

Qorti tal-Appell Kriminali

Onor. Imħallef Consuelo Scerri Herrera, LL.D., Dip Matr., (Can)

Appell Nru: 302 / 2018

Il-Pulizja

Spettur Ian Joseph Abdilla

Spettur Anna Marie Micallef

Spettur Yvonne Farrugia

Vs

Omissis

Anthony Cremona

Omissis

Omissis

Omissis

Illum 14 ta' Frar, 2019,

Il-Qorti,

Rat l-akkuzi dedotti kontra Omissis, l-appellant Anthony Cremona ta' 42 sena detentur tal-karta ta' l-identita' bin-numru 238771M, Omissis, Omissis u Omissis, akkuzati quddiem il-Qorti tal-Magistrati (Malta) bhala Qorti ta' Gudikatura Kriminali talli:

1) fil-11 ta' Lulju 2013, u fil-gimghat u x-xhur ta' qabel, f' dawn il-Gzejjer, kif ukoll barra minn dawn il- Gzejjer, b' diversi atti maghmulin fi zminijiet differenti, izda li jiksru l-istess dispozizzjoni tal-Ligi u li gew maghmula b' rizoluzzjoni wahda:

- a) Ippromovew, ikkostitwew, organizzaw, jew iffinanzjaw ghaqda ta' zewg persuni jew aktar bil-hsieb li jaghmlu reati kriminali li ghalihom jistghu jehlu l-piena ta' prigunerija ghal zmien erba' snin jew iktar (liema reati jinkludu kutrabandu ta' ssigaretti);
- b) U aktar talli, fl-istess dati, lokalitajiet, u cirkostanzi, appartjenew ghal ghaqda msemmija fis-Subartikolu (1) ta' l-Artikolu 83A tal-Kapitolu 9 tal-Ligijiet ta' Malta;

Fuq talba tad-Direttur Generali (Dwana), akkuzati wkoll talli:

2) Fil-11 ta' Lulju 2013, flimkien, bil-komplicita' u l-ko-operazzjoni ta' xulxin, kontra l-Ligi, zbarkaw u/jew kellhom x' jaqsmu f' illi jigu mportati jew imdahhla f' Malta kif ukoll gew fil-pussess u/jew laqghu għandhom, zammew kif ukoll kellhom b' xi mod x' jaqsmu billi għinu jew assistew fil-garr, twarrib, habi jew deposit ta' sigaretti bla dazju, fi kwantita' kif deskrift hawn taht, u dan, bil-hsieb li jigi iffrodat il-Gvern minn Dazji u t-Taxxa li jkun imiss jithallas fuqhom jew biex tinheles xi projbizzjoni jew limitazzjoni tad-Dwana dwar dawn is-sigaretti li nstabu mill-Pulizija gewwa Santa Venera fil-vettura Toyota Dyna bin-numru tar-registrazzjoni HQZ 083, liema sigaretti kienu iddahħlu gewwa San Pawl il-bahar bil-bastiment mv BLUE DOLPHIN 1.

Sigaretti misjuba fil-vettura Toyota Dyna bin-numru tar-registrazzjoni HQZ 083:

- 99 kaxxa, b' 50 kartuna kull kaxxa, b' 200 sigarett kull kartuna (Business Royals); u
- 4 kaxxi, b' 50 kartuna kull kaxxa, b' 200 sigarett kull kartuna (Tradition).

B' valur ta' €29,870.00, Dazju ta' Importazzjoni ta' €17,205.12, Dazju tas-Sisa ta' €145,487.50, u Taxxa fuq il-Valur Mizjud (VAT) ta' €34,661.27, liema Dazju tas-Sisa, Dazju ta' Importazjoni u t-Taxxa fuq il-Valur Mizjud (VAT) dovuti fuq dawn is-sigaretti ma gewx imhalla u/ jew kawtelati;

Fuq talba tad-Direttur Generali (Taxxa fuq il-Valur Mizjud), akkuzati wkoll talli:

- 3) Fil-11 ta' Lulju 2013, flimkien, bil-komplicita' u il-ko-operazzjoni ta' xulxin, kontra l-Ligi, zbarkaw u/jew kellhom x' jaqsmu f' illi jigu mportati jew imdahhla f' Malta kif ukoll gew fil-pussess u/jew laqghu għandhom, zammew kif ukoll kellhom b' xi mod x' jaqsam billi għinu jew assistew fil-garr, twarrib, habi jew deposit ta' sigaretti bla dazju, fi kwantita' kif deskrift hawn taht, u dan, bil-hsieb li jigi iffrodat il-Gvern minn Dazji u t-Taxxa li jkun imiss jithallas fuqhom jew biex tinheles xi projbizzjoni jew limitazzjoni tad-Dwana dwar dawn is-sigaretti li nstabu mill-Pulizija gewwa Santa Venera fil-vettura Toyota Dyna bin-numru tar-registrazzjoni HQZ 083, liema sigaretti kienu iddahħlu gewwa San Pawil il-Bahar bil-Bastiment mv BLUE DOLPHIN 1.

Sigaretti misjuba fil-vettura Toyota Dyna bin-numru tar-registrazzjoni HQZ 083:

- 99 kaxxa, b' 50 kartuna kull kaxxa, b' 200 sigarett kull kartuna (Business Royals); u
- 4 kaxxi, b' 50 kartuna kull kaxxa, b' 200 sigarett kull kartuna (Tradition).

B' Valur ta' €29,870.00, Dazju ta' Importazzjoni ta' €17,205.12, Dazju tas-Sisa ta' €145,487.50, u Taxxa fuq il-Valur Mizjud (VAT) ta' €34,661.27, liema Dazju tas-Sisa, Dazju ta' Importazjoni u t-Taxxa fuq il-Valur Mizjud (VAT) dovuti fuq dawn is-sigaretti ma gewx imhallsa u/jew kawtelati;

Omissis akkuzat wahdu:

- 4) Fuq talba tad-Direttur Generali (Dwana), talli fic-cirkostanzi fuq imsemmija, wara tfittxija li saret mill-Uffijali tal-Pulizija, fil-15 ta' Lulju 2013 fuq il-bastiment bl-isem mv BLUE DOLPHIN 1, gewwa Ta' Kandja instab li, appartu is-sigaretti fuq imsemmija kellu x' jaqsam ukoll f' illi jigu mportati jew imdahhla f' Malta:
 - 4 kartuniet, b' 200 sigarett kull kartuna (Business Royals)

B' Valur ta' €23.20, Dazju ta' Importazzjoni ta' €13.36, Dazju tas-Sisa ta' €113.00, u Taxxa fuq il-Valur Mizjud (VAT) ta' €26.92, liema Dazju tas-Sisa, id-Dazju ta' Importazzjoni u t-Taxxa fuq il-Valur Mizjud (V.A.T.) dovuti fuq dawn is-sigaretti ma gewx imhallsa u/jew kawtelati;

- 5) Fuq talba tad-Direttur Generali (Taxxa fuq il-Valur Mizjed), talli fic-cirkostanzi fuq imsemmija, wara tfittxija li saret mill-Uffijjal tal-Pulizija, fil-15 ta' Lulju 2013 fuq il-bastiment bl-isem mv BLUE DOLPHIN 1, GEWWA Ta' Kandja instab li, appartu is-sigaretti fuq imsemmija kellu x' jaqsam ukoll f' illi jigu mportati jew imdahhla f' Malta:
 - 4 kartuniet, b' 200 sigarett kull kartuna (Business Royals)

B' Valur ta' €23.20, Dazju ta' Importazzjoni ta' €13.36, Dazju tas-Sisa ta' €113.00, u Taxxa fuq il-Valur Mizjud (VAT) ta' €26.92, liema Dazju tas-Sisa, id-Dazju ta' Importazzjoni u t-Taxxa fuq il-Valur Mizjud (V.A.T.) dovuti fuq dawn is-sigaretti ma gewx imhallsa u/jew kawtelati;

- 6) Fuq talba tad-Direttur tad-Dipartiment tas-Sajd u l-Akkwakultura, talli fil-11 ta' Lulju 2013, u fil-granet ta' qabel, il-bastiment tal-kategorija long liner bl-isem ta' Blue Dolphin I, bin-numru ta' l-identifikazzjoni MFA8053, li jtajjar bandiera Maltija u li l-kaptan tieghu huwa l-istess Michael Borg, li huwa wkoll sid il-bastiment, kien involut f' illegalitajiet li għat-tharis kontrihom responsabbli huwa responsabbli dan id-Dipartiment.

Tali attivitajiet involuti huma illegali stante l-provvedimenti tal-Artikolu 13 tal-Kapitolu 425 u tar-Regolamenti 3 u 4 tal-L.S. 425.08, u dan peress li nstabu abbord disa' hutiet tat-tip pixxispad b' rashom maqtghuha u dan bi ksur tal-artikoli 7 u 8 tal-2011-03, RECOMMENDATION BY ICCAT FOR MANAGEMENT MEASURES FOR MEDITERRANEAN SWORDFISH IN THE FRAMEWORK OF ICCAT, kif ukoll bi ksur ta' kondizzjoni imposta mid-Dipartiment permezz ta' "Permess tas-sajd specjali ghall-konz tal-pixxispad" għal perjodi fis-sena 2013 fir-rigward tad-daqs u/jew it-tul tal-pixxispad.

Wkoll talli, id-Dipartiment la gie notifikat li l-bastiment hiereg għas-sajd u lanqas ma gie informat li l-bastiment kien diehel lura l-port kif kellu jagħmel 4 sieghat qabel jidhol il-port, u dan kif huwa obbligu li jsir skond il-permess surriferit u l-kondizzjonijiet tieghu.

U b' hekk l-imputat Shannon Cauchi kiser ordni ta' Probation, meta wettaq reat fi zmien il-perjodu operattiv ta' sentenza ta' Probation, hekk kif ikkontemplat f' Kapitolu 446 tal-Ligijiet ta' malta, mogħtija mill-Qorti tal-Magistrati (Malta) u ikkonfermata mill-Qorti ta' l-Appell, liema sentenza saret definitiva u ma tistax jigi mibdula;

Il-Qorti giet gentilment mitluba sabiex tapplika mutatis id-dispozizzjonijiet ta' l-Artikolu 5 ta' l-Att kontra l-Money Laundering, Kapitolu 373 tal-Ligijiet ta'

malta, hekk kif ikkontemplat fl-Artikolu 23A (2) tal-Kapitlu 9 tal-Ligijiet ta' Malta;

Il-Qorti giet gentilment mitluba sabiex fil-kaz ta' htija, barra li tinfliggi l-pieni stabbiliti mill-Ligi, tordna wkoll il-konfiska ta' l-oggetti kollha esebiti;

Il-Qorti giet wkoll gentilment mitluba sabiex f' kaz ta' htija tikkundanna lill-akkuzat/i ghall-hlas ta' spejjes li jkollhom x' jaqsmu mal-hatra ta' esperti jew periti fil-proceduri hekk kif ikkontemplat fl-Artikolu 533 tal-Kapitlu 9 tal-Ligijiet ta' Malta.

Rat is-sentenza tal-Qorti tal-Magistrati (Malta) Bhala Qorti ta' Gudikatura Kriminali ta' nhar il-21 ta' Gunju, 2018, fejn il-Qorti wara li fil-konfront tal-hames imputati rat l-Artikoli 17, 18, 23, 23A, 23B, 23C, 31, 83A (1), (2) u (4) u 533 tal-Kap 9 tal-Ligijiet ta' Malta, l-Artikolu 5 tal-Kap 373 tal-Ligijiet ta' Malta, l-Artikoli 60, 62(a)(b)(c)(f)(g)(h)(i)(k), 64, 65, 66, 67, 68, 69 tal-Kap 37 tal-Ligijiet ta' Malta, l-Artikoli 16 (1)(j)(n), 16 (4), 17 (1)(a)(d), 17(2) u 17(5) tal-Kap 382 tal-Ligijiet ta' Malta u l-Artikoli 80 u 81 tal-Kap 406 tal-Ligijet ta' Malta;

Fil-konfront ta' Omissis wahdu rat l-Artikoli 13, 29 A, 30, 31 u 35 tal-Kap 425 u ir-Regolamenti 3 u 4 ta' Legislazzjoni Sussidjarja 425.08, taht Kap 425 tal-Ligijiet ta' Malta;

Fil-konfront ta' Omissis wahdu rat l-Artikoli 7 u 23 tal-Kap 446 tal-Ligijiet ta' Malta.

Ma sabitx lill-imputati Omissis u Omissis hatja, u ghaldaqstant illiberathom;

Sabet lill-imputati Omissis, Anthony Cremona u Omissis hatja tal-akkuzi kif dedotti mill-Prosekuzzjoni u ikkundannathom ghal piena ta' tlitt (3) snin prigunerija kull wiehed.

Inoltre ikkundannathom ukoll kull wiehed ghal multa ta' erba' mijā w tmienja w tmenin elf, sebgha w sebghin Ewro, sitta w tmenin centezmu (€488,077.86), li terz minnhom, u cioe' mijā w tnejn u sittin elf, sitt mijā w tnejn u disghin Ewro, tnejn u sittin centezmu (€162,692.62) huma dovuti bhala dejn civili lid-Dwana.

Lil Omissis wahdu ikkundannatu ukoll ghal multa ta' tlitt mijā w disgha w sebghin Ewro, tmien centezmi (€379.08), li terz minnhom, u cioe' mijā w sitta w ghoxrin Ewro, sitta w tletin centezmu (€126.36) huma dovuti bhala dejn civili lid-Dwana.

Ordnat l-konfiska tad-dghajsa 'Blue Dolphin I' , kif ukoll tas-somma ta' hames mitt Ewro (€500.00) rappresentanti l-vettura HQZ 083, u tas-sigaretti kollha maqbuda.

Il-Qorti fissret fi kliem car, il-portata ta' din is-sentenza lill-imputati.

Rat ir-rikors tal-appell tal-appellant Anthony Cremona, prezentat fir-registrū ta' din l-Onorabbi Qorti nhar id-9 ta' Lulju, 2018 fejn talab lil din l-Onorabbi Qorti joghgobha thassar is-sentenza fil-konfront tieghu billi :

1. Thassar u rirrevoka l-parti tas-sentenza fejn sabet lill-appellant hati tal-akkuzi migjuba fil-konfront tieghu u minflok tillibera lill-appellant minn kull imputazzjoni, htija u piena;
2. Alternattivament, f' kaz li dina l-Onorabbi Qorti joghgobha tikkonferma l-htija in toto jew in parti, li tbiddel il-piena mposta b' piena aktar ekwa u gusta ghal-kaz odjern;

Dan taht dawk il-provvedimenti kollha li din l-Onorabbi Qorti jidhrilha li huma xierqa u opportuni fic-cirkostanzi.

Rat il-fedina penali aggornata tal-appellant Anthony Cremona.

Rat l-atti kollha tal-kaz.

Rat Illi l-aggravji tal-appellant huma cari u manifesti u jikkonsistu fis-segwenti, u cioe:

Illi l-appellant gentilment jirrileva li ghalkemm id-data indikata fis-sentenza tal-Onorabbli Qorti tal-Magistrati hija dik tat-22 ta' Gunju tas-sena 2018, is-sentenza inkwistjoni inghatat nhar il-21 ta' Gunju tas-sena 2018 u ghalhekk jidher car li kien hemm zball tat-tipa f' dan ir-rigward.

1. Ix-xhieda tal-bahri Indonesjan bl-isem ta' Kusnodo

Illi l-appellant umilment jibda sabiex l-ewwel u qabel kollox jagħmel referenza għas-sentenza mghotija mill-Ewwel Onorabbli Qorti fejn saret referenza għax-xhieda tal-bahri Indonesjan bl-isem ta' Kusnodo.

Illi bir-rispett kollu lejn l-ewwel Onorabbli Qorti, hawnhekk hija marret kontra d-Digriet tagħha stess fejn a fol 81 tal-process gie iddikjarat illi 'Il-Qorti tiddikjara l-istess xhud Kusnodo bhala kompli ta' dan il-kaz u għalhekk f' dan l-istadju huwa xhud inammissbbli. Madankollu, tirriserva li tipprovdi fi stadju ulterjuri dwar l-isfilz o meno tax-xhieda għa mghotij minnu' .

Illi madankollu, l-istess Onorabbli Qorti, ma tghat ebda direzzjoni ohra fir-rigward tax-xhud Kusnodo u għalhekk l-unika Digriet u direzzjoni vigenti ta' l-istess Onorabbli Qorti, kien li l-istess xhud huwa wieħed inammissbbli. Ma tistax fi stadju ta' sentenza l-Qorti tmur kontra d-Digriet tagħha u tagħmel referenza ghax-xhieda ta' Kusnodo meta hija stess ddekretat li kien xhud inammissbbli.

Illi l-inammissibilt ta' dan ix-xhud, hija perfettament in linea mal-gurisprudenza nostrana li dejjem kienet kostanti u rriteniet li "Persuna li tkun akkuzata, kemm bhala kompli ukoll bhala ko-awtur, bl-istess reat migjub kontra akkuzat iehor ma tistax tingib bhala xhud favur jew kontra dak l-akkuzat l-iehor sakemm il-kaz tagħha ma jkunx gie definitvament deciz. Dana l-principju japplika sia jekk dik il-persuna tkun akkuzata fl-istess kawza ta' l-akkuzat l-iehor - b' mod li jkun

hemm ko-akkuzat fil-veru sens tal-kelma – sia jekk tkun giet akkuzata fi proceduri separati. Fi kliem il- kompjant Imhallef William Harding: Maltese law, in fact, section 632, Chapter 12 [illum 636, Kap 9], considers as incompetent to give evidence (except, of course, on his own behalf) anyone charged with the same offence in respect of which his deposition is required, unless the proceedings against him are put an end to ... (P vs Alfred W Luck et App Krim 25/04/1949)".¹

Illi fuq l-listess binarji fis-sentenza fl-ismijiet Il-Pulizija v. omissis u Jeremy Farrugia², intqal illi ' *Fil-kaz in dizamina meta xehed Zammit hu kien ghadu ko-akkuzat ma' Farrugia, u ghalhekk id- deposizzjoni tieghu ma setghetx tittiehed in konsiderazzjoni mill-ewwel qorti, hlief, naturalment, bhala prova favur jew kontra l-listess Zammit. Ghal dak li jirrigwarda l-istqarrija ta' Zammit minnu maghmula lill-pulizija jaapplika, s' intendi, l-Artikolu 661 tal-Kodici Kriminali.*'

Din il-gurisprudenza kollha giet ricentement kollha kkonfermata fil-kawza fl-ismijiet il-Pulizija vs. Jeffrey Savage, deciza mill-Onorabbi Qorti tal-Appell Kriminali nhar it-18 ta' Ottubru tas-sena 2017.³

2. Dwar l-inammisabilita' tal-istqarrija tal-esponenti

Illi fil-mori tal-proceduri quddiem l-ewwel Onorabbi Qorti, gew ipprezentati l-istqarrijiet tal-imputati kollha u kif ukoll tal-appellant innifsu.

Illi l-appellant jibda sabiex gentilment jirrileva li bhalma gia umilment inQdikat, l-istqarrijiet tal-ko akkuzati ma jaghmlux stat ta' fatt fil-konfront tal-appellant. L-Artikolu 661 tal-Kodici Kriminali ma jhalli ebda lok ghal interpretazzjoni u jistipula illi '*Konfessjoni ma tagħmilx prova ħlief kontra min jagħmilha, u mhix ta' preġudizzju għal ebda persuna oħra*'.⁴

¹ Ir-Repubblika ta' Malta vs Domenic Zammit et (App Krim deciz fil-31 ta' Lulju 1998

² Apell Kriminali, deciz nhar it-23 ta' Mejju tas-sena 2001

³ Appell Numru 488/12 DS u Appell Numru 495/12 DS

⁴ Ara Pulizija vs William Caruana, Appell Numru 304/2005, deciza nhar is-27 ta' Lulju tas-sena 2007

Illi l-appellant umilment jaghmel referenza wkoll ghaz-zewg stqarrijiet tieghu⁵, għall-liema stqarrijiet saret referenza għalihom mill-ewwel Onorabbli Qorti. L-appellant umilment jirrileva li hekk kif sahsnitra kkonfermat mill-Ispettur Ian Abdilla⁶, l-imputati' *nghataw id-drittijiet kollha tagħhom anke d-dritt li jikkonsultaw mal-avukat tagħhom qabel l-interrogazzjoni'*. Minn dan huwa palesi li l-appellant ma nghatax id-dritt lijkollu l-avukat tal-fiducja tieghu prezenti waqt l-interrogazzjoni, izda nghata biss id-dritt li jikkonsulta mal-avukat qabel l-interrogatorju.

Illi barra minn hekk, irid jigi kkunsidrat ukoll li l-Artikolu 534AF tal-Kodici Kriminali, introdott b' permezz tal-Att Numru IV tal-2014, li jagħti d-dritt għal access għall-materjal tal-kaz, kien għadu mhux introdott fis-sistemza penali Maltija. Konsegwentement, l-appellant umilment jissottometti li hawnhekk huwa wkoll kellu ksur ta' dritt fundamentali tieghu li jkollu access għall-materjal kollu tal-kaz, anki fl-istadju bikri tal-investigazzjoni tal-Pulzija hekk kif sancit mill-Konvenzjoni Ewropea.

Illi sussegwentement, l-appellant umilment jissottometti li tali stqarrijiet ittieħdu bi ksur tad-dritt fundamentali tieghu sancit mill-artikoli 6(1) u (3) tal-Konvenzjoni Ewropea tad-Drittijiet tal-Bniedem u tal-Libertajiet Fundamentali u dana fid-dawl tal-fatt li fiz-zmien meta ttieħdu tali stqarrijiet, l-appellant ma kellu l-ebda oportunita' legali li jitlob li jkollu, u kwindi lanqas qatt ma setgha kellu, konsulent legali tal-ghażla tieghu **prezenti fizikament matul it-tehid tal-imsemmija stqarrijiet**.

Illi l-appellant umilment jissottometti illi d-dritt għal smiegh xieraq skond l-artikolu 6(1) u l-artikolu 6(3)(c) tal-Konvenzjoni Ewropea gie estiz mill-gurisprudenza Ewropea mhux biss għad-dritt li għaliex hija intitolata l-persuna akkuzata matul il-proceduri penali fil-Qorti, izda ukoll għal *pre-trial stage* u ciee' għall-istadju meta persuna tkun giet arrestata u interrogata.

⁵ A fol 125 et seq. tal-process

⁶ A fol 89 tal-process

Illi l-appellant mhux qieghed b' xi mod jikkontendi li huwa ma tkellimx mal-Avukat tal-fiducja tieghu qabel ma gie interrogat mill-ufficjal investigattiv, pero' l-aggravju tieghu huwa purament imqanql mill-fatt li waqt it-tehid tal-istess stqarrijiet, huwa ma kellux l-opportunita' , sancita' mill-Konvenzjoni Ewropea, li jkun assistit mill-Avukat tal-fiducja tieghu u li ma kellux id-dritt ghal-materjal kollu tal-kaz.

Illi dan il-hsieb jemergi a bazi ta' gurisprudenza kopjuza tal-ECHR, fosthom u mhux biss il-kaz ta' Dayanan vs Turkey (13/102009) u l-kaz ta' A.T. vs Luxembourg (no. 30460/13, 09/04/2015).

Illi l-fatt li l-appellant ma kellux is-setgha li jitlob li l-konsulent legali tieghu jkun fizikament prezenti u wisq anqas li kieku talab ghalih, xorta wahda ma kienx sejjer jinghata tali opportunita, tivvjola d-drittijiet tieghu hekk kif sanciti mill-Konvenzjoni Ewropea. Dan il-ksur ta' dritt fundamentali, jkompli jiehu sfera ohra meta jigi kkunsidrat ukoll il-fatt li meta huwa kellem lill-Avukat tal-fiducja tieghu, huwa ma giex mghoti l-materjal kollu tal-kaz, b' tali mod allura li anki l-informazzjoni li kienet mghotija lill-avukat tal-fiducja tieghu kienet wahda limitatata u ghalhekk ghal darba ohra bi ksur tad-drittijiet fundamentali tal-appellant.

Illi l-appellant umilment jaghmel referenza ghas-sentenza tal-Prim' Awla tal-Qorti Civili (Sede Kostituzzjonal) fl-ismijiet 'Il-Pulizija [Spt. M. Bondin] vs Aldo Pistella' deciza nhar is-27 ta' Gunju, 2017 mill-Onor. Imhallef J. Zammit McKeon fejn il-Qorti ddecidiet illi:

'Ghal din il-Qorti, il-fatt li persuna ma kinitx assistita minn avukat waqt l-interrogazzjoni jwassal ghal sitwazzjoni fejn l-uzu ta` l-istqarrija mehuda minghajr l-assistenza legali tammonta ghal lezjoni tad-dritt ghal smigh xieraq tal-imputat skont l-Art 6 tal-Konvenzjoni.

Din il-Qorti tqis li ghall-kaz odjern għandha tapplika l-gurisprudenza l-aktar ricenti tal-ECHR u tal-qrati tagħna fejn ingħad kjarament li d-drift ta` l-applikant jigi rrimedjabbilment ippregudikat meta hu jirrilaxxa stqarrijiet waqt l-interrogazzjoni meta ma kienx assistit minn avukat u in segwitu dawk l-istqarrijiet jintuzaw kontra tiegħu.

Dan qed jingħad meta tqis wkoll illi fl-Art 3 tad-Direttiva tal-UE Nru. 2013/48/EU li b`effett tal-Avviz Legali 102 tal-2017 saret parti mil-ligi tagħna, jingħad hekk dwar id-drift ta` access għal avukat fi proceduri kriminali :...

3. The right of access to a lawyer shall entail the following :

(b) Member States shall ensure that suspects or accused persons have the right for their lawyer to be present and participate effectively when questioned. Such participation shall be in accordance with procedures under national law, provided that such procedures do not prejudice the effective exercise and essence of the right concerned. Where a lawyer participates during questioning, the fact that such participation has taken place shall be noted using the recording procedure in accordance with the law of the Member State concerned;...

Għar-ragunijiet kollha premessi, il-Qorti qeqħda twiegeb għarreferenza li saret lilha mill-Qorti tal-Magistrati (Malta) bhala Qorti Istruttorja fil-kawza fl-ismijiet "Il-Pulizija (Spettur Malcolm Bondin) vs Aldo Pistella" billi tiddikjara illi l-fatt li l-akkuzat Aldo Pistella ma kienx assistit minn avukat ta` ghazla tieghu waqt it-tehid tal-istqarrija lill-Pulizija Ezekuttiva fil-Kwartieri Generali tal-Pulizija, kif ukoll il-fatt li ma kellux id-drift li jitlob li jkun assistit minn avukat tal-ghażla tieghu waqt it-tehid tal-istqarrija jkun jikkostitwixxi ksur tal-jedd għal smiġħ xieraq tal-istess Aldo Pistella kif tutelat mill-Art 6 tal-Konvenzjoni Ewropea ghall-Protezzjoni tad-Drittijiet tal-Bniedem u tal-Libertajiet Fondamentali tieghu

fil-kaz illi l-istqarrija rilaxxjata lillPulizija Ezekuttiva tkun prova fil-kawza fl-ismijiet “Il-Pulizija (Spettur Malcolm Bondin) vs Aldo Pistella” pendenti quddiem il-Qorti tal-Magistrati (Malta) bhala Qorti Istruttorja.’

Illi konsegwentement, l-appellant umilment jissottometti li la darba huwa ma kellyu qatt l-opportunita’ li jkun assistit mill-avukat tal-fiducja tieghu waqt it-tehid tal-istqarrijiet lilu mehuda, tali stqarrijiet ittiehdu bi ksur tal-Artikolu 6(1) abbinat mal-artikolu 6(3) tal-Konvenzjoni ghall-Protezzjoni tad-Drittijiet tal-Bniedem u tal-Libertajiet Fondamentali u konsegwentament sabiex l-interessi tal-appellant jibqghu intatti, kien/huwa mehtieg li l-imsemmija stqarrijiet ma jigux ikkunsidrati bhala provi ammissabli u ma jkollhom l-ebda piz probatorju.

3. Il-kontenut tal-kaxxi misjuba

Illi l-appellant jirrileva li fil-proceduri odjerni, hekk kif fil-fatt ikkonfermat anki mill-prosekuzzjoni, ma saritx Inkesta Magisterjali. Huwa madankollu importanti ferm li jigi nnotat, li tul il-proceduri odjerni, il-prosekuzzjoni naqset milli titlob ghal kwalunkwe espert tekniku sabiex jiftah il-kaxxi allegatamente mimlija bis-sigaretti u effettivament jaghmel it-testijiet kollha necessarji u opportuni sabiex jigi stabbilit jekk dak li kienu jikkontjenu l-kaxxi inkwistjoni kienux effettivament sigaretti hekk kif kien qieghed jigi allegat mill-prosekuzzjoni jew le.

Illi l-esponenti umilment jirrileva li l-obbligu tal-provi dejjem jinkombi fuq min qed jallega. F’ dan il-kaz, il-prosekuzzjoni kienet qed tallega li l-kaxxi inkwistjoni kienu jikkontjenu sigaretti, ghalhekk m’ hemmx forma ta’ dubju li tali obbligu kien jinkombi esklussivamente fuq il-prosekuzzjoni. Iktar minn hekk, huwa car kristallin li l-akkuzi migjuba fil-konfront tal-esponenti ma jinkorporaw ebda inverzjoni fil-provi u ghalhekk kien sta ghall-prosekuzzjoni li

tipprova lil hinn minn kull dubju dettat mir-ragun li tali kaxxi kienu verament jikkontjenu sigaretti u mhux xi haga ohra.

Illi tant kemm il-prosekuzzjoni naqset milli tressaq xi forma ta' prova f' dan irrigward, illi l-ewwel Onorabbli Qorti kelly bilfors tipprova, tinterpreta prova ohra, fl-umli opinjoni tal-appellant b' mod kompletament errat, sabiex timla tali nuqqas u b' hekk, b' xi mod **tipprova** tiggustifika li effettivament il-kaxxi misjuba, kienu jikkontjenu sigaretti u mhux xi sustanza ohra.

Illi konsegwentement, l-ewwel Onorabbli Qorti ghamlet referenza ghall-istqarrija rilaxxata mill-appellant, Dok 'IA7' a fol 125 tal-process, fejn l-istess Onorabbli Qorti tisthoq li huwa '*jammetti li fil-vann kelly sigaretti f' numru kbir ta' kaxxi (fol 126), u kien iffirma wkoll ricevuta ta' dan. Din il-prova ghalhekk torbot lil Cremona ma' dan ir-reat mhux biss ghax kien hu li saq l-istess vann minn Ghajnej Fekruna sa Santa Venera, fejn gie mwaqqaf mill-Pulizija tal-RIU, izda twassal lill-Qorti sabiex fil-fatt tikkonferma li l-oggetti fil-kaxxi kienu sigaretti, u mhux xi haga ohra'*'.

Illi minghajr pregudizzju għat-tieni aggravju umilment imressaq, bl-ikbar rispett lejn l-istess Onorabbli Qorti, din l-interpretazzjoni mgħotija għal din is-silta hija għal kollox errata u purament mqanqla min-nuqqas tal-prosekuzzjoni li tipproduci kwalunkwe forma ta' provi dwar il-kontenut tal-kaxxi misjuba. Dan qiegħed jingħad minhabba l-mod kif tressqu d-domandi u l-mod skjett ta' kif l-appellant wiegeb:

M: *Naqblu li dan il-vann kien mimli sigaretti bla dazju?*

T: *Ovvja rajthom*

M: *Tikkonferma li s-sigill tal-bieba inkiser quddiemek, il-pulizija ghoddew dawn is-sigaretti u sabu li kien hemm 99 master cases tal-marka Royals (50 kaxxa X 200 sigaretti il-wahda) u 4 master cases tal-marka Tradition (50 kaxxa X 200 sigarett il-wahda)?*

T: Iva.

Illi minn qari akkurat ta' din is-silta, jidher kjarament li l-appellant wiegeb ghal dak li ra quddiemu b' ghajnejh u bl-ebda mod m' hu qieghed jikkonferma l-kontenut ta' dawn il-kaxxi. Fil-verita', lanqas kieku ried ma setgha jwiegeb ghal x' kien fihom dawn il-kaxxi, minhabba l-fatt li huwa ma kienx fuq id-dhajsa li allegatament ingabu bihom u wisq inqas fetah il-kaxxi huwa stess sabiex jikkonferma l-kontenut taghhom. Fil-fatt huwa jwiegeb li huwa ovvju li huwa rahhom, pero, qieghed iwiegeb ghal dak li huwa ra biss, ossia il-kaxxi magħluqin, u mhux ghal dak li suppost fihom. Ma tista' qatt l-ewwel Onorabbli Qorti, tiggustifika b' xi mod li dawn il-kaxxi huma mimlija bis-sigaretti ghax l-appellant qal li rahhom. Kieku l-Onorabbli Qorti hija permessa li toqghod fuq tali dikjarazzjoni bhala prova, mela setghet facilment ittella kwalunkwe ufficjal tal-pulizija li ra dawn il-kaxxi u toqghod fuq il-konferma ta' tali ufficjal li huwa rahhom li kienu kaxxi tas-sigaretti. Wiehed irid dejjem jiftakar li dawn il-kaxxi baqghu ssigillati tul il-mori tal-proceduri kollha u għalhekk, l-appellant ma kellu qadet l-opportunita' li huwa b' xi mod jindaga x' kien fihom.

Illi għalhekk qieghed jigi sottomess li ma jista' qatt jirrizulta lil' hinn minn kull dubju dettat mir-ragun li l-kaxxi, kienu effettivament jikkontjenu sigaretti. Fil-kamp penali, zgur li ma ssirx hekk il-prova, u kellha tingieb prova xjentifika, cioe' l-ahjar prova li jimmerita l-kaz, kellha tingieb il-prova li saru t-testijiet xjentifici fuq dak kontenenti fl-istess kaxxi u li r-rizultat tagħhom kien li dawk kienu sigaretti.

Illi l-appellant umilment jissottometti li huwa mhux qed jipprova jdawwar id-dettami tal-procedura u umilment jindika li fil-kamp penali, dak kollu dikjarat irid jigi pprovat lil hemm minn kull dubju dettat mir-ragun u għandha tingieb l-ahjar prova. Sempliciment jingħad li f' kaz ta' persuna akkuzat bir-recidiva, il-gurisprudenza nostrana dejjem sostniet li l-ipprezentar tal-fedina penali tal-akkuzat mhix bizzejjjed, izda sahansitra għandu jigi pprezentat is-sentenza

kontra l-imputat bil-konnotati tieghi u bil-konferma tal-identita' ⁷. Dan huwa l-mod ta' kif jingiebu l-provi fil-kamp penali u mhux kif sar fil-kaz odjern li norbtu sentenza ta' prigunerija fuq interpretazzjoni ta' dak li l-appellant ra b' ghajnejh, ossia kaxxi tas-sigaretti.

Illi similment, fil-kawza fl-ismijiet Il-Pulizija (Spettur Dennis Theuma) vs Brian Sciberras⁸, l-Onorabbli Qorti tal-Appell sehqed illi l-ipprezentar tal-fedina penali ma kienx bizzejed sabiex jigi determinat jekk l-imputat kienx kiser il-perjodu operattiv ta' sentenza sospiza u sehqed illi '*Jinghad illi l-fedina penali mhux l-ahjar prova li l-prosekuzzjoni tista' tezebixxi, u tant hu hekk, illi l-istess Prosekuzzjoni dejjem hija obbligata li tezebixxi s-sentenza in kwistjoni'*' .

Illi l-esponent umilment jissottometti, li bil-provi migjuba, l-ewwel Onorabbli Qorti setghet biss tasal f' supposizzjonijiet u kungetturi minghajr ebda forma ta' bazi legali. Illi l-esponenti jagħmel referenza ghall-kawza fl-ismijiet **il-Pulizija vs Joseph Baldacchino et⁹**, deciza minn din l-Onorabbli Qorti tal-Magistrati (Malta). F' din il-kawza, fost l-ohrajn l-imputat Baldacchino kien akkuzat bir-reat ta' falsifikazzjoni. F' dan il-kaz, kienet firma tal-vittma li kienet giet ffalsifikata fuq log book ta' vettura u kien hemm il-firma tal-imputat Baldacchino li kienet hemm bhala xhud tal-firma.

Illi nonostanti l-indikazzjoni li din il-firma setghet giet iffalsifikata mill-imputat, il-Qorti sehqed illi '*il-Qorti tinnota li ma jirrizultax min iffalsifika l-firma ta' Damian Borg fuq il-logbook immarkat bhala Dok. "KB 1" (a fol. 183). Minkejja li l-Qorti tista' toqghod tispekula min iffirma minflok Damian Borg fuq id-dokument imsemmi, madanakollu dawn huma biss kongetturi u xejn ibbazat fuq provi konkreti fl-atti. Li hu*

⁷ Fil-kawza fl-ismijiet **Il-Pulizija vs Joseph Zahra** moghtija minn din il-Qorti fl-24 ta' Frar 2003, intqal "Għalkemm il-fedina penali tista' tittieħed in konsiderazzjoni mill-Qrati ta' Gustizzja Kriminali biex ikunu jistgħu jikkalibraw il-piena, l-imputazzjoni tar-recidiva dejjem tinneċċista li ssir il-prova tal-kundanna jew kundanni precedenti; tali prova ssir permezz ta' kopja legali tas-sentenza jew sentenzi precedenti kif ukoll billi jigi ppruvat a sodisfazzjoni tal-qorti - permezz ta' xhieda jew minn ezami tal-istess sentenza jew sentenzi (jekk din jew dawn ikunu jaġħtu l-konnotati meħtiega tal-persuna kkundannata) jew minn ezami tal-atti tal-kawza ta' dik is-sentenza jew ta' dawk is-sentenzi precedenti - li dawk is-sentenzi jirreferu ghall-persuna li tkun qed tigi akkuzata bir-recidiva."

⁸ Appell Kriminali Numru. 500/2012, deciza nhar it-2 ta' April, 2014

⁹ Deciza nhar l-24 ta' Mejju tas-sena 2017, Numru 809/2005

zgur hu li ma jirrizultax min iffalsifika l-firma ta' Damian Borg fuq dan id-dokument u b' hekk m' hemmx dubju li l-imputati m' humiex ser jinstabu hatja tat-tieni (2) imputazzjoni addebitata fil-konfront tagħhom' .

Illi 1-esponenti umilment jindika li f' dan il-kaz 1-Onorabbli Qorti indikat kċarament, li ghalkemm wieħed jista' b' xi mod jissupponi xi forma ta' htija tal-imputat, xorta wahda dan mhux bizzejjed li tinstab htija. Mela s-semplici supposizzjoni mhux bizzejjed sabiex tinstab htija. Anzi, il-Qorti qalghet li dawn kieku huma **biss kongetturi u xejn ibbazat fuq provi konkreti fl-atti.**

Illi fil-kawza fl-ismijiet Il-Pulizija vs. Joseph Formosa et¹⁰, il-Qorti tal-Appell Kriminali rriteniet is-segwenti: ' *Din il-Qorti hasbet fit-tul dwar iċ-ċirkostanzi kollha ta' dan il-kaz kif jemerġu mill-provi inkluzi dawk li fuqhom straħet l-ewwel Qorti u din il-Qorti waslet għall-konkluzjoni li fuq dawk iċ-ċirkostanzi l-ewwel Qorti ma setgħetx raġionevolment tasal għall-konkluzjoni li waslet għaliha u čioe li l-imputati appellant huma ġatja mingħajr dubbju dettagħi mir-raġuni tal-imputazzjonijiet miġjuba kontra tagħhom. L-aktar 'il bogħod li wieħed jista' jasal fuq l-iskorta tal-provi prodotti huwa li dawn jiġi generaw suspect raġonevoli li l-imputati ikkommettew l-għemil imputat lilhom mill-Prosekuzzjoni, izda prova sa dan il-grad ma hix bizzejjed sabiex jintlaħaq il-grad għoli ta' prova meħtieg għas-sejbien ta' htija fil-qasam tad-dritt penali'.*'

4. Il-Piena

Illi mingħajr pregudizzju għas-suespost, 1-esponenti jibda sabiex gentilment jiġi sottometti li l-piena erogata hija wahda eccessiva u sproporzjonata fċċirkostanzi tal-kaz. L-piena karcerarja ta' tlett snin, kienet diga wahda eccessiva u meta din hija kkumbanat mal-multa inflitta, 1-esponenti jikkontendi bir-rispett li din hija sproporzjonata.

¹⁰ Deciza nhar il-15 ta' Jannar 2016

Illi l-appellant jindika li skond is-sentenza appellata, gie impost fuq kull wiehed mill-imputati misjuba hatja, multa ta' erba' mijas w tmienja w tmenin elf, sebgha w sebghin Ewro, sitta w tmenin centezmu (€488,077.86).

Illi l-appellant bir-rispett jissottometti illi l-Ewwel Onorabbli Qorti ma kienetx korretta meta imponiet l-imsemmija multa fuq kull wiehed mill-imputati misjuba hatja. L-appellant isostni illi *dato ma non concesso* illi minn tali operazzjoni ta' kuntrabandu kienet sejra tagħmel gwadann assoccjazzjoni kriminali wahda, il-multa imposta kellha tkun wahda u imposta kollettivament fuq il-membri kollha tal-istess assoccjazzjoni kriminali.

Illi jekk l-ewwel Onorabbli Qorti kienet konvinta li t-tlett imputati misjuba hatja kienu hatja li evadew dazju fl-ammont indikat f' Dok 'JC1', mela l-multa li tirrispecchia d-dazju evaz kellha tithallas bejn tlieta min-nies u mhux tordna li kull imputat misjub hati jhallas multa li tirrispecchia d-dazju inkwistjoni, qisus instab wahdu hati tal-kommissjoni ta' tali reat.

Illi iktar minn hekk, l-appellant umilment jagħmel referenza ghax-xhieda mogħtija mis-Sur John Camilleri għan-nom tad-Dipartiment tad-Dwana¹¹, fejn dan esebixxa letter to prosecute li giet mmarkata bhala Dok 'JC1'¹², liema dokument jindika kemm kien id-dazju li allegatament kellu jithallas.

Illi s-Sur Camilleri, in kontro ezami, fuq kif suppost wasal ghall-figuri indikati f' Dok 'JC1', dan iwegeb li ma jafx. Konsegwentement, l-appellant umilment jiistaqsi, la l-persuna li hadet il-gurament fuq id-dokument indikat ma kienetx taf kif gie kkomputat l-ammont indikat, kif setghet qatt tkun taf l-ewwel Onorabbli Qorti? Kif setghet l-ewwel Onorabbli Qorti tinfliggi piena komputata akkont ta' Dok 'JC1' meta l-istess Qorti ma kelliex idea vaga ta' kif suppost gew ikkomputati l-ammonti indikati fuq l-istess dokument? Allura, kif setghet l-ewwel Onorabbli Qorti issib lill-appellant hati lil hinn minn kull dubju dettagħi

¹¹ A fol 83 et seq. tal-process

¹² A fol 85 tal-process

mir-ragun li naqas milli jhallas dazju fl-ammont indikat f' Dok ' JC1' , cioe' li l-ammont reklamamt mill-Awtorita' kien wiehed gust?

Illi referneza ssir għad-decizjoni datata 31 ta' Mejju tas-sena 2007, fl-ismijiet ir-Repubblika ta' Malta vs David sive David-Norbert Schembri, Att T' Akkuza 1/2006, fejn fl-istadju ta' eccezzjonijiet preliminari, l-akkuzat eccepixxa illi dokument pprezentat mill-ufficial investigattiv kien inammissibbli stante li jammonta għal rapport ex parte u inoltre jammonta ghall-' *documentary hearsay evidence*' . Eccepixxa wkoll li recording ipprezentat mix-xhud l-Ispettur Mario Tonna, liema recording allegatament ittieħed minn certu Joseph Scicluna, kien inammissibbli bhala prova stante li t-tehid tieghu u l-mod kif gie ottenut u finalment ipprezentat ma kienx konformi mal-ligi w mas-salvagwardji kontenuti fil- ligi dwar l-ammissibilita' ta' provi.

Illi dwar l-ewwel dokument indikat, kien hemm qbil bejn l-akkuzat u l-Avukat Generali li l-istess dokument ' *ma jkunx disponibbli ghall-gurati w iservi biss f' kaz li x-xhud Spettur Pullicino ikun irid jarah wahdu biex jirrifreska l-memorja tieghu*' . Dwar ir-recording, l-istess Onorabbli Qorti ddecidiet li:

' *mill-ezami akkurat tal-atti processwali minn imkien ma jirrizulta li dan Joseph Scicluna kien sussegwentement ingieb biex jikkonferma bil-gurament li hu kien irceva u r- irrikordja din it-telefonata.(...)*

Pero' hemm awtorita' li tghid li f' guri, il-parti li tkun trid tipproduci recording jew film trid tissodisfa lill-Imhallef togħi li hemm prima facie case li dak ir-recording ikun awtentiku u li jkun jista' jitfiehem bizznejjed biex jitpogga quddiem il-gurati. Il-provi ikunu jridu juru w jiddeskrivu l- provenjenza w l-istorja tar-recording sal-mument li jkun gie esebit il-Qorti. (R.v. Robinson and Harris; [1972]All ER 699, [1972]1 WLR651 u Butera v DPP (1987) 164 CLR 180. p.184).

Hu proprju hawn li din il-Qorti tara li l-prosekuzzjoni naqset fir-rigward tal-esebizzjoni ta' dan id-dokument. Dak li qal Joseph Scicluna lill-Ispettur Tonna dwar dan ir-recording kif xehdu Tonna huwa hearsay evidence u zgur kien mistenni – kif del resto hass l-Istess Spettur Tonna meta xehed waqt li kien qed jipprezenta d-dokument – li Joseph Scicluna kelli jixhed biex jikkonferma l-awtenticita' tar-recording, u kif u f' liema cirkostanzi hadu u x' mezzu adopera biex irregistra din l-allegata konversazzjoni telefonika. Kien mehtieg ukoll li tigi pruvata l-kontinwita' tal-evidenza mill-hin li sar l-allegat recording sal-mument li gie konsenjat lill-Ispettur Tonna. Dan pero' baqa' ma sarx quddiem il-Qorti Istruttorja, x' aktarx minhabba xi "oversight" tal-istess Spettur u tal-Avukat addett mill- ufficju tal-Avukat Generali li kien qed isegwi l-kaz u dan id-dokument gie u baqa' esebit fil-process bla ma qatt gie konfermat bil-gurament minn min kien responsabqli ghall- holqien, l-ezistenza w l-paternita' tieghu w bla ma saret il- prova tal-kontinwita' tal-evidenza.

Ghalhekk din il-Qorti qed tilqa' t-tieni eccezzjoni tal- akkuzat u tiddikjara il-cassette tape (Dok. JS) inammissibl bhala prova ghar-raguni fuq indikata.'

Illi fuq l-istess binarji, ghalkemm il-prosekuzzjoni ressjet lis-Sur John Camilleri bhala xhud sabiex jikkonferma bil-gurament il-kontenut tal-letter to prosecute, bhalma gia indikat, in kontro ezami stqarr li ma kienx jaf kif gew ikkomptati l-ammonti indikati. Ghalhekk, ma jista' qatt jinghad li tali dokument gie kkonfermat bil-gurament bil-mod rikjest mill-ligi u ghalhekk jista' biss jitqies bhala '*documentary hearsay evidence*' u ghalhekk inamissibbli fi proceduri penali.

Ikkunsidrat;

Illi meta l-Prosekuzzjoni prezentat l-imputati taht arrest, esebiet estratti mill-Atti tat-Twelid kif ukoll il-Fedina Penali tal-imputati.

Fis-sbatax (17) ta' Lulju tas-sena elfejn u tlettax (2013) fil-Qorti tal-Magistrati (Malta) bhala Qorti Istruttorja xehed Kusnodo fuq rikors tal-Kummissarju tal-Pulizija.

Kusnodo xehed fil-prezenza ta' Interpretur li traduciet ix-xhieda tieghu fil-lingwa Ingliza. Huwa xehed ilu Malta ghal madwar hames (5) xhur u li din it-tieni darba tieghu hawn Malta. Xehed li kien gie Malta l-ewwel darba f'Gunju jew Lulju tas-sena elfejn u hdax (2011) fejn kien dam hdax (11)-il xahar. Jghid li jahdem bhala 'fisherman' u li gabu Michael Borg li huwa gharaf fl-awla bhala wiehed mill-imputati. Gabu Malta ghax qallu li se jaghmel affarijiet relatati mas-sajd. Jghid li kien Michael Borg li hallaslu dawn iz-zewg vjaggi. Kien jahdem fuq id-dghajsa bl-isem Blue Dolphin u jghid li Michael Borg huwa s-sid ta' din id-dghajsa. Jghid li kien anke abbord tad-dghajsa bl-isem Free Willie fejb Michael Borg huwa kemm s-sid u l-kaptan tad-dghajsa bl-isem 'Free Willie'. Hu kkonferma li kien arrestat mill-Pulizija fil-hdax (11) ta' Lulju matul il-lejl. Jghid li kien ix-Xemxija fuq id-dghajsa Blue Dolphin. Jghid li mar fuq id-dghajsa il-gurnata tat-Tnejn fejn telaq ghal habta tal-hdax ta' filghodu (11:00am) minn Marsaxlokk. Jghid li telqu mill-Port biex imorru jistadu u preparaw il-lixka, jghid li l-'bait' ma jafx x'kienet imma kienet huta zghira u bdew jistadu ghal pixxispad. Jghid li marru *North* ghal erba' (4) sieghat u waddab il-linji ghas-sajd, kellhom jistennew lejl umbghad l-ghada filghodu fl-erbgha (4:00) inehhuhom. Jghid li qabdu pixxispad, wahda kbira u tlieta ta' qies medju u ftit hut zghir. Michael Borg kien qiegħed jagħti l-ordnijiet fuq id-dghajsa. Mistoqsi kif ikkomunika mal-kaptan jekk la hu u lanqas il-kaptan ma jafu Ingliz jghid, l-interpretu qalet '*We communicated with Tarzan language, you know signs.*'. Jghid li gabar il-'lines' umbagħad Michael Borg ircieva telefonata u wara telqu. Jghid li ma kienx jaf id-direzzjoni. Jghid li kien hemm erba' (4) linji u li għandha mijha u sebghin (170) linja. Jghid li s-Sur Borg ircieva t-telefonata b'*satellite telephone*. Jghid li hemm zewg satellite telephones abbord. Jghid li wieħed iswed u iehor kannella. Ma jafx x'beda jintqal. Xehed li wara li giet ricevuta din it-telefonata ma komplewx jistadu u telqu ghalkemm kienu preparaw il-linji. Jghid li kienu madwar tnax (12)-il siegha. Wara li rcevew it-telefonata, raqad u naddaf. Ma jafx liema direzzjoni kienu qegħdin jivjagħaw u jghid li gew trasferiti sigaretti bejn zewg (2) dghajes li kienu vicin ta' xulxin. Kienu ghaddew madwar hmistax (15)- il siegha bejn il-hin li Michael Borg ircieva t-telefonata sakemm iltaqa' ma' din id-dghajsa u kien dlam, ftit wara inzul ix-xemx. Jghid li d-dghajsa l-ohra kienet tal-injam u izghar minn tagħhom. Mistoqsi jekk ftit izghar minn Blue Dolphin, wiegeb li ftit ikbar. Jghid li d-dghajsa ma kinitx

minn Malta ghax l-isem kien bl-Gharbi. Kien hemm tlett (3) persuni fuq din id-dghajsa u l-kulur tad-dghajsa kien ahdar skur. Ma jafx ta' liema nazzjonalita kienu imma jghid li jista' jkun li libjani. Jghid li gew vicin xulxin u Michael kellem lil kaptan tad-dghajsa l-ohra u gew trasferiti s-sigaretti. Mistoqsi kif Michael Borg tkellem mal-kaptan l-iehor jghid li ma jafx ezattament ghax ma rahomx ezatt u ma jafx liema lingwa imma jista' jkun bl-Gharbi jew tahlita ta' Gharbi u Malti. Ma jafx Gharbi u Malti izda mill-hoss jista' jaghraf Malti jew Gharbi. Jghid li s-sigaretti kienu f'basket iswed u kien hemm mitt (100) kaxxa. Mistoqsi minn trasferihom fuq id-dghajsa, wiegeb li kulhadd fuq id-dghajsa kien involvut fit-trasferiment. Ma rax flus jew pagament għaddej fuq id-dghajsa u ma jafx kif thallsu. It-trasferiment ha madwar siegha umbghad telqu lejn Malta. Jghid li għen biex refa l-kaxxi u li l-boss tieghu igifireri Michael Borg qallu. Jghid li vjaggaw għal gurnata u lejl ghax il-velocita' ma kinitx dejjem l-istess, xi kultant bil-mod u xi kultant mghagħġla. Ma jafx lejn fejn kien qegħdin jivjaggaw ghax ma kellux kompass. Jghid li waqfu go post vicin Ghawdex fil-port imma fuq il-bahar. Hu rrealizza li kien Ghawdex mill- '*cliffs and not mountains*' u waqfu hemm għal madwar hames (5) sieghat umbghad telqu biex imorru x'imkien madwar Ghawdex biex jīgħru lil xi hadd minn hemm izda ma jafx min hu ezattament. Jghid li minn meta telqu minn dik l-area u biex telqu biex jīgħru persuna jekk irceviex telefonata wiegeb li iva u ma jafx kemm izda fuq it-telefon l-iswed tas-satelita. Jghid li kien vicin il-port u din il-persuna marret fuq id-dghajsa minn fuq l-art u telqu lejn ix-Xemxija. Huwa ma għaraf l-ebda mill-imputati bhala l-persuna li giet fuq id-dghajsa. Jghid li wara li gie din il-persuna fuq id-dghajsa trasferew is-sigaretti. Mistoqsi jekk meta din il-persuna giet fuq id-dghajsa jekk kienx hemm xi hadd iehor, ix-xhud indika lill-imputat Robert Agius bhala l-persuna li kien fuq l-art meta l-persuna l-ohhra marret fuq id-dghajsa. Mistoqsi jekk hem persuni ohra fuq l-art f'Għawdex wiegeb le u kkonferma li telqu tlieta li huma minn Ghawdex u marru x-Xemxija. Ma jafx għala ddeciedew li jmorrū x-Xemxija, huwa kemm segwihom. Jghid li fit-triqthom ghax-Xemxija kien hemm telefonati ohra izda ma jafx kemm u fuq liema telefon. Michael Borg wiegeb it-telefon darba jew darbtejn. Meta waslu x-Xemxija trasferew is-sigaretti. Mistoqsi '*...Do you know where they berthed?*' Wiegeb '*He didn't know exactly the place and after that a truck came*

and transferred the cigarettes.' Ma jiftakarx x'tip ta' trakk izda jghid kien hemm ukoll karozza privata izda peress li kien dlam ma jiftakarx il-kultur jew it-tip.

Xehed li kien hemm tlett (3) persuni fuq id-dghajsa u tlieta (3) fuq l-art. Mistoqi jekk qieghed jaghraf lil uhud mill-persuni hawnhekk wiegeb li le ma hemm hadd mit-tlett (3) persuni Jghis li kien id-dlam u ma jistax jaghraf il-persuni. Ma jafx min kien qed isuq il-karozza izda gharaf lil imputat Robert Agius bhala l-persuna li kien qieghed isuq il-karozza privata. Xehed li meta marru fuq l-art gew trasferiti il-kaxxi u hu baqa' fuq id-dghajsa u ghenhom jitrasferixu l-kaxxi. Dan it-trasferiment ta' kaxxi ha madwar siegha. Hu tefa l-kaxxi minn fuq id-dghajsa ghal fuq l-art. Huwa ma jgharaf lil hadd. Il-kaxxi fuq id-dghajsa kien uhud minnhom fl-isleeping room tal-kaptan u ohrajn barrra. Wara it-trasferiment telqu u wara hames minutu arrestaw. Jghid li ghen biex jigu trasferiti l-kaxxi peress li huwa impjegat mad-dghajsa u jrid isegwi l-kmand tal-kaptan. Xehed li Michael Borg ihallsu erba' mitt ewro (€400) fix-xahar u li jghix fuq id-dghajsa u li Michael Borg jiprovdil l-ikel u li hu ma jhallas ghalih. Jghid li din ma kinitx l-ewwel darba li grat tas-sigaretti izda grat tlett (3) darbiet. Mistoqsi '*So this was the third time of the fourth time?*' wiegeb '*The third one.*'

Ikkonferma li hu jpejjep u li din grat darbtejn ohra. Ma jiftakarx meta grat l-ewwel darba. Jghid li grat matul it-tieni darba li kien Malta jigifieri fl-ahhar hames (5) xhur. Jghid li l-ewwel darba xtraw xorbu partuhom ma sigaretti. Ma jiftakarx meta kien dan izda fuq kien fuq id-dghajsa 'Free Willie'. Xehed li kien hemm tlett (3) persuni, hu, Michael Borg u impjegat iehor li kien Indonesjan. Jghid li kien gab l-alcohol minn hawn Malta umbagħad hadhom hemm u trasferihom, partathom jigifieri. Michael Borg gab dan l-alcohol li kien trasportat f'trakk zghir u ma jafx ta' min hu t-trakk. Xehed li din l-operazzjoni seħħet f'nofs il-lejl, jghid li normalment jorqod dak il-hin izda qam meta gie l-boss li gar dawn l-affarijiet u li x-xhud poggihom fuq id-dghajsa kif talbu. Ma jafx kif thallas l-alcohol izda jaf li t-tip kien bhal JB, Smirnoff, birra. Din seħħet gewwa Marsaxlokk u li apparti s-Sur Borg, l-Indonesjan l-iehor u hu ma kien hemm hadd aktar. Jghid li telqu wara zewg (2) jew tlett (3) sieghat. Spjega li darba telqu l-ghada filghodu u darba wara zewg (2) jew tlett (3) sieghat. L-ewwel darba telqu l-ghada filghodu, fejn kien hemm madwar mitejn u hamsin (250) kaxxa, telqu

izda ma marrux jistadu u ltaqghu ma dghajsa fin-nofs. Jghid li d-dghajsa kienet differenti u li probably dghajsa Libjana. Jghid li gew trasferiti mitej (200), mitejn u hamsin (250) kaxxa sigaretti fuq id-dghajsa taghom u li niezluhom Ghawdex.

Mistoqsi '*Do you recognise anyone here who was involved in this transfer of cigarettes apart from Mr. Borg?*' wiegeb '*No he doesn't recognise.*' Mistoqsi '*So this first time you not recognise?*' wiegeb '*Yes he said two (3) persons he recognises*' u indika lil Robert Agius u lil Paul Anthony Pisani. Mistoqsi x'gara f'Għawdex, jghid li trasferew l-istess bhax-Xemxija, is-sigaretti gew trasferiti fuq trakk. Jghid li gew trasferiti l-istess bhax-Xemxija. Is-sigaretto gew trasferiti lit-trakk. Ma jgharafx jekk kienx l-istess trakk. Iz-zewg persuni li għaraf jghid ghenu biex jiġu trasferiti l-oggetti Ghawdex u wara telqu lejn Marsaxlokk.

Mistoqsi jekk thallas xi haga zejda għal dan ix-xogħol, wiegeb li le. Jghid li ma nghatax mis-sigaretti izda kieku talab Michael Borg kien jagħti mill-but tieghu ghax ippejpu flimkien. Jghid li t-tieni incident sehh ezatt l-istess. Jghid li kienu tlieta (3) crew u li l-ewwel darba hattew' f'Għawdex matul l-lejl u hadet siegha. It-tieni darba telqu immedjatament minn Marsaxlokk u l-istess trakk intuza. Xehed li hadu mitejn (200) kaxxa sigaretti minn fuq id-dghajsa l-ohra li kienet dghajsa differenti u li kien fuq id-dghajsa 'Free Willie' fejn il-kaptan kien Michael Borg. Xehed li meta gew lura niezlu s-sigaretti Marsalokk u dan matul il-lejl. Jghid li hadet aktar minn siegha biex tnizzlu l-oggetti. Huwa għaraf l-istess zewg imputati Robert Agius u Paul Anthony Pisani. Jghid li meta jkun hemm id-dghajsa, dawn iz-zewg (2) persuni dejjem mal-karozza. Jghid li regħġu ghenu u meta kien hemm id-dghajsa kienu diga bil-wieqfa. Jghid li appartil dawn it-tlett (3) okkazzjonijiet, ma kienx hemm drabi ohra li trasporta sigaretti. Mistoqsi jekk dawn iz-zewg persuni kienu hemm jghid '*yes the third one.*' Umbagħad mistoqsi jekk kienx hemm is-Sur Pisani jghid li '*And the second one*' umbagħad '*only the second one.*' u kkonferma li Pisani ma kienx hemm l-ewwel darba. Ix-xhud jghid li hu għandu Seaman visa. Jghid li jpejjep nofs pakkett sigaretti kull jum u li waqt li kien fil-kustodja tal-pulizija pejjep tlett (3) pakketti.

Fil-kontro-ezami mistoqsi jekk heba numru ta' pakketti ta' sigaretti fil-'fishing line' wiegeb li iva ghalih u ghal siehbu li ma thallsux. Jghid li ha l-pakketti tas-sigareti minn wara dahar Michael Borg peress li habib tieghu ma thallas ghal xahrejn minn Michael Borg.

Illi f'din l-istess seduta tas-sbatax (17) ta' Lulju tas-sena elfejn u tlettax (2013) gie vverbalizzat ukoll li:

'Il-Prosekuzzjoni jivverbalizzaw li l-ebda procedure m'huma se jittiehdu kontra dan ix-xhud ghax wara li gie debitament investigat, ma nstabet l-ebda prova ta' mens rea li fuqha l-Prosekuzzjoni thoss li għandha tiehu passi kriminali kontra l-istess.

Id-difiza tirrileva illi jirrizulta bl-akar mod car mix-xhieda ta' Kusnodo, illi jekk verament sehhew dawn il-fatti, issa li anke qiegħed jghid li graw drabi ohra, dan kien komplici u għalhekk mhux xhud kompetenti, stante illi mhux ko-akkuzat biss, minhabba decizjoni arbitrarja tal-Prosekuzzjoni. Għaldaqstant, ix-xhieda tieghu, għandha tigi skartata.

Il-Prosekuzzjoni tagħmel referenza għal dak li diga' vverbalizzat u jiddikjaraw li m'għandhom xejn aktar x'izidu.

Il-Qorti tordna li x-xhieda tax-xhud titkompla b'dan illi tirriserva li tiprovdi fuq din id-disposizzjoni fi stadju ulterjuri.'

Fis-seduta tat-tlieta u ghoxrin (23) ta' Lulju tas-sena elfejn u tlettax (2013) xehed **John Camilleri** għan-nom tad-Dipartiment tad-Dwana li esebixxa letter to prosecute immarkata bhala Dok JC1 fil-konfront ta' Michael Borg, Anthony Cremona, Shannon Cauchi, Robert Agius u Paul Anthony Pisani u għarraf il-firma tad-Direttur Generali tad-Dwana.

L-Ispettur Ian Abdilla xehed fis-seduta tat-tlieta u ghoxrin (23) ta' Lulju tas-sena elfejn u tlettax (2013) fejn spjega li fl-ghaxra (10) ta' Lulju tas-sena elfejn u tlettax (2013) dahlet informazzjoni lil Korp tal-Pulizija li setghet kienet ser ssir fis-sieghat li kien imiss dwar kutrabandu ta' sigaretti li kellhom jiddahħlu Malta permezz tal-

bahar. Kienet dahlet infrmazzjoni li dawn is-sigareti kellhom jingabu Malta permezz ta' dghajsa tas-sajd li x'aktarx li kien jisimha Blue Dolphin I jew inkella l-Free Willy, liema dghajjes kienu propjeta ta' certu Michael Borg ID 98875(M). Ghal dan il-ghan, kienu tqabbdum membri mill-iskwadra tar-Rapid Intervention Unit tal-Pulizija u tal-ALE tal-Pulizija biex jaghmlu patrols fil-bahar bl-iskop li jintercettaw din id-dghajsa. Sussegwentement kellhom wkoll informazzjoni li x'aktarx din id-dghajsa kien hemm il-possibilita li jew tidhol Ghawdex u thott f'xi bajja gewwa Ghawdex jew f'Malta skont kif min kien qed jorganizza din l-operazzjoni, kif kelli jara l-affarijiet fuq ix-xatt. Ghal dan il-ghan ukoll kienet dahlet informazzjoni wkoll li l-persuni suspettati f'dan il-kaz setghu kienu qed jaghmlu uzu minn vann tat-Tip Toyota bin-numru ta' registratori HQZ 083. Dan il-vann kien jghajjat lil FX Garage u kien mikri lil terza persuna. Fis-sieghat bikrin ta' filghodu, id-dghajjes tal-ALE b'membri tar-Rapid Intervention Unit fuqhom kienu osservaw id-dghajsa Blue Dolphin I fil-vicinanzi ta' Kemmuna gejja minn Ghawdex u qasmet Kemmuna u sussegwenement bdew wara ftit hin isegwu din id-dghajsa li kienet osservata diehla taht il-Fekruna fil-limiti ta' San Pawl il-Bahr taht ix-Xemxija. F'dan l-mument Dinghys tal-ALE u r-Rapid intervention Unit marru biex jintercettaw din id-dghajsa. Gie nnutat li kien hemm vann fuq il-moll li sussegwentement malli gew il-Pulizija dan harab minn fuq il-post. Il-membri tar-Rapid Intervention unit telghu fuq id-dghajsa Blue Dolphin I u hemm hekk gie arrestat Michael Borg li kien l-iskipper jew il-kaptan ta' din id-dghajsa flimkien ma' impjegat ta' nazzjonalita Indonesjana bl-isem ta' Gusnot. Sussegwentement il-vann in kwistjoni kien gie ntercettat fil-limiti ta' Santa Venera l-istess minn membri tar-rapid Intervention Unit u f'dan il-vann instabu zewg persuni, Anthony Cremona li kien qed isuq dan il-van u Shannon Cauchi li kien passiggier fl-istess vann. Mal-mument, dan il-vann infetah, gie skopert numru ta' kaxxi li 'ahna insejjhulhom master cases li kull master case ikun fiha 50 grossa sigaretti. F'dak l-istadju ma ntmiss xejn. Dawn il-kaxxi kienu wrapped go garbage bags u ma ntmiss xejn. Il-persuni kollha involuti gew arrestati u gew mehuda fil-kwartieri generali tal-pulizija u l-van gie ssigillat. Fl-istess operazzjoni ttiehdu xi affarijiet minn fuq id-dghajsa Blue Dolphin 1 fosthom satellite phones u l-GPS. Minn hawn hekk l-affarijiet kollha li gew mehuda minn fuq id-dghajsa, sussegwentement gew fotografati mid-Dipartiment tal-Forensika tal-Pulizija u mghoddija lil PS 186 Kristian Mintoff u l-van kif diga spjegajt gie ssigillat. Kien f'dan il-

punt fejn dhalna ahna bhala economic crimes fejn gejna infurmati b'din il-qabda u b'dawn l-arresti u sussegwentement jiena u l-Ispettur Yvonne Farrugia u l-ispettus Anna Marie Micallef gejna imqabbdin biex nitkellmu ma dawn in-nies li kienu arrestati u persuni oha li wkoll kienet arrestata l-isem ta' Pierre Cremona li kien inqabad fil-vicinanzi ta' Kennedy Grove.'

l-Ispettur Ian Abdilla spjega li s-suspettati kollha gew mghottija t-twissijiet skond il-ligi u nghataw id-drittijiet kollha tagħhom u anke d-dritt li jikkonsultaw mal-avukat tagħhom qabel l-interrogazzoni. Xehed li sussegwentement fl-istess hin filghodu l-vann Toyota Dyna bin-numru ta' registrazzjoni HQZ 083 gie miftuh u spezzjonat minn membri tal-Economic Crimes assistiti minn membri tad-Drug Squad peress li kellna informazzjoni li setghet tidahhal Malta wkoll id-droga u sussegwentement instab li f'dan il-van kien hemm disgha u disghin (99) master case tad-ditta Business Royals sigaretti. Spjega li master case ikun fiha hamsin (50) stikka u kull stikka jkun fiha ghaxar (10) pakketti. Apparti dawn id-disgha u disghin (99) master case Business Royals, kienu nstabu wkoll erba' (4) master cases tad-ditta Tradition. Jghid li gie mfitteż il-vann kollu. Droga ma nstabix u sussegwentement il-plastic bags li kienu *wrapped* fihom u l-kaxxi tagħhom gew mghoddija lis-surgent Hughes mill-*Forensic* biex jagħmel l-analizi tal-fingerprints tagħhom. Sussegwentement bhala ufficjali investigattivi ghaddew biex ikellmu lis-suspettati.

L-Ispettur Abdilla spjega li Michael Borg kien gie mitkellem minnu fejn prattikament kien iddecieda li ma jikkonsultax mal-Avukat tal-Għajnuna legali. L-Ispettur spjega li qabel, fid-dghajsa Blue Dolphin 1 meta niezlu il-pulizija tar-Rapid Intervention Unit, sabu madwar tnax (12) -il pixxispad f'din id-dghajsa. Il-hut kienu kbar u kien hemm ammont li kienu zghar. Kellhom rashom maqtugha u huma gew infurmati peress li kienet l-ewwel esperjenza għalihom li l-pixxispad ta' certu qies huwa projbit milli jinqabad u għalhekk kellhom jinfurmaw lil Fisheries Department. Meta kellem lil Michael Borg huwa ddecieda li ma jitkellem xejn dwar il-kaz tas-sigaretti. Ghazel li ma jwieġeb ghall-ebda domanda rigward dawn is-sigaretti. Imma dwar il-pixxispad kkonferma li l-pixxispad inqabad u kien jaf li kien ta' 'siz mhux skond il-ligi certu minnu.' Qal li ma stadx direttament ghall-pixxispad zghir imma la nqabad ma

hass li kelly jarmieh u kien ser izommu ghalih ghal konsum tieghu jew ghal qrabatu. L-Ispettur xehed li tkellem ukoll ma Anthony Cremona u Shannon Cauchi li kien d-driver u l-passiggier rispettivamente tal-vann li semma. Anthony ddecieda li qabel jigi nvestigat jiehu l-parir tal-Avukat tieghu u kkonsulta ma Dr Veronique Dalli mentri Shannon ddecieda li ma jiehux dan il-parir. Xehed li hadd minnhom ma ddecieda li jwiegeb ghal dak li għandu x'jaqsam mas-sigaretti li nstabu fil-vann li kien qed isuqu. Matul l-investigazzjoni skoprew li mingħand l-FX Garage il-vann in kwistjoni kien mikri lis-Sur Anthony Cremona u s-Sur Cremona fl-istatement tieghu kkonferma li kera dan il-vann, kien krieh biex igorr xi injam imma ma tahomx iktar dettalji. Fil-kors ta' din l-investigazzjoni tkellmu wkoll mal-bahri Gusnoto¹³ li anke kkonferma fix-xhieda tieghu li prattikament hu kien impjegat ma Michael Borg u li kelly Seaman Visa. Kien ilu impjegat din id-darba madwar erba' (4) xhur imma ma kinitx l-ewwel darba tieghu. Xehed li lil Gusnoto kellmuh fil-presenza tal-interpretu li spjegalhom dwar is-sigaretti li din kienet it-tielet (3) darba li kien involut fil-transport tas-sigaretti. M'huiwix cert f'liema perjodu qalilhom. Qalilhom li kien johorgu u jiltaqgħu ma dghajsa aktarx Libjana, mid-deskrizzjoni u l-kliem li kien jara u sussegwentement jinhatu dawn is-sigaretti fuq id-dghajsa. Spjegalhom li fiz-zewg okazzjonijiet precedenti kien ghaddew lid-dghajsa Libjana fliexken tax-xorb mentri din id-darba ma kien hemm l-ebda exchange bejn iz-zewg dghajjes. Qalilhom li normalment kien jinzu Ghawdex imma din id-darba marru Ghawdex, xi hadd tela' fuq id-dghajsa u ma setax jaġthihom iktar informazzjoni min seta kien dan il-persuna li tela' fuq id-dghajsa u din id-darba nizlu Malta u li sussegwentement grat l-operazzjoni fejn gew offloaded is-sigaretti. Komplew bl-investigazzjoni tagħhom u sussegwentement gew mghoddija informazzjoni li x'aktarx il-persuni wara dan il-kutrabandu ta' sigaretti setghu kien certu Robert Agius u li mieghu kien hemm dejjem Paul Anthony Pisani. Gew wkoll mghoddija informazzjoni li li ma Robert Agius u ma Paul Anthony Pisani seta' kien hemm ukoll certu Rupert Busuttil li minn informazzjoni li nghat替 seta' kien il-persuna li telghet abbord din il-lanca li kien semmielhom Gusnoto. Sussegwentement arrestaw lil dawn it-tlett persuni lil Rupert Busuttil, Robert Agius u Paul Anthony Pisani u talbuHom jigu l-kwartieri generali tal-pulizija. Magħhom l-Ispettur gabu wkoll lil Pierre Cremona peress li l-involvement

¹³ Din il-Qorti li fejn fit-traskrizzjoni tirrizulta l-kelma 'Gusnoto' din kellha taqra' 'Kusnodo'

tieghu f'dak l-istadju kien għadu mhux daqshek certu u hemm hekk talab lil Magistrat tal-Għassa Dr Audrey Demicoli biex tagħmel *identification parade* kif filfatt gara fis-sittax (16) ta' Lulju fejn il-Magistrat Audrey Demicoli giet il-kwartieri generali tal-pulizija għal habta tan-nofs siegha u saret din l-*identification parade* fejn fiha apparti l-uffiċjal prosekutur l-Ispettur Ian Abdilla u spetturi ohra kien hemm is-Sur Gusnoto flimkien mal-interpretu. L-*identification parade* giet fotografata kompetament minn Ps 114 Patrick Grech tas-SOCO. F'din l-*identification parade* Gusnoto għaraf lil Robert Agius bhala l-persuna li rah dejjem fit-tliet okkazzjonijiet li kien involut fihom. Rah ukoll Ghawdex f'din it-tielet okkazzjoni. Kien il-persuna li wassal lil dak il-persuna li tela' fuq id-dghajsa u sussegwentement rega rah Malta. Għaraf ukoll lil Paul Anthony Pisani bhala l-persuna li kien jghin f'dawn l-affarijiet. Il-persuni l-ohra jigifieri s-Sur Rupert Busuttil u lil Pierre Cremona, s-Sur Gusnoto m'gharafhomx. Sussegwentement l-erba' imputati gew mressqa l-Qorti biex jiffaccjaw dawn l-akkuzi.

L-Ispettur Ian Abdilla prezenta *letter to prosecute* mahruga mid-Dipartiment tal-VAT immarkata bhala Dok IA1, letter to prosecute mid-Dipartiment tal-Fisheries immarkata bhala Dok IA2, l-*istatement* ta' Shannon Cauchi li ttiehed fil-hdax (11) ta' Lulju tas-sena elfejn u tlettix (2013). Flimkien mal-istqarrija prezenta d-dikjarazzjoni tar-rifjut tal-avukat. Huwa għaraf il-firma tal-Ispettur Yvonne Farrugia u l-firma tax-xhud PC 896 Robert Zammit ghax huwa wieħed mill-kuntistabbli li huwa stazzjonat moegħu imma ma jistax jikonferma iktar firem. L-*istatement* flimkien mad-dikjarazzjoni tal-Avukat giet prezentata u mmarkata bhala Dok IA3. Bhala Dok IA4 prezenta t-tieni *statement* ta' Shannon Cauchi li kien rrilaxxa fis-sbatax (17) ta' Lulju tas-sena elfejn u tlettix (2013). Din l-istqarrija kienet ittiehdet wara li nghata t-twissija skont il-ligi. Prezenta d-dikjarazzjoni tar-rifjut tal-avukat. Xehed li din l-*istatement* hadha fil-prezenza tal-Ispettur Yvonne Farrugia. Ikkonferma li din l-*istatement* ttiehdet wara li s-Sur Shannon nghata t-twissija skont il-ligi. Għaraf lill-imputar Shannon Cauhi bhala l-persuna li rrilaxxa din l-istqarrija. Għaraf il-firma tieghu u ta' Yvonne Farrugia li kienet xhud tal-istqarrija. L-imputat iddecieda li ma jiffirmax din l-istqarrija. Fid-dikjarazzjoni tal-avukat għaraf il-firma tieghu, il-firma ta' PC 896 Robert Zammit, il-firma ta' PC 1600 Gilbert Gatt u l-firma ta' Shannon Cauchi li

ddecieda li jiffirma l-istqarrija. Din giet immarkata bhala Dok IA4. Bhala Dok IA5 prezenta l-istqarrija li rrilaxxa Robert Agius li ttiehdet wara li l-istess Agius nghata t-twissija skont il-ligi. L-istqarrija kien hadielu fis-sittax (16) ta' Lulju tas-sena elfejn u tlettax (2013) li hi stqarrija ta' zewg faccati. Huwa gharaf il-firma tieghu u ta' PC 896 Robert Zammit bhala xhud tal-istqarrija li ttiehdet wara li Agius nghata t-twissija skont il-ligi. Huwa gharaf lil Robert Agius bhala wiehed mill-impuati f'dan il-kaz li kien iddecieda li ma jiffirmax din l-istqarrija u ma jwiegeb ghall-ebda domanda li saritlu. Prezenta d-dikjarazzjoni tal-Avukat li saret quddiem l-Ispettur Yvonne Farrugia. Prezenta l-istqarrija ta' Paul Anthony Pisani li ttiehdet minnu fil-presenza ta' PS 896 Robert Zammit wara li s-Sur Pisani nghata t-twissija skont il-ligi. Huwa gharaf il-firma ta' PC 896 Robert Zammit. Paul Pisani ddecieda li ma jiffirmax l-istarqija u ma wiegeb ghall-ebda domanda li saritlu. Giet prezantata dikjarazjoni tarifju tal-Avukat li ma ttiehditx minnu izda mill-Ispettur Yvonne Farrugia. Huwa gharaf lil Paul Pisani bhala wiehed mill-imputati. L-istqarrija giet immarkata bhala Dok.IA6.

Huwa prezenta l-istqarrija ta' Anthony Cremona li ttiehdet minghand l-Ispettur Yvonne Farrugia u gharaf l-imputat Anthony Cremona prezenti fl-awla izda qal li ma kienx prezenti ghall-istqarrija. Xehed li l-istqarrija jidher li ttiehdet wara li s-Sur Cremona nghata t-twissija skont il-ligi u li qabilha ddikjara li kkonsulta ma Dr Veronique Dalli qabel l-interrogazzjoni. Din l-istqarrija flimkien mad-dikjarazzjoni li jixtieq jitkellem mal-avukat giet immarkata bhala Dok. IA7. Huwa prezenta l-kuntratt li ngabar minghand l-FX Garage ta' Hal Tarxien immarkat bhala Dok. IA8 fejn jidher li l-vann Toyota Dyna bin-numru tar-registrazzjoni HQZ 083 inkera lil Anthony Cremona skont rental agreement bin-numru 017736. Xehed li inkera fit-tmienja (8) ta' Lulju tas-sena elfejn u tlettax (2013) u kellu jidhol fid-disgha (9) ta' Lulju tas-sena elfejn u tlettax (2013). Prezenta ricevuta li nghatat lil Anthony Cremona tal-mija u tlett (103) kaxxi master cases sigaretti li nstabu fil-vann, disgha u disghin (99) master case Royals u erbgha (4) master cases Tradition flimkien mal-van li kien bin-numru tar-registrazzjoni HQZ 083 u z-zewg cwieviet tal-istess vann. L-ircevuta mmarkata bhala Dok.IA9 kienet iffirmata minn Cremona. Huwa prezenta t-

tieni stqarrija li ttiehdet lil Anthony Cremona, l-imputat li gharaf fl-awla bhala Dok. IA10. L-istqarrija ittiehdet wara li l-imputat nghata t-twissija skont il-ligi. L-istqarrija hadha hu fil-prezenza tal-Ispettur Yvonne Farrugia. Huwa gharaf il-firma tieghu u tal-Ispettur Yvonne Farrugia. Xehed li Anthony Cremona ddecieda li ma jiffirmax l-istqarrija. Prezenta d-dikjarazzjoni li Anthony Cremona ghamel li ma jixtieqx jikkonsulta mal-Avukat tieghu fuq dan il-kaz. Fuq din id-dikjarazzjoni gharaf il-firma tieghu u l-firem ta' PC1600 Gilbert Gatt u PC 896 Robert Zammit. Huwa prezenta formalment kaxxi master cases tas-sigaretti konsistenti f'disgha u disghin (99) master case Business Royals u erbgha (4) master cases Tradition bhala Dok IA11 u Toyota Dyna bin-numru ta' registrazzjoni HQZ 083. Dawn gew immarkati bhala Dok. IA12.

Rigwardanti Michael Borg, prezenta l-ewwel stqarrija rilaxxjata minn Michael Borg fit-tanax (12) ta' Lulju tas-sena elfej u tlettax (2013) wara mistoqsijiet li ghamillu u dan fil-presenza tax-xhud PS 1335 Duncan Schembri. Hija stqarrija ta' erba' (4) faccati li fiha gharaf il-firma tieghu, ta' Michael Borg u ta' PS 1335 Duncan Schembri. Huwa gharaf lil Michael Borg bhala wiehed mill-imputati. Jghid li hemm hafna mistoqsijiet li ma wegibx imma hemm ukoll twegibiet dwar il-pixxispad. L-istqarrija giet esebita u mmarkata bhala Dok. IA13. Giet prezantata dikjarazzjoni tar-rifjut tal-avukat li saret fil-prezenza tal-Ispettur. Huwa gharaf il-firma tieghu u ta' Michael Borg. Fuq id-dikjarazzjoni gharaf il-firma ta' WPS103 Marcelle Mifsud u PC Robert Zammit. Huwa prezenta Dok IA14 li hi ricevuta ta' diversi oggetti li ttiehdu lil Michael Borg. Fuq l-ircevuta gharaf il-firma tieghu u ta' Michael Borg li giet immarkata bhala Dok. IA14. Prezenta Dok. IA15 li għandu referenza 13BXQ201 li huma zewg pakketti tas-sigaretti Business Royals. Spjega li dawn instabu mill-ufficjali tar-Rapid Intervention unit fil-console tad-dghajsa Blue Dolphin I. Prezenta wkoll GPS navigator tad-ditta Furono bin-numru serjali 20702859 bin-numru ta' referenza 13BXQ202 prezantat bhala Dok IA16. Huwa prezenta satelite phone tal-marka Touraia bl-IMEI number 35697802149032-8, komplut b'batterija bin-numru serjali GJX03289 u li għandu wkoll is-sim bin-numru 89882052012051264502. Dan is-Sat phone huwa ta' kulur iswed u għandu n-numru ta' referenza tagħhom 13BXQ203.

Dan gie prezentat u mmarkat bhala Dok IA17. Prezenta SAT phone iehor ta' kulur griz tal-marka Touraia bin-numru tal-IMEI 356013006197597 komplut bil-batterija li għandha numru B0110416 li għandha s-sim bin-numru 89882052012051264510 u m'ghandux SD card avolja għandu facilita li jiehu SD card. Dan għandu r-referenza tagħhom 13BXQ204 u mmarkat bhala Dok IA18. Prezenta mobile phone tad-ditta sasmsung li għandu l-IMEI number 356097/05044702 komplut b'batterija LC1D128LS44B li għandu sim card bin-numru 8935677012400494882 tal-Melita. Dan il-mobile phone huwa ta' kulur iswed u għandu 2GB *micro sd card*. Għandu referenza tagħhom bhala 13BXQ205 li gie prezentat bhala Dok IA19. Prezenta Samsung mobile phone iehor bl-IMEI 355343041514915 komplut b'batterija bin-numru YAIA246SB bin-numru tas-sim 9835677012400531378 tal-Melita. Qal li dan il-mobile phone huwa ta'kulur iswed u ma għandux SD go fih, gie mmarkat bhala DOK IA20.

Finalment prezenta tlett (3) dokumenti, wieħed *crew list* tal-bastment Blue Dolphin 1 fejn jidher li hemm Michael Borg, Certu Gusnoto¹⁴ u persuna ohra ta' nazzjonalita Indonesjana bl-isem ta' Adi Wadirion¹⁵. Din giet ipprezentata bhala Dok IA21.

Prezenta licenzja tal-bastiment tas-sajd bn-numru M2091MFA8053 bhala Dok IA22, *diary* li għandu titlu '1990 *The Casino Dragonara Palace Malta*' mmarkat bhala Dok IA23 u folder li fih tlett (3) dokumenti bhala Dok IA24, wahda hija l-permess tas-sajd specjali għal konz tal-pixxispad 2013 bin-numru B2178, ohra licence for use of specific fishing skont sl 425.01 Fisheries Regulation bin-numru B0562 u certificate of Malta Register bearing official 09475 għal Blue Dolphin 1. Bhala Dok IA25 prezenta ricevuta ohra li nghatat lil Michael Borg għal bastiment tas-sajd MV Blue Dolphin I bin-numru ta' registratori MFA 8053, liema ricevuta giet iffirmata mill-Ispettur, minn Michael Borg u PS305 Alfred Gauci mill-ALE li kien prezenti biex jagħmel din il-qabda, li magħha hemm anness elenku shih ta' ogetti kollha li nstabu fuq din id-dghajsa. Bhala Dok IA26 prezenta formalment dghajsa bl-isem ta' MV Blue Dolphin I bin-numru tar-registratori MFA 8053. Prezenta ricevuta li hargu l-Ministeru tar-Rizorsi u tal-Affarijiet Rurali, Sezzjoni Direttorat ghall-Kontroll tas-Sajd, ircevuta għal tħax (12) il-pixxispad, sitt (6) kaxxi kavalli li huma l-ghalf tal-Pixxispad u erba'

¹⁴ L-isem fuq il-crew list a fol 141 immarkata bhala Dok IA 21 jaqra Kusnodo

¹⁵ L-isem fuq il-crew list a fol 141 immarkata bhala Dok IA 21 jaqra Adi Waryono

(4) kaxxi kbar longline li huma l-konzijiet li jintuza ghal pixxispad li skont kif huma infurmati huma suggett ghal konfiska f'kaz li jinstab hati li ghamel sajd ta' pixxispad illegalment. Xehed li disgha (9) minn tnat (12) il-pixxispad li hemm fl-ircevuta kienu pixxispad minghajr ir-ras tagħhom. Il-pixxispad u kavalli gew mghoddija lil pixkerija mentri l-konzijiet nghataw lil Fisheries. L-ircevuta giet prezentata u mmarkata bhala Dok IA27. Formalment bhala Dok IA28 prezenta tnat (12)-il pixxispad u sitt (6) kaxxi kavalli u bhala Dok IA29, erba' (4) kaxxi konzijiet. Prezenta wkoll it-tieni stqarrija li rrilaxxa Michael Borg fis-sbatax (17) ta' Lulju tas-sena elfejn u tlettax (2013). Fiha għaraf il-firma tieghu u ta' PC896 Robert Zammit. Michael Borg ma ffirmax din l-istqarrija li ttieħdet wara li nghata t-twissija skont il-ligi. Magħha hemm anness id-dikjarazzjoni għar-rifut tal-avukat fejn fiha għaraf il-firma tieghu, ta' Michael borg, PS 782 Sean Scicluna u ta' PC 896 Robert Zammit. Din l-istqarrija flimkien mad-dikjarazzjoni giet prezentata bhala Dok IA30. Huwa għaraf lil Michael Borg bhala wieħed mill-imputati f'din il-kawza u wkoll il-persuna li rrilaxxa dik l-istqarrija li prattikament ddecieda li ma jwieġeb ghall-ebda domanda. Qal li fit-tlettax (13) jew erbatax (14) ta' Lulju tas-sena elfejn u tlettax (2013) mar flimkien ma pulizija ohra fil-kwartieri tal-Pulizija ta' Kandja fejn hemm storjata dghajsa Blue Dolphin I fil-presenza ta' Michael Borg u ufficjali ohra tal-pulizija, inqalghu xi oggetti ohra minn fuq id-dghajsa li kienu valuables bhal radar u affarrijiet ohra u dawn ttieħdu for safe keeping fil-quarter master stores tagħhom. Fl-istess operazzjoni, id-data kienet il-hmistax (15) ta' Lulju tas-sena elfejn u tlettax (2013), kienu gew tal-Fisheries biex jieħdu l-konzijiet u waqt li qed jitnizzlu l-konzijiet instabu erba' (4) grossos tat-tip Business Royals go dan il-konz u dawn gew elevati minnu. Michael Borg immedjatament qal li dawn is-sigaretti ma kienu tieghu. L-Ispettur Abdilla fix-xhieda tieghu għamel referenza ghax-xhieda li ta' Gusnoto fejn qal li kienu tieghu, fatt li ma kienu jafuh qabel. Sussegwentement gew kkuntattjati d-Dwana ta' Malta u peress li kienu biss 4 kartuniet, is-Sur Gusnoto nghata l-possibilita li jagħmel administrative settlement magħhom minflokk ma jgħaddi proceduri u 's-Sur Gusnoto ghazel li jagħmel administrative settlement u jħallas is-somma ta' 419 Euro għal dawn is-sigaretti.' Giet prezentata ricevuta ta' dan il-fatt flimkien mad-dokumenti relattivi kollha bhala Dok.IA31.

In kontro-ezami mistoqsi ghamilx ricerka dwar Gusnoto jekk huwiex imfittex jew kellux clashes mal-ligi u l-fedinna penali jghid li kelmu Dr Debono u gie nfurmat li dan il-punt jista' jitqajjem u ghamlu ricerkja fit-tliet (3) sistemi li għandhom, wahda sistema diretta mal-Eurpol, sistema ohra imqabbda mal-Interpol u wahda imqabbda mas-Sistema SIS Shengen Information System u fl-ebda minn dawn it-tliet databases li huma l-unika databases li juzaw il-pulizija l-isem ta' Gusnoto ma tela' bhala *wanted* mil-pulizija Indonesjana. Jghid li ma jistax jghid kellux kazijiet ohra ghax ikunu iridu jmorru direttament l-Indonesia u anke permess ta' ittri rogatorji imma mhux wanted mill-Pulizija tal-Indonesia ghax kieku kien jitla' jew minn xi pulizija ohra madwar id-dinja ghax kieku kien jitla f'xi wahda minn dawn id-databases. Jghid li fedina penali mill-indonesia ma jistghux igibuha daqshekk facili. Xehed li kieku fl-Ewropa għandhom facilita jagħmlu din it-tip ta' ricerkja imma mill-Indonesia le. Xehed li mill-mument li gie arrestat anke kien infurmat il-Konslu Malti tal-Indonesia jigifieri fit-tnejx (12) ta' Lulju tas-sena elfejn u tletta (2013) u fl-ebda hin ma tagħhom informazzjoni li din il-persuna huwa mfitteż mill-Pulizija tal-Indonesia. Jghid li llum bhala interpretu gie rappresentant mill-ambaxxata Indonesjana f'Ruma peress li kellhom problema bl-interpretu llum u wkoll ma tagħhom x'jifhem. Jghid li l-interpretu huwa *t-third secretary* tal-Ambaxxata. L-Ispettur qal li ma għandu l-ebda mod biex jickeja l-fedina penali ta' Sur Gusnoto. Mistoqsi peress li hass li għandu jerfa' responsabbiltajiet u quddiem il-Qorti iddikjara li ma għandux mens rea jekk qabel għamel din il-konkluzjoni, wiegeb li ma kienx jafu qabel dan il-kaz, mistoqsi hass li għandux jagħmel xi tip ta' ricerka wiegeb li l-unika ricerka li huma obligati li jagħmlu skont anke trattati internazzjonali huwa jekk il-persuna hux *wanted* ghax jekk ikun hemm international jew European Arrest Warrant, huma obbligati li jarrestaw lil persuna u jinfurmaw lill-awtoritajiet. Mistoqsi qabel is-seduta li ghaddiet għamillux xi tip ta' domandi fuq dawk l-erba' (4) grossos li nstabu qal li ma għamillux u li hu ma kellmux. Spjega li parti tal-interrogazzjoni hadet hsiebha l-Ispettur Anna Marie Micallef. Mistoqsi x'għad wara l-ahhar seduta qal 'Li nista nghidlek detto del detto ghax wara din is-seduta hrigt bil-leave u dhalt il-bierah jigifieri hafna mill-affarijiet kompliet tagħmilhom l-Ispettur Anna Marie Micallef. Jekk mhux sejjjer zball naf li kellmitu u nfurmat lid-Dwana. Għamlet dak kollu ni normalment nagħmlu, nterrogatu jigifieri fuq dawn is-sigaretti'. Ikkonferma li hallas multa amministrattiva minnflokk ma

ttiehdhu proceduri kriminali. Mistoqsi jaqbilx li kien komplici fir-reat, wiegeb 'Le li kien fil-pussess ta' 4 grossos sigaretti tal-kutrabandu. Teknikament having a seaman's book is-Sur Gusnoto kien intitolat ghal kwalunkwe ammont ta' sigaretti minghajr dazju li jixtieq. Peress li s-Sur Gusnoto kien fuq seaman visa hawn Malta li ma jistax jinzel l-art, fuq il-vapur l-unika haga li jista jkollu kemm irid, sigaretti minghajr dazju, l-unika haga hija li jrid jiddikjarahom fil-pratka li ssir fuq il-vapur. Il-pratka ma saritx ghax gew arrestati. Bhal ma intit ista tmur Dubai u tnizzel bagalja kollha sigaretti, huwa dritt tieghek, kollha minghajr dazju. L-unika haga li trid tagħmel li meta tigi l-airport tiddikjarahom. Għandek allowance ta' wahda jekk ma tiddikjarahomx. Il-kumplament trid tiddikjarahom'. Jghid li Gusnoto biseaman visa jigifieri li teknikament ma jistax jinzel l-art u jrid jibqa bil-fors fuq il-vapur, teknikament seta' jkollu numru kemm irid ta' sigaretti. Setgha jkollu ammont imma l-importanti li jigu dikjarati mal-pratka tal-vapur. Mistoqsi setghax ikollu containner wiegeb 'Hekk ma nghidlekx. Jiena infurmat li seta jkollu ammont imma l-importanti li jigu dikjarati mal-pratka tal-vapur.' Jghid li ma hemmx ammont infinit ta' kemm jista' jissetilja dazju mad-Dwana jekk mhux sejjer zball sa 1000 ewro id-dwana jistgħu jagħmlu administrative settlement, jaf li hemm figura izda d-dettalji ma jaħfomx. Xehed li 'Il-kwistjoni kollha tas-Sur Gusnoto hija wahda, mensrea. Ahna anke fuq parir li hadna kemm mill-Kummissarju tal-Pulizija u anke ddiskutejnieha mal-avukat generali, naqblu, il-prosekuzzjoni taqbel li mensrea fl-akkuzi li ahna reessaqna, organised crime u kutrabandu ta' sigaretti, is-Sur Gusnoto ma kellux. Dwar Michael Borg m'ghadniex ix-xhieda biss tas-Sur Gusnoto. Bhal ma qalilna is-sur Gusnoto fix-xhieda tieghu, ser jirrizultaw hafna affarijiet mill-GPS phones li mhux tas-Sur Gusnoto imma huma ta' Michael Borg. Ser jirrizultaw hafna affarijiet min-nies tal-ALE u Rapid Intervention unit li kien fuq il-post li raw id-dghajsa u li ffolowjawha u telghu fq id-dghajsa. Is-Sur Gusnoto l-unika urgenza li kien hemm hija proprju biex jixhed f'dawn il-proceduri peress li effettivament at one point dan is-Sur Gusnoto jrid jigi deportat minn Malta. Ahna mhux qed norbtu dan il-kaz esklussivamente fuq ix-xhieda tas-Sur Gusnoto...' Jghid li ma qalx li kien emm kuntrabandu tas-sigaretti izda li kien fil-pussess ta' sigaretti minghajr dazju. Spjega li 'Att ta' kutrabandu ta' sigaretti hija att li fih ddahhal fil-pajjiz sigaretti minghajr dazju. Is-Sur Gusnoto kien fil-pussess ta' sigaretti minghajr dazju. Kull ma ried jagħmel is-Sur Gusnoto huwa li jiddikjarahom bhala personali items meta s-Sur Gusnoto lanqas seta' jinzel l-art.'

Jghid li ma għandux evidenza li s-sigaretti jigifieri l-kunsinna kollha kienu tas-Sur Gusnoto. Jikkonferma li Gusnoto kellu x'jaqsam ma dawk l-erba (4) pakketti biss. Mistoqsi li fix-xhieda qal li hu hadhom u hbiehom u li se mai hemm ir-ragion fattasi u jekk sejrin jittieħdu proceduri kriminali wiegeb li 'Meta jkollna rapport f'dan is-sens u jkollna owner ta' dawk is-sigaretti imbghad naraw is-sitwazzjoni minn hemm hekk'. Mistoqsi jekk sejjjer jiehu passi fir-rigward tas-Sur Gusnoto rigward serq, ragionfattsi ta' dawk il-pakketti tas-sigaretti, wiegeb li le sa dan l-istadju. Huwa arrestah mal-mument li telghu l-pulizija tar-Rapid intervention Unit fuq id-dghajsa Blue Dolphin 1 flimkien ma' Michael Borg. Ma damx arrestat aktar mill-hin tal-arrest u wara gie mghoddi lil ufficjali tal-immigrazzjoni peress li ma għandux visa. Fil-hin tal-interrogazzjoni kien hemm interpretu pero' hu ma kellmu qatt. Jghid li l-interpretu kien is-Sinjur li kien hawn dakħar peress li huwa l-unika persuna li titkellem Indonesjan f'Malta. Ma hadlu l-ebda statement lil Gusnoto, sa fejn jaf hu l-Ispettur Anna Marie Micallef haditlu wahda dettaljata tal-kaz u jista' jkun imma ma kienx prezenti, statement fuq is-sigaretti wara dan il-kaz. Gie deciz li ma jittieħu ebda passi kontra Gusnoto malli spicċaw l-investigazzjonijiet u qabel ressqu lil imputati u gie deciz billi tkellmu ma min kellhom jitkellmu u anke mal-Kummissarju tal-Pulizija. Ikkonferma li din id-decizjoni regħġet giet rikonsidrata wara li rrizultaw il-fatt li rrizultaw fl-ahhar seduta.

Fis-seduta tat-tlieta u ghoxrin (23) ta' Lulju tas-sena elfejn u tlettax (2013) xehdet l-**Ispettur Anna Marie Micallef** fejn qalet li fil-hdax (11) ta' Lulju tas-sena elfejn u tlettax (2013) giet delegata biex tidhol f'investigazzjoni mal-Ispettur Ian Abdilla u l-Ispettur Yvonne Farrugia rigward sejba ta' sigaretti li nstabu gewwa vann li kien imwaqqaf iktar qabel qrib il-mini ta' Santa Venera. Il-kompli tagħha kien li tinterroga lil Gusnoto. Waqt l-operazzjoni tal-Pulizija li saret mal-lejl kien qiegħed fuq il-Blue Dolphin I li dahlet fejn il-Fekruna ix-Xemxija. Xehdet li staqsiet lil Gusnoto jekk jifhimx xi haga bl-Ingliz u jekk tistax tkellmu bl-Ingliz u qal li ma jifhem xejn. Cemplet il-konsolat ghax kienet diga nfurmathom rigward l-arrest ta' dan ir-ragel u talbithom sabiex jibghatulhom interpretu, tawhom d-dettalji ta'

Roshman Arif li kien l-unika persuna *available* Malta li jaf jaghmel ix-xoghol ta' interpretu mill-Indonesjan ghall-Ingliz. Ghamlet kuntatt ma Roshman Arif biex jigi d-depot tal-pulizija fejn fil-fatt qabel ma bdiet tkellem il Gusnoto fehmet lil interpretu li ried jaghtih id-dritt jekk riedx Gusnoto li l-ambaxxata tkun infurmata bl-arrest tieghu. Fehmitu wkoll bid-dritt li kien ser jinghata tal-avukat u d-dritt tas-silenzju. Gusnoto kien irrifjuta li jkollu avukat u anke qalulu li jekk ma għandux mezzi jitqabbad avukat tal-ghajnuna legali u rrifjuta. Staqsietu jek qiegħed jifhmu sew lill-interpretu u qal li iva u bdiet tistaqsieh rigward l-involviment tieghu x'kien gara u x'ma garax. Qal li kien ilu hawn Malta ghall-ahhar hames (5) xhur. Kien gabu Malta Michael Borg, hallaslu l-flights u kollox u gie sabiex jahdem abbord il-Blue Dolphin I jghinu fis-sajd. Kien semma li Michael Borg kellu dghajsa ohra li jisimha Free Willy pero l-Free Willy l-iktar li kienet tintuza għal vjaggi turistici minhabba l-fatt illi Free Willy hija ferm ikbar minn Blue Dolphin I. L-iktar li hadem u kien joqghod fuq il-Blue Dolphin I fejn gieli ghenu fu xogħol abbord il-Free Willy.

Rigward dak in-nhar meta inqabad mill-pulizija, staqsietu meta kienu hargu mil-port u x'kienu għamlu u ma għamlux fejn hu qal li kien hargu mill-port ta' Marsaxlokk abbord il-Blue Dolphin I it-Tnejn filghodu ta' qabel ma gew arrestati għal habta tal-11:00am. Qalilha li damu xi erba' (4) siegħat hergin 'l barra u imbghad waqfu u bdew jistadu hemm hekk. Hargu jistadu ghall-pixxispad, hargu l-konzijiet biex jistadu u hal-lewhom hemm hekk għal gurnata, lestew is-sajda u gabru l-konzijiet. Gusnoto beda jipprepara, haseb li ser ikun hemm sajda ohra pero Michael Borg kien qallu li le mhux ser ikun hemm sajda ohra u haseb li ser jergħu jidħlu lura lejn Malta. Kien qalilha li Michael Borg beda jircievi telefonati fuq satellite phone u flok dahlu lejn Malta, qabdu t-triq u hargu 'l barra xi tħażżej (12) -il siegha. Qalilha li waqfu, saqsietu jekk rawx xi art mill-bogħod u qalilha li le u waqfu jistennew hemm hekk u giet dghajsa ohra bi skrittura Għarbija. Qalilha li l-kulur jagħti fit-Turkish blu b'linji sofor u li ma jafx min huma in-nies. Dan kellhom abbord dawn il-kaxxi li iktar tard qal li huma tas-sigaretti ghax kien mghottija b'wrapper sewda u bdew jigu trasferiti minn fuq din id-dghajsa li giet tiltaqa' magħhom għal fuq id-dghajsa tagħhom. Staqsietu jekk feħmx b'liema lingwa tkellmu u hu assuma li b'xi lingwa vicin il-Malti għax

Michael Borg tkellem maghhom. Staqsietu jekk sarx xi hlas b'xi flus u qal li ma rax flus għaddejin. Sar dan it-trasferiment u qabdu dehlin 'l gewwa. It-tasferiment ha madwar tletin (30) minuta skont hu. Staqsietu jekk kemm dam hemm barra jew huma u dehlin Michael Borg għamilx uzu minn VHF jew xi sistema ta' radju tad-dghajsa u qal li le u dejjem intuza s-satellite phone l-iswed. Qal li kellu iehor griz imma l-griz rari juzah. Qal li bdew dehlin 'l gewwa, jaf li resqu qrib Ghawdex ghax jiiftakar li ra xi rdum u kif resqu qrib ix-Xatt iftakar li kien hemm karozza li teptpilhom id-dawl u Michael Borg rceva telefonata. Qal li max-xatt kien hemm hafna nies u kien hemm *bbqs* għaddejin. Dahlu iktar il gewwa u tela xi hadd magħhom, ma kienx kapaci jidentifikah pero kien liebes flokk abjad u bermuda tal-jeans, tela' abbord id-dghajsa u minn hemm hekk tagħhom struzzjonijiet 'l fejn kellu jsuq Michael Borg u dahlu 'l gewwa l-Fekruna ix-Xemxija. Ghenuhom inizzlu l-kaxxi minn fuq id-dghajsa u ghadewhom lin-nies l-ohra li kienu hemm. Qal li l-istess persuna li kien hemm fil-karozza Ghawdex li teptpilhom id-dawl tal-karozza rega raha il-Fekruna. Staqsietu jekk kienx imħallas xi haga zejda biex jagħnel dan ix-xogħol u qal li le. Lestew dan ix-xogħol u qabdu hiergin 'l barra biex skont hu haseb li kienu sejrin lura lejn Marsaxlokk fejn torbot il-Blue Dolphin I. Kif bdew hiergin tellghu l-Pulizija abbord u arrestawhom. Qal li ma setax jirrifjuta li jagħnel dan ix-xogħol ghax kull meta kien jipprova jagħmel xi haga jaf li Michael kien jirrabja mieghu. Staqsietu dwar il-fatt li ma jitkellimx Ingliz u Malti u Michael Borg ma jitkellimx bl-ingliz u kif jaf li meta Michael jirrabja jibda jidghi u qal 'Q'Għal Madonna'. Qal li meta tkellem ma shabu qalulu li meta l-Maltin juzaw dik il-kelma u juzawha b'ton, ikunu qed jirrabjaw. Qal li kull meta jisma' lil Michael isemmi din il-kelma anke l-esspressjoni tal-wicc, jiiftah ghajnejh lejh u jibda' jghajjat, qed jagħmel xi haga hazina. Staqsietu għal istanzi ohra u dak il-hin semma l-istanzi l-ohra meta hargu bil-Free Willy u mhux bil-Blue Dolphin fejn kien gie f'nofs ta' lejl Michael, dan kien rieqed abbord id-dghajsa ma kienx jaf x'għara u ma garax, qajmu biex jghinu igorru x-xorb. Tellghu ix-xorb li kien JB, Smirnoff u xi birer u l-ghada hargu u gabru s-sigaretti. Bhala ammont ta' sigaretti qal li kien ferm ikbar għal fatt li l-Free Willy tiflah tiehu iktar anke bhala volum id-dghajsa u bl-istess mod pero' d-darbtejn ta' qabel is-sigaretti tnizzlu gewwa l-Gzira ta' Ghawdex. Qal li kien hemm indonesjan iehor magħhom pero ilu xahrejn ma jahdimx magħhom għal fatt li Michael Borg ma

kienx qed ihallsu u ddecieda li jitlaq. Wara dak li ntqal fil-Qorti u wara x-xhieda ta' Gusnoto u l-ammissjoni tieghu ta' dawk 1-4 grossos sigaretti, regghet kelmitu, gabet interpetu, tagħtu d-dritt tal-avukat u d-drittijiet kollha. Rega rrifjuta li jikkonsulta ma Avukat. Rigward dawk l-erba' (4) grosos sigaretti meta staqsietu ghafnejn ma qaliliex bihom qabel, spjega l-fatt li qieghed go pajjiz barrani, dakinhar li kelmitu kienu ghadhom kemm gew arrestati, ma kienx jaf x'qed jigri u ma jigrix ezattament u kien nesiehom totalment dawk l-erba' (4) grosos sigaretti. Qal li kien hadhom biex jghaddiehom lil shabu l-Indonesjani wkoll li hemm max-xatt u għal dak l-Indonesjan li ma kienx hallsu Michael Borg biex jagħtih xi haga u jkollu s-sigaretti. Hu accetta li jkun hemm settlement mad-dwana. L-interpetu mar mieghu biex ikun jaf x'qed jiffirma u rigward s-settlement. Staqsietu jekk qattx gie mhedded minn Michael Borg u qal li bhala theddid qatt ma kien hemm fuq hajtu iz da meta gieli rrabja mieghu hu qallu li ser jibghatu lura l-indonesia. Gusnota kien accetta li jmur lura l-indonesia pero qatt ma sar xejn u baqa' hemm hekk fuq d-dghajsa. Qalilha li jpejjep madwar pakkett kuljum u qal li jipreferi jpejjep sigaretti Indonesjani li jgħib mieghu u kulhadd jiehu ftit minn tieghu u meta jispicaw jitlob lil Michael Borg jagħtih minn dawn is-sigaretti Business Royals li nstabu fuq id-dghajsa. Kien hemm okkazjonijiet li xtara pero iktar kien jagħtih sigaretti Michael Borg. Staqsietu kienx jaf li hemm ix haga hazina f'dak li kien qed jagħmel u qalilha li ma kellux idea jekk kien qed jikser il-ligi jew le. Il-ligijit ta' Malta ma kienx jaf x'inhuma, kien qed jobdi biss lil kaptan li fl-ahhar mill-ahhar dan irid jagħtih il-paga tax-xahar u l-fatt li kien gabu hu hawn Malta. Staqsewh għandux 419 euro u qalilhom li fuqu ma kellux izda shabu kienu lesti li jghinuh, tagħha numru tal-mobile ta' habib tieghu, cemplulu u dan kien abbord dghajsa ohra, talbu lil kaptan jekk għandux xi oggezjoni li jmorru għali u jnizzlu u ma kellu l-ebda oggezzjoni. Infurmaw lil tax-Xatt Malta li kienu ser inizzlu crew member minn fuq dghajsa u jiehdū id-depot u jghaddilu l-flus u jergħġu jtellghuh lura. Mal-kaptan tad-dghajsa baqghet li kif gej lura tinnfurmah li tiela abbord u hekk sar. Kellu l-flus u niezel id-dwana flimkien mal-interpretu u sar is-settlement.

In kontro-ezami qalet li l-kuntatt mal-intepretu gabuh mill-Konsolat ta' Malta, Indonesjana. Mhuwiex impjegat mal-Konsolat izda huwa impjegat mal-Universita ta' Malta, għandu Dottorat fl-engineering u jitkellem bl-Ingliz u l-istqarrija għalhekk ittieħdet bl-ingliz tramite l-interpretu. L-interpretu gieli serva ta' interpretu fi stqarrija tal-pulizija ma spetturi ohra jekk mhux sejra zball xi tlett (3) snin ilu hadem ma spettur partikolari f'dipartiment iehor. Mistoqsija jekk kinitx hi l-ewwel spettur tal-Economic Crimes li kelmitu u qalet li ma seta kellmu hadd ghax kif iddahhal il-lock up pruvaw anke jieħdu d-dettalji tiehu u jfehmuh id-dritt tal-avukat pero ma kienx hem komunikazzjoni. Tghid li hi biss investigatu lix-xhud. Id-difiza ssugeriet li fiz-zmien kien investigat mill-Ispettur Ferris u rrispondiet li ma tistax tghid ghax ma tafx. Ikkonfermat li l-Ispettur Ferris kien imsiefer sakemm tkelmet max-xhud u mistoqsi jekk il-membri tal-Economic Crimes u l-kuntistabbi nfurmawiex li f'xi zmien l-Ispettur Ferris kien kellem lil dan ix-xhud, wiegħbet le. Ma ccekwatx jekk qattx telghu pulizija fuq il-Free Willy xi ftit gimħat qabel dan l-arrest, jekk ccekjaw Gusnoto mad-database tagħhom. Ikkonfermat li qal li jpejjep pakkett sigaretti kujum. Mistoqsija jekk staqsietux kif kien jaffordja pakkett sigaretti kuljum qalet li s-sigaretti hafna mid-drabi kien jaġthihomlu Michael Borg minn tieghu stess li huma l-istess sigaretti, indikali Business Royals li gew maqbuda mill-pulizija. Kien jiddobba mingħand Indonesjani ohra u okkazzjonijiet rari kien jixtri hu. Mistoqsija qaliliex li xi kultant kienjisraq xi grossa 'l hemm u 'l hawn qalet li fuq dawn l-erbgha (4) iva u ma qal li seraqq l-ebda grossa. Tghid li meta staqsietu għalihi min hu l-owner tas-sigaretti, hu ma jaħfu min hu sid is-sigaretti għal fatt li kien ikun ma Michael Borg meta jgħabbuhom u kien ikun hemm l-irġiel l-ohra meta jnizzluhom. Hu ma kienx jidhol fiha din il-haga tant li f'dawn it-tliet (3) okkazzjonijiet li hargu għas-sigaretti, huwa ma kienx jaf li herġin għas-sigaretti. Hu mingħaliher herġin jistadu bhas-soltu. Kif ilestu mis-sajd meta jara li Michael Borg jibqa' hiereg 'l barra u jiltaqgħu mal-lanca, hemm kien jara li ser ikun hemm it-trasferment tas-sigaretti. Xehdet li bhala seaman abbord dghajsa jista jkollu ammont ta' sigaretti. Tghid li lil Gusnoto ittieħdietlu stqarrija u mhux dikjarazzjoni, li stqarrija tittieħed lil persuna li tkun investigata. Dwar li gie deciz li mens rea ma għandux tghid li d-decizjoni ttieħdet wara li gie investigat. Bhala tfittxijiet li saru fuq il-hwejjeg ta' Gusnoto dawn kienu kolha abbord il-Blue Dolphin. Filfatt meta marru mal-Ispettur Ian Abdila meta nstabu dawk l-erba'

(4) grossos sigaretti, dik kienet parti mit-tfittxija wkoll li kien hemm abbord fejn kellu l-hwejjeg Gusnoto tieghu nnifsu. Mistoqsija jekk il-mobile ta' Gusnoto giex ezaminat u investigat fil-kuntest tal-investigazzjoni fuq kutrabandu wiegbte li 'Rigward in-numri u kuntatti li kellu Gusnoto, kienu Indonesjani ohra li qeghdin tul ix-xatt. Fil-fatt anke staqsiet lil Gusnoto jekk qatx tkellem ma shabu rigward dawn it-tliet okkazzjonijiet li kellu fejn hu tkellem ma persuna wahda u qalilha x'kien gara u ma garax u l-istess din il-persuna la qaltru li kien qed jaghmel xi haga hazina, la qaltru anke ahna qed naghmlu din il-haga, xejn. Hu hass li kellu jiehu dawk l-erba' (4) pakketi sigaretti sabiex jghaddihom lil shabu fosthom dak l-Indonesjan li ma kienx għadu jahdem ma Michael Borg u għamel xahrejn ma jħallsux. Kien jaf li mhux tieghu imma ma jafx ta' min huma. Ma jafx min hu s-sid tagħhom imma ma kienux tieghu. Hu jaf li zbalja li qabad u hadhom. Tghid li '*Ma jafx ta' min huma u ma jistax imur jitlob lit-tali, isma ha niehu dawn l-4 pakketti sigaretti.*' Kien abbord id-dghajsa u hemm kienu mohbijn. Id-dar tieghu kienet il-Blue Dolphin I. Mistoqsi kienx jaf ta' min hi l-Blue Dolphin I infurmaha li bhal Free Willy ta' Michael Borg. Staqsietu u qal li ma jafx ta min huma s-sigaretti. Ha mill-istess sigaretti li kien jaqtih Michael Borg meta kien ikollu bzonn is-sigaretti u ha erba' (4) grosos sigaretti sabiex ikun jista' jghaddiehom lil shabu Indonesjani li hemm max-xatt ukoll u kulhadd ikollu xi jpejje. Wara dan kollu li nqala l-Qorti staqsietu kienx jaf ta' min huma dawn is-sigaretti u qal li le ma jafx ta' min huma s-sigaretti. Ikkonfermat li ix-xhud l-ahhar darba qal li s-sigaretti hadhom ghax habib tieghu ma kienx thallas mill-imputat Michael Borg u hass li forsi b'ekwiparazzjoni jew haga jew ohra ha dawn is-sigaretti għan-nom tieghu. Ikkonfermat li hadhom ghax il-habib tieghu ma kienx thallas minn Michael Borg. Magħha stqar li ma kienx jaf ta' min kienu s-sigaretti. Ikkonfermat li hi wahda mill-persuna li d-deċiedew li fil-konfront ta' Gusnoto ma għandhomx jittieħdu passi u kienet involuta fis-settlement ta' Gusnoto. Ikkonfermat li kien hemm għażla jekk jitressaqx il-Qorti. Mistoqsija min jiehu d-deċizjoni qalet '*Dak huwa dritt tieghu. Inti tghid lu li għandu dritt li jissetilja, toħrog mill-Ordinanza tad-Dwana. Issir talba lid-Direttur Generali tal-Customs u jsir settement min-naha tal-Customs. Dik min-naha tal-Customs jidħlu fiha*'.

Fis-seduta tat-tlieta u ghoxrin (23) ta' Lulju tas-sena elfejn u tlettax (2013) wara li xehdet l-Ispettur Anna Maria Micallef gie vverbalizzat li:

'Id-difiza, f'dan l-istadju qieghda ghall-ennezimo darba, terga' toggezjona ghall-ammissibilita' tax-xhud Kusnodo u konsegwentement umilment titlob l-isfilz ta' tali xhieda u dan minhabba li kif diga' ntqal, hareg ampjament pruvat mill-provi prodotti s'issa, illi l-istess xhud Kusnodo, huwa ko-akkuzat u quindi għandu jitqiegħed taht att ta' akkuza u a bazi ta' gurisprudenzi bhal Pulizija kontra Jeremy Farrugia deciza fit-23 ta' Mejju 2001 Appell Kriminali VDG, Repubblika ta' Malta vs Domenic Zammit et- Appell Superjuri deciz fil-31 ta' Lulju 1998 u oħrajn, hu mhux xhud ammissibli.

Il-Prosekuzzjoni tirrileva diversi punti, li dan il-kaz mhux imsejjes biss fuq ix-xhieda ta' Kusnodo u l-ideja li tela' jixx f'dan l-istadju, hu propju li l-posizzjoni li jinsab fiha f'dan l-istadju, peress illi l-post ta' residenza tieghu hawn Malta hu illegali u li jekk l-istess jinzamm Malta għal aktar tul, l-istess drittijiet tieghu jkunu qed jinkisru. Il-Prosekuzzjoni terga' tissottometti li fid-dawl tal-provi kollha migbura f'din l-investigazjoni, u mhux biss fuq xhieda ta' persuna wahda, u wara li hadet il-pariri kollha, terga' tiddikjara li mhux se tiehu passi kontra Kusnodo.

Il-Qorti, tiddikjara l-istess xhud Kusnodo bhala komplici ta' dan il-kaz u għalhekk F'dan l-istadju huwa xhud inammissibli. Madankollu, tirriserva li tiprovali fi stadju ulterjuri dwar l-isilz o meno tax-xhieda għajnejha minnu.'

Fl-istess seduta gie vverbalizzat ukoll li *'Id-difiza, in vista tal-fatt, illi għadha ma gietx sorvolata l-eccezzjoni dwar l-ammissibilita' tax-xhud Kusnodo, li mingħajr pregudizzju għadu ma sarlux il-kontro ezami tal-istess xhud, umilment titlob illi din il-Qorti toħġġibha torna li l-istess xhud jibqa' hawn Malta u jzomm kuntatt mal-ufficjali prosekuturi.'*

Fit-tlieta u ghoxrin (23) ta' Lulju tas-sena elfejn u tlettax (2013) xehed ukoll l-**Ispettur Nerzen Grixti** li qal li fl-ghaxra (10) ta' Lulju tas-sena elfejn u tlettax (2013) gie moghti struzzjonijiet mill-Kummissarju tal-Pulizija li kien hemm informazzjoni li hemm lanca li kienet qed tigi misjuqa minn certu Michael Borg li għaraf fl-awla u li

kellu crew mieghu. Gie infurmat ukoll li dan kien x'aktarx diehel f'dawn il-Gzejjer b'xi taghbija ta' sigaretti illegali lejn dawn il-Gzejjer. L-informazzjoni ma kinitx tindika ezatt il-post fejn kien pero' jafu biss li kienet x'aktarx fin-North ta' Malta. Dak in-nhar stess hargu b'zewg units fin-North ta' Malta biex ikunu lesti biex jiintercettaw da nix-xoghol diehle lejn dawn il-gzejjer. L-istess informazzjoni kompliet tghid li dan ix-xoghol kellu jitghabba fuq trakk partikolari tal-ghamla Toyota bin-numru ta' registrazzjoni HQZ 083. Kellu jitghabba x-xoghol minn fuq din id-dghajsa bl-isem ta' Blue Dolphin u jittiehed xi mkien go xi garaxx fis-South ta' Malta. Kieni nfurmati wkoll iktar tard matul il-lejl tal-ghaxra (10) ta' Lulju li x'aktarx ix-xoghol kien ser jidhol go xi bajja xi mkien Ghawdex. Talab l-assistenza tal-ALE u l-iskwadra tieghu telhu fq zewg rubber dinghs u avvicinaw lejn Ghawdex. Kellhom informazzjoni iktar tard li t-trakk li semma kien ukoll tela' Ghawdex. Iktar tard fil-hdax (11) ta' Lulju tas-sena elfejn u tlettax (2013) gew infurmati ghal habta tas-2:00am li l-istess trakk bl-isstess numru ta' registrazzjoni kien nnutat niezel rega Malta permezz tal-Gozo Channel. F'dawk is-sieghat bekrin ta' filghodu kienu lemhu dghajsa li kienet mexja minn Ghawdex lejn Malta minghajr navigation lights. Innutaw li probabli din kienet id-dghajsa Blue Dolphin. Iktar tard kellu iktar struzzjonijiet li din l-istess dghajsa kienet dahlet fil-bajja tax-Xemxija kif ukoll l-istess trakk li għadu kemm niezel minn fuq il-vapur tal-Gozo Channel kien qed joqrob lejn il-Fekruna fil-bajja tax-Xemxija. Wiehed mid-Dingħys li kienu fuqu li kien hemm fuqu l-ispettur Ramon Mercieca mill-ALE, kien iktar vicin milli fejn kien hu u fil-fatt iktar tard kien qallu li kien ra t-trakk u d-dghajsa cioe il-Blue Dolphin, kien qed jinhatt xi xogħol fid-dghajsa għal fuq dan it-trakk partikolari. Dak il-hin ta' struzzjonijiet lil units ohra li kellhom fuq l-art biex jghalqu l-area tax-Xemxija u bid-dinghy tagħha avvicinaw iktar lejn il-Fekruna. Fi ffit minuti meta kien gie qrib id-dinghy l-iehor li kien hemm l-Ispettur Ramon Mercieca fuqu u fil-fatt nnota l-istess trakk jitlaq minn fuq il-post u dak il-hin il-Blue Dolphin kienet nqalghet minn mal-pont u kienet gejja fid-direzzjoni tagħhom. Dak l-hin waqfu u telghu din il-fishing trawler. Fuqha sabu lil Michael Borg kif ukoll membru iehor ta' nazzjonalita barranija li wara rrizulta li kien Indonesjan li mhux fuq il-bank tal-akkuzati. Iktar tard wara regħġu dahħlu d-dghajsa lejn il-pond u komplew bit-tfittxijiet tagħhom fuq l-istess dghajsa fil-presenza ta' Michael Borg. Fehmu għal xiex qed ifittxu u dak il-hin ma sabux l-ammonti tas-sigaretti fuq id-

dghjsa pero' iktar tard fejn kien qala' bicca mid-dashboard tal-istess dghjsa sabu zewg pakketti sigaretti godda tal-marka Business Royals ta' kulur ahmar bl-abjad li kien taht dan l-istess dahsbaord tad-dghjsa. Komplew bit-tfittxija abbord u ma sabu xejn iktar li riedu jsiebu huma u gew elevati diversi affarijiet bhal GPSs, satellite phones u mobile phones fejn anke gew fotografati minn membri tal-fotograija. Iktar tard bdiet l-operazzjoni biex jitwaqqaf l-istess trakk. It-trakk hareg mix-Xemxija u gie nnutat wara li hu kien infurma lil control room tal-pulizija biex dan it-trakk jigi mfitteks u mwaqqaf u kien imwaqqaf mill-pulizija tal-istess taqsima qabel ma jidhol fit-tunnels ta' Santa Venera. Fuq il-post mar l-Ispettur Nicholas Vella fejn qallu iktar tard wara li kien sab zewg persuni got-trakk imsemmi, wiehed minnhom jiftakar li ma bediex jaghti l-particulars tieghu pero iktar tard irrizulta li kien certu Anthony Cremona. Mieghu kien hemm persuna ohra li ma jiftakar x'jismu pero' huwa l-persuna li indikaha bhala fin-nofs fl-awla. Il-persuna l-ohra indikah bhala t-tieni wiehed min-naha tax-xellug tieghu fl-awla. L-ispettur Nicholas Vella kien fetah l-istess trakk fejn nnota li go fih kien hemm kwantita kbira ta' sigaretti li kien bil-kuntrabandu. Fuq il-post gew mghajja wkoll l-esperti tal-fotografija fejn gibdu xi ritratti wkoll u gie ssigillat it-trakk fil-presenza ta' dawn iz-zewg persuni u l-karozza u huma ttiehdu flimkien lejn il-kwartieri generali tal-Pulizija ghal iktar investigazzjonijiet. Rigward id-dghjsa jiftakar li kemm il-persuna ta' nazzjonalita Indonesjana kif ukoll il-Malti Michael Borg gew arrestati minn fuq il-post u eskortati lejn il-kwartieri generali tal-pulizija fejn fil-fatt hallew pulizija tad-distrett fixed point mad-dghjsa sakemm jitkomplew l-investigazzjonijiet. Fuq id-dghjsa kien hemm diversi apparat li għandu xjaqsam mas-sajd kif ukoll kien hemm hut kbir u zghir fl-area tal-freezer, zewg pakketti sigaretti tal-marka Business Royals kif ukoll pakkett sigaretti uzat tal-istess ditta li kien ukoll fuq il-persuna ta' Michael Borg. Kien hemm hut kbir u zghir u kien fil-parti ta' wara qisu taht id-deck li hu beda jirreferi għaliha bhala freezer. Gie muri Dok IA15 u għaraf li huma l-istess bhal li nstabtu taht id-dashboard tal-istess dghjsa Blue Dolphin. Fuq Dok IA16 għaraf l-istess apparat li jekk mhux sejjer zball huwa GPS li kien inqala minn fuq l-istess dghjsa. Dok IA17 u Dok IA18 huma s-satellite phones li nstabu fuq l-istess dghjsa. Dok IA19 u IA20 huma zewg mobile phones li nstabu fuq id-dghjsa u 21,22,23 u 24 hemm il-crew list kif ukoll xi dokumenti ohra li kellhom x'jaqsmu ma permessi jew licenzji tal-istess

Michael Borg. It-trakk ma rahx izda rah iktar tard kienu xis-6:00am gewwa l-kwartieri tal-pulizija.

Giet prezentata nota tar-Registratur, Qrati u Tribunali Kriminali (Malta) fejn iddikjara li ha hsieb ippublika sunt tad-digriet tat-23 ta' Lulju 2013 fil-Gazzetta tal-Gvern li prezenta bhala Dok A kif ukoll informa lid-Direttur tar-registru Pubbliku ta' Malta u Ghawdex li prezenta bhala Dok B u Dok C.

Fis-seduta tat-tnejn (2) ta' Settembru tas-sena elfejn u tlettax (2013) xehdet **Connie Azzopardi** ghan-nom tad-Dipartiment tal-VAT li b'referenza ghal fol 110 Dok IA1 xehdet li hija *letter to prosecute* mahruga minnha ghan-nom tad-Direttur Generali tal-VAT, fis-sittax (16) ta' Lulju tas-sena elfejn u tlettax (2013) fil-konfront ta' Michael Borg, Anthony Cremona, Sharon¹⁶ Cauchi, Robert Agius u Paul Anthony Pisani u gharfet il-firma tagħha.

L-Ispettur Ian Abdilla rega xehed fit-tnejn (2) ta' Settembru tas-sena elfejn u tlettax (2013) fejn prezenta rcevuta li hu ghadda lil Mario Galea ufficjal mill-enforcement unit tad-dwana ta' disgha u disghin (99) master case ta' sigaretti Business Royals u erba' (4) master cases ta' sigaretti brand Tradition u vettura ta' tip Toyota Dyna bin-numru ta' registrazzjoni HQZ 083 bic-cwievet b'kollox. Din giet prezentata u mmarkata bhala dok 'IA 32'. Prezenta tliet (3) dokumenti f'dokument wiehed ta fejn fiha kopja tal-logbook tal-vettura Toyota Dyna bin-numru ta' registrazzjoni HQZ 083 li haduha mingħand Josef Xuereb li huwa s-sid ta' FX Garage Company Limited. Il-log book originali ghaddieh lid-dwana u għandu rcevuta li dan il-logbook prezentata bhala Doc IA 33.

Fl-istess seduta xehed **Martin De Battista** ghan-nom tad-Dipartiment tad-Dwana li esebixxa nota ta' qbid u għarraf il-firma tad-Direttur Generali fir-rigward ta' disgha u

¹⁶ Din il-Qorti tifhem li 'Sharon' fit-traskrizzjoni għandha taqra 'Shannon'

disghin (99) kaxxa Business Royals u erba' (4) kaxxi Tradition. Esebixxa nota ta' qbid fejn gharaf il-firma tad-Direttur Generali tad-Dwana fir-rigward tal-vettura Toyota Dyna bin-numru ta' registrazzjoni HQZ 083 esebiti bhala dok. MD 1 fejn taht valur tal-Vettura Toyota Dyna tnizzel l-ammont ta' (€500) u MD 2.

L-Ispettur Yvonne Farrugia xehdet fl-istess seduta fejn qalet li fil-hdax (11) ta' Lulju tas-sena elfejn u tlettax (2013) kienet ordnata biex tassisti lill-Ispettur Ian Abdilla u l-Ispettur Anne Marie Micallef rigward investigazjni li kienet qieghda ghaddejja fuq kuntrabandu ta' sigaretti li kienu maqbuda fil-lejl ta' qabel fuq operazzjoni li kienet qieghda ssir mill-membri tal-pulizija gewwa l-RIU u l-ALE. Matul din l-investigazzjoni investigat lil Shannon Cauchi u lil Anthony Cremona fejn haditilhom sqarrija. L-istqarrija ta' Shannon Cauchi ittiehdet fl-ufficju tagħha fil-hdax (11) ta' Lulju tas-sena elfejn u tlettax (2013) fil-prezenza ta' PC 896. Wara li nghatawlu d-drittijiet kollha tieghu kif ukoll l-ghalza li jista' jikkonsulta ma' avukat kien iddikjara li hu qed jirrinunzja minn dan id-dritt. Din id-dikjarazzjoni tinsab a fol 115 fejn hi għarfet il-firma tagħha, ta' PC 896, WPS 103 u Shannon Cauchi li għarfet fl-awla. A fol 113 et sequitur għarfet il-firem fuq l-istqarrija li ttiehdet mingħand Shannon Cauchi u ta' PC 896. Liema stqarrija Shannon Cauchi ghazel li ma jiffirmax. Matul l-investigazzjoni Shannon Cauchi kien ghazel id-dritt li jibqa' sieket fid-domandi kollha li kellhom x'jaqsmu ma' din l-investigazzjoni. Kien eventwalment prezenti fit-tieni stqarrija ta' Shannon Cauchi li ttiehdet fis-sbatax (17) ta' Lulju tas-sena elfejn u tlettax (2013). Din l-istqarrija kienet ittiehdet mill-Ispettur Ian Abdilla wara li nghatawlu d-drittijiet kollha tieghu u għarfet il-firma tal-Ispettur Ian Abdilla li b'referenza għal dok 'IA 4' a fol 116 et sequitur xehdet li Shannon Cauchi kien ukoll ghazel li ma jiffirmax l-istqarrija. Qabel l-istqarrija ittiehditlu dikjarazzjoni li qieghda inserita a fol 118 ghaliex hu kien ghazel li ma jikkonsultax ma' avukat.

Fil-hdax (11) ta' Lulju tas-sena elfejn u hdax (2011) kienet hadet ukoll stqarrija lil Anthony Cremona fejn qabel tagħtu d-drittijiet tieghu kif ukoll li jekk jixtieqx jikkonsulta ma' avukat fejn hu kien ghazel li jikkonsulta ma' Dr Veronique Dalli. Din id-dikjarazzjoni tinsab inserita a fol 28 fejn fuqha għarfet il-firma tagħha ta' Anthony Cremona, ta' PS 782 u PC 878. Wara kienet ittiehdet stqarrija mingħand Anthony Cremona inserita a fol 125 et sequitur fejn matul l-interrogazzjoni Anthony Cremona

kien gie mistoqsi ghal fatt li meta gie arrestat matul il-lejl ta' qabel waqt li hu kien qed isuq Toyota Dyna bin-numru ta' registrazzjoni HQZ 083 liema vettura kienet misjuqa u kien hemm mieghu Shannon Cauchi. Anthony Cremona qallu li kien kera l-istess vann minghand FX Garage, it-Tnejn ta' dik il-gimgha stess fejn kellu jirritornah il-jum tal-Erbgha ghal habta tal-hamsa u nofs (5:30) jigifieri jumejn wara skont ftehim ma FX Garage. Qal li krieh ghax kellu xi xoghol tal-injam biex igorru. Mistoqsi ghala ma kienx irritorna l-vann l-Erbgha imma zammu għandu ghazel li ma jwegibx. Ikkonferma l-firma tieghu fuq l-istess kuntratt u li krieh għal mijha u erbghin (€140) ewro għal jumejn. Huwa kkonferma li meta l-pulizija sabitu kellu fl-istess vann numru kbir ta' sigaretti li imnizzla fl-istqarrija fejn ikkonferma li ffirma l-irċevuta ghall-istess sigaretti. Din l-istqarrija hija inserita a fol 125 u għarfet il-firma tagħha fuq kull pagna, komposta minn tlett (3) pagni, dik ta' Anthony Cremona u ta' PC 878 li kien prezenti tul din l-interrogazzjoni. Għarfet lil imputat Anthony Cremona prezenti fl-awla u qalet li tul l-investigazzjoni fit-tnejn (12) ta' Lulju kemm Anthony Cremona u kemm Michael Borg kif ukoll Shannon Cauchi kienew gew irrilaxxjati fuq police bail u kellhom jergħi jattendu fil-kwartieri Generali tal-Pulizija fis-sbatax (17) ta' Lulju tas-sena elfejn u tlett (2013) fejn fit-tieni darba li huma kien prezenti fid-depot tal-pulizija kienet regħġiex prezenti fl-istqarrija li ttieħdet lil Anthony Cremona mingħand l-Ispettur Ian Abdilla. L-istess stqarrija hija a fol 131 u għarfet il-firma tal-Ispettur Ian Abdilla u tagħha. Anthony Cremona ghazel li ma jiffirmax. Qabel ma bdiet din it-tieni interrogazzjoni Anthony Cremona kien ingħata d-dritt ghall-avukat u u kien ghazel illi ma jikkonsultax avukat qabel l-interrogazzjoni.

Kienet prezenti meta nghata d-dritt għal Avukat lil Robert Agius fis-sittax (16) ta' Lulju tas-sena elfejn u tlett (2013) fejn kienet tagħtu d-drittijiet tieghu u ghazel li ma jikkonsultax ma' avukat. Għamlet referenza għal fol 121 fuq liema dikjarazzjoni għarfet il-firma tagħha, ta' PS 782 U pc 896 u Robert Agius kien ghazel li ma jiffirmax din id-dikjarazzjoni. B'referenza a fol 124 kienet prezenti f'dikjarazzjoni ta' rifjut tal-avukat ta' Pisani Paul Anthony fejn kienet tatu d-drittijiet u hu ghazel li jirrinunzja għal dan id-dritt. Għarfet il-firma tagħha, ta' Paul Anthony Pisani, PC 878 u PC 896.

Hija gharfet ukoll lil Paul Anthony Pisani, Robert Agius u Michael Borg li kienu investigati rigward din l-investigazzjoni.

Fis-seduta tas-sitta u ghoxrin (26) ta' Settembru tas-sena elfejn u tlettax (2013) xehed **PS 782 Shaun Scicluna** li qal li fil-hdax (11) ta' Lulju tas-sena elfejn u tlettax (2013) ghal habta ta' nofs in-nhar (12.00) il-kwarta (12:15) kien xoghol gewwa t-taqsima tarreati ekonomici u gie mitlub mill-Ispettur Yvonne Farrugia biex jassisti u jkun prezenti biex jinfetah vann li kien ipparkjat gewwa s-CID yard fuq allegatament kuntrabandu tas-sigaretti. Mar flimkien mal-membri tad-drug squad kif ukoll tat-taqsima forensika u magħhom kien hemm prezenti Anthony Cremona ID 238771M li għaraf fl-awla. Nizlu fejn il-vann tal-marka Toyota kulur abjad u fuq il-vann kien hemm miktub il-kliem FX garage bin-numru ta' registratori HQZ 083 u l-vann kien issiggilat. Fethu l-vann quddiem Anthony Cremona fejn kien hemm numru ta' kaxxi jghidulhom Master cases tas-sigaretti ppakjati go boroz suwed, garbage bags qegħdin ippustjati fuq xulxin gol-vann. Bdew johorgu l-kaxxi wahda wahda. Il-membri tad-drug squad immexxija mis-surgent 1086 kien mitluba jagħmlu search fil-kaxxi fuq ix-xogħol relatav magħhom u bdew johorgu kaxxa u jagħmlu s-search. Din il-procedura hadet madwar sagħtejn u nofs. Spicċaw għal habta tal-erbgha nieqes kwart (3:45). Il-boroz ittieħdu mis-surgent 659 li huwa inkarigat mill-fingerprints. Huwa ha l-boroz is-suwed, il-garbage bags biex ikun jista' jezaminahom. Xogħol ix-xhud kien l-aktar iffokat biex jghodd il-kaxxi, il-master cases fejn irrizulta li kien hemm disgha u disghin (99) master case tal-marka Business Royals u erba' (4) master caes tal-marka tradition jīgħifieri total ta' mijha u tlett (103) master cases. Iktar tard is-Sur Anthony Cremona ingħata rcevuta. B' referenza għad-dokument a fol 130 għaraf il-firma tieghu fuq l-irċevuta li nghatat lil Anthony Cremona li kien magħhom prezenti meta fethu l-vann li kien issigilat, ghoddew il-kaxxi fil-prezenza tieghu u regħġu ppuštjaw kollox gol-vann u għalqu l-vann. Huwa għaraf il-firma tieghu PS 782, tal-kuntistabbli 878, 737 u s-sur Anthony Cremona. Meta fethu l-vann u hargu l-kaxxi, rrizulta li numru ta' kaxxi kien imxarbin, il-kartuna tagħhom kienet imxarba. B'referenza għal fol 121 qal li hija dikjarazzjoni li nghatat lil Robert Agius li rrifjuta d-dritt tal-ghajnuna legali. Huwa għaraf il-firma

tieghu, ta' PS 782 flimkien mal-ispettur Farrugia u PC896. Robert Agius ghazel li ma jiffirmax. B'referenza ghal fol 128 qal li hi dikjarazzjoni ta' Anthony Cremona li nghata d-dritt tal-ghajnuna legali, fejn iffirmaw hu, PS 782, Anthony Cremona u PC 828. Cremona ghazel li ried jikkonsulta ma' Dr Veronique Dalli. B'referenza ghal fol 151 li hija dikjarazzjoni ta' Michael Borg ibin-numru tal-karta tal-identita' 998875M li ma riedx li jkollu ghajnuna legali qabel ma jigi nterrogat mill-Pulizija. Gharaf il-firma tieghu, ta' Michael Borg, tal-Ispettur Ian Abdilla u ta' PC 896. Huwa gharaf l-imputati fl-awla.

Fl-istess seduta xehed **PC 737 Kurt Dylan Underwood** li qal li kien prezenti waqt li nfetah is-sigill tat-Toyota vann u mbghad gew mghoddija l-kaxxi waqt li saret is-search fl-istess hin fil-hdax (11) ta' Lulju tas-sena elfejn u tlieta (2003). Kien prezenti Anthony Cremona u l-irwol tieghu dak in-nhar kien li waqt li l-pulizija tad-drogi bdew jaghmlu s-search fis-sigaretti li kien hemm, hu beda jissorvelja dak li kien qed isir u beda jghodd il-kwantita' li kien hemm. B'referenza ghal fol 130 ghal li dina hija ircevuta li gie mghoddi lil pulizija fenjn gharaf il-firma tieghu, ta' PC 782, PC 878 u l-firma ta' Anthony Cremona. Huwa gharaf lil Anthony Cremona fl-awla.

Fis-seduta tal-wiehed u tletin (31) ta' Ottubru tas-sena elfejn u tlettax (2013) xehed **Dr Anthony Micallef Figallo** li xehed li huwa avukat, uffijali legali junior tad-Dipartiment tas-sajd u l-akwakoltura. B'referenza ghal fol 112 qal li d-dipartiment meta l-uffijal tas-sajd jaghmlu rapport dwar xi ksur tla-ligijiet tas-sajd, jaghmulhom rapport intern fejn jghadduh l-ufficju legali tagħhom biex johorgu din l-ittra tal-prosekuzzjoni u l-kwerela biex umbghad il-pulizija tkun tista' tmexxi b'din il-Qorti. Id-dokument għamlu hu u qed jagħraf il-firma tieghu.

Xehed ukoll **Francis Xuereb** fl-istess seduta li qal li għandu kumpanija tal-FX garaxx li tikri l-vanijiet u karozzi. B'referenza għal fol 129 tal-process, qal li għandu kopja tagħha, li huwa dokument mahrug mill-garaxx tieghu. Qal li krielu trakk suppost kellu jmur igorr l-ghamara u qatt ma rega gie l-garaxx. Huwa esebixxa kopja tal-

karta tal-identita' ta' Anthony Cremona u rental agreement f'koppja minnhom l-originali taghhom esebiti u mmarkati bhala Dok FX 1. Xehed li dak il-hin ma kienx hemm, kien hemm it-tifel il-kbir li kriehulu. Xehed li ma jafux lil Anthony Cremona u qatt ma rawh lhemm la hu u lanqas it-tifel. Il-ftehim kien li jzommu ghal gurnata u ma rritornahx, zammu gurnata ohra umbghad gara li gara ma jafx x'gara sal-lum. Ikkuntatjawn tac-CID. Ma ghamel xejn meta ra li ma giex ritornat umbagħad kkuntatjawn is-CID u marru jkellmu lis-CD. Hu ma pruvax icempel lil Anthony Cremona ghax qieghed għand ic-CID. Ic-CID hadu l-logbook originali fejn hu ma kienx prezenti izda kien hemm it-tfal. It-tifel jismu Joseph Xuereb.

Illi permezz ta' digriet moghti mill-Ewwel Qorti in segwitu ta' rikors prezentat mis-socjeta' F.X. (Garage) Company Limited nhar it-tanax (12) ta' Novembru tas-sena elfejn u tlettax (2013) fejn kienet talbet li l-vettura tal-ghamla Toyota Dyna Boxvan bin-numru ta' registrazzjoni 'HQZ-083' u bin-numru tax-Chassis 'BU1420102939' tigi rilaxxata a favur tagħha u tigi sostitwita b'garanzija bankarja ghall-ammont ta' 500 ewro ai termini tal-artikolu 72(4) tal-Kapitolu 37, l-Ewwel Qorti kienet nhar it-tmintax (18) ta' Novembru tas-sena elfejn u tlettax (2013) laqghet it-talba u awtorizzat ir-rilaxx tal-vettura Toyota Dyna Boxvan bin-numru tar-registrazzjoni HQZ-083.

Fis-seduta tal-hamsa (5) ta' Dicembru tas-sena elfejn u tlettax (2013) xehed **Josef Xuereb** li qal li jahdem ma FX Garage li f'xi zmien kien kera vann bin-numru ta' registrazzjoni HQZ083 li b'referenza għal fol 276 immarkat bhala Dox FX1 qal li krieh lil Anthony Cremona għal jumejn u kif kienet ha jghalqulu l-jumejn cempillu ried izommu gurnata ohra u qallu '*all right*' u meta kienet ha tghalaqlu l-gurnata l-ghada fighodu raw li ttardja, ma giex bih. Tawh telefonata, mobile ma qabdux u imbghad infurmawhom tac-CID, ragel u mara il-garaxx. Huwa għaraf lil imputat, huwa

gharaf il-kitba ta' min ghamel il-karta u li l-karta taghhom. Xehed li l-karta mlieta ohtu, Moira Xuereb. Huwa gharaf il-firma ta' Anthony Cremona u il-firem fejn issoltu kienu jaghmlu F. Xuereb f'isem missieru.

PC896 Robert Zammit xehed fl-istess seduta fejn qal li fil-hdax (11) ta' Lulju ta' din is-sena kien xhud ta' *statement* u inghata d-dritt tal-Avukat. Huwa gharaf lil Shannon Cauchi fl-awla. Xehed li kien flimkien mal-Ispettur Ivan Farrugia. Kien xhud għad-dritt tal-avukat ukoll ta' Michael Borg li għaraf fl-awla ukoll. Fit-tnejx (12) ta' Lulju ta' din is-sena kien flimkien mal-Ispettur Abdilla fejn marru ta' kandja biex jelevaw xi konzijiet fimkien mal-fisheries department fejn meta bdew jigu elevati dawn il-konzijiet kienu nstabu erba' (4) grossos Royals. Id-dghajsa kienet ta' Michael Borg li jiġi Blue Dolphin. Xehed li kien flimkien ma' tal-ALE is-Surgent PS305. In-nies tal-fisheries kien William Gatt u Omar Farrugia. Is-sigaretti sabuhom William Gatt u Omar Farrugia flimkien ma' PS305 tal-ALE. Dak in-nhar kienu hemm hekk sabiex jigu elevati l-konzijiet kienu ser jittieħdu mill-Fisheries department u waqt li dawn kienu qegħdin jigu mehudin u go konz minnhom nstab erba' (4) grossos sigaretti.

Spjega li fis-sittax (16) kien xhud tal-istatement u nghata d-dritt tal-Avukat lil Robert Agius li għaraf fl-awla u Paul Anthony Pisani flimkien mal-Ispettur Abdilla u kien involut ukoll dakħar fejn saret identification parade u fis-¹⁷ kien xhud ta' statement ta' Michael Borg fejn regħhet saret stqarrija ohra u kien xhud ukoll tad-dritt tal-Avukat.

B'referenza għal dokument IA3 a fol 113 flimkien mad-dikjarazzjoni tal-Avukat a fol 115 li jgħajtu lil Shannon Gauci¹⁷, ix-xhud għaraf il-firma tieghu. Jiftakar li ma kienx wiegeb għal xejn u għaraf il-firma tal-Ispettur u ma kienx iffirmah. Qabel l-istqarrija ingħata d-dritt għal avukat u li ma kienx obbligat iwiegħeb domandi. B'referenza għal fol 118 li hija dikjarazzjoni rilaxxata minn Shannon Cauchi għal rifjut tl-Avukat huwa għaraf il-firma tieghu, ta' 1600, tal-Ispettur u ta' Shannon Gauci¹⁸ ukoll.

¹⁷ Din il-Qorti tifhem li t-traskrizzjoni erronjament taqra 'Gauci' minflokka Cauchi

¹⁸ Ibid.

B'referenza ghall-istqarrija ta' Robert Agius immarkata bhala Dok. IA5 a fol 119 u magħha hemm anness id-dikjarazzjoni għar-rifjut tal-avukat a fol 121, huwa għaraf il-firma tieghu, tal-ispettur u tad-dritt tal-Avukat Agius Robert. Qabel l-istqarrija ingħata id-dritt tal-Avukat. Muri l-istqarrija ta' Paul Anthony Pisani datata s-sittax (16) ta' Lulju immarkata bhala Doc IA6 a fol 122 flimkien ma' dikjarazzjoni tar-rifjut tal-avukat a fol 124 għaraf il-firma tieghu u tal-Ispejtur u qabel ingħata d-dritt tal-Avukat u d-dritt li ma jwegibx, li huwa rrefera ghaliha bhala t-twissija. Gie muri d-dikjarazzjoni għar-rifjut tal-Avukat ta' Anthony Cremona a fol 131 fejn għaraf il-firma tieghu. Muri l-istqarrija ta' Michael Borg datata s-sbatax (17) ta' Lulju tas-sena elfejn u tlettax (2013) a fol 149 immarkata bhala Doc IA13 li magħha hemm ir-rifjut ta' Michael Borg għal parir tal-Avukat għaraf il-firma tieghu u tal-Ispejtur u nghata d-dritt għal Avukat u li mhux obbligat li jwieġeb għad-domandi, is-soltu twissija. Huwa għaraf l-imputati fl-awla.

Xehdet ukoll **WPS103 Marseanne¹⁹ Mifsud** fl-istess seduta li qalet li fil-hdax (11) ta' Lulju ta' din is-sena kienet xhud ta' dikjarazzjoni tal-Avukat ta' Michael Borg u ta' Shannon Cauchi li għarfet prezenti fl-awla. B'referenza għad-dokument ta' Shannon Cauchi a fol 115 qalet li tgharf fuq struzzjonijiet tal-Ispejtur Abdilla hi flimkien ma' PC896 marru gewwa l-FX Garage fejn hemm hekk tkellmu ma' wieħed mill-proprietarji Josef Xuereb bin-numru tal-karta tal-identita 130282M u ghaddielhom il-log book originali tal-vettura Toyota Dyna bin-numru ta' registrazzjoni HQZ 083 li immedjatamente wara li gabret il-log book ghaddietu lis-senior inspector Mario Galea tal-Customs. B'referenza għal dokument IA33 a fol 199 sa 202 qalet li hi ircevuta li hi harget lil Josef Xuereb meta ghaddiha kopja tal-log book. Dan huwa d-dokument li s-Senior Inspector Mario Galea tal-customs ghadda lilha meta ghaddiet il-log book lid-dwana.

¹⁹ Skont id-dikjarazzjoni a fol 138, isem u kunjom WPS103 huwa Marcelle Mifsud

Fis-sittax (16) ta' Jannar tas-sena elfejn u erbatax (2014) xehed **Stephen Cachia** ghan-nom ta' Transport Malta fejn gew mitluba jaghmlu ricerka fuq il-vettura bin-numru HQZ 083. Mir-ricerca li ghamlet irrizulta li dan huwa Toyota Dyna²⁰ Box Van ta' kulur abjad registrat fuq Francis Xuereb ID 324951M ghan-nom ta' FX Garage company ltd u li din il-vettura ila registrati mit-tlieta (3) ta' Frar tas-sena elfejn u tlieta (2003). Prezenta d-dokumentazzjoni li xehed dwara bhala Dok. SC1.

Moira Sammut xehdet fis-seduta tas-sittax (16) ta' Jannar tas-sena elfejn u erbatax (2014) fejn qalet li tahdem fil-kumpanija ta' missierha FX Garage. Giet muriha Dok IA8 a fol 129 u qalet li krew vann lil Anthony Cremona u meliet il-karta bhala agreement li jimlew lil kulhadd. Hija indikat lil Anthony Cremona fl-awla. Hi ikkonfermat li hemm il-firma tagħha u ta' Anthony.

Fis-seduta tat-tlextax (13) ta' Marzu tas-sena elfejn u erbatax (2014) xehed **PC 878 Jurgen Muscat** li qal li f'din l-investigazzjoni kien prezenti għar-rifjut tal-avukat ta' Paul Pisani. B'referenza għal fol 124, ikkonferma d-dokument u l-firma tieghu. Qal li dan huwa r-rifjut mingħand Paul Pisani li jikkonsulta l-avukat. Kien hemm prezenti hu, PC 896, Robert Zammit u Paul Pisani. Huwa għaraf lil Paul Pisani fl-awla. B'referenza għal fol 125 sa 127 qal li hi l-listqarrija ta' Anthony Cremona, fejn għaraf il-firma tieghu u li kien prezenti ukoll l-Ispettur u Anthony Cremona. Huwa għaraf lil Anthony Cremona fl-awla. B'referenza għal fol 128 qal b'referenza għal Anthony Cremona li ried jagħmel konsulenza mal-avukat tieghu u għaraf il-firma tieghu ta' kollegi tieghu PS 782 u tal-Ispettur. Anthony Cremona iffirma d-dikjarazzjoni ukoll. B'referenza għal fol 130, qal li hi ircevuta tal-vann li kien issiggilat li fethu fil-hdax (11) ta' Lulju fejn kien prezenti Anthony Cremona flimkien ma' PS 782 u PC 737. Qal li dakħinhar kienu ghoddew is-sigaretti li kien hemm go dan il-vann fis-CID yard.

Xehed l-**Avukat Dr Martin Bajada** fis-seduta tas-sebħha u ghoxrin (27) ta' Marzu tas-sena elfejn u erbatax (2014) li wara nomina mill-Qorti fit-tlieta u ghoxrin (23) ta' Lulju

²⁰ It-traskrizzjoni taqra 'Toyota Daina'

tas-sena elfejn u tlettax (2013)²¹ sabiex johrog il-kontenut minn hames (5) oggetti konsistenti minn GPS, satellite phones u cell phones. Huwa prezenta r-relazzjoni tieghu bil-kontenut ta' dawn u rritorna l-esebiti.

Fis-seduta tas-sebgha u ghoxrin (27) ta' Marzu ta-sena elfejn u erbatax (2014) xehed **PS 305 Alfred Gauci** li qal li fl-ghaxra (10) ta' Lulju tas-sena elfejn u tlettax (2013) kien ircieva telefonata ghal habta tas-sebgha ta' filghaxija mill-ispetturi tieghu s-sur Ramon Mercieca biex jirraporta ghax-xoghol u jgib il-hwejjeg mieghu li jadmu bihom fuq il-bahar. Wasal il-headquarters, kien kellimhom l-Ispejtur Ramon Mercieca fejn uriehom ritratt ta' lanca tal-bahar bl-isem ta' Blue Dolphin 1 u qalilhom li kienu ha jahdmu bicca xoghol flimkien mal-IRU. Tawhom xi armi u hadu arma kull wiehed. Kif lestew, niezlu fuq il-bahar b'zewg dinghys tal-pulizija u saqu direzzjoni lejn Bahar ic-Cagħaq. Hargu qisu kilometru l' barra u kellu l-Ispejtur Nezrin tal-RIU mieghu fuq id-dinghy fejn kien hu u beda jircievi struzjonijiet mill-Head qaurters. Aktar tard tawhom struzzjonijiet biex imorru direzzjoni lejn Kemmuna u joqghodu jistennnew hemmhekk għal aktar struzzjonijiet. Ma kienx jaf xi bdew jghidu bil-mobile phone bejn l-ispetturi u l-headquarters. F'hin minnhom qalilhom li l-lanca qed tavvicina lejhom u telqet minn Ghawdex. Kien dahlu aktar il- gewwa mal-blatt fuq Kemmuna u osservaw lanca fid-dlam għaddejja minn quddiemhom. Pero' ma setghetx tigi osservata ghax kien dlam cappa, kull ma raw bozza għaddejja minn quddiemhom. Baqghu isegwuha minn wara u din il-lanca gibdet lejn l-Għadira. Dahlu iktar warajha pero' fil-bogħod hafna. Kelhom r-riġi l-ieħor, ha n-naha ta' bejn il-Gżejjer u hu ha n-naha tal-Aħrax tal-Mellieha. Il-lanca kienet daret u gibdet lejn il-Gżejjer ta' San Pawl. F'hin minnhom, ftit qabel it-tlieta ta' filghodu qalulhom li kienet qed tigbed lejn il-Fekruna, lejn ix-Xemxija u bdew javvicaw aktar lejn il-Gżejjer peress li kien lejn in-naha tal-Aħrax tal-Mellieha. Ircieva telefonata rega s-surgent Nezrin qallu "igri, igri, igri", qalli "ghax qed jahdmu fejn il-Fekruna." Jghid pero ' ir-riġi l-ieħor li kellhom kien wasal qablu. Kif wasal ra lanca hierga minn mal-moll, sema suffara, xi hadd saffar, spjega li mhux suffara bħal tal-pulizija u raw 'xi haga vettura

²¹ Il-Qorti skont il-verbal tas-seduta tat-23 ta' Lulju, 2013 kienet fuq talba tal-Prosekuzzjoni innominat lil Dr Martin Bajada saiex jezamina l-apparat ezebit jagħmel l-ezamijiet forensici mehtiega kif ukoll jagħmel il-call profiles tal-istess ezebiti minn sena 'l-hawn.

fil-boghod startjat minn fejn il-moll u telqet. Bdew jitkellmu l-ispettur bir-radios biex jitolbu l-assistenza tal-mobile tal-RIU u tal-lanca giet direzzjoni go fina. Intlaqat wiehed middinghies tagħna ghax kienu pruwa ma' pruwa. Pero' ma rridx nghid li saq go fina apposta ghax ahna konna fid-dam, seta' li ma raniex. Imbagħad tlabt l-Ispettur, ghidlu dan jekk hinu lanca mhux ha jahrabilna, ahna kellna iktar power, ghidlu nixghelulhom search light u dan u qalli orrajt. Xegħelt searchlight, gibtu fuqi. Kellna searchlight tahdem bir-remote control u bqajt inzommu fid-direzzjoni tieghu, gejt mas-side tieghu, port to port u kif kienn hierieg gejt mieghu, bqajna mixjin mieghu u tellghajt in-nies fuq il-lanca. Ikkontrollawh tal-RIU imbagħad. Aktar tard irrizultali li kien certu Michael Borg l-ID card number 98875(M). Waqaf huwa, ikkoperha magħna, gegħelnieh jiccattja mal-art. Saret search fuq id-dghajsa mill-membri tal-RIU. Jiena kont fuq l-art, ma hadtx sehem fiha.' Fuq ir-rip, ix-xhud kien ma' membri tal-RIU, hu kelli l-Ispettur Nezrin u pulizija oħrajn. Fuq ir-rip l-iehor kien hemm l-Ispettur Ramon Mercieca flimkien ma pulizija oħrajn mas-surgent 1298, il-433 u l-134. Kif iccatjawh mal-art, gew infurmati li kienu qabdu xi vann, dak li kien harab, qabduuh tal-RIU x'imkien lejn is-South ta' Malta. Kienu 'l bogħod minnhom. L-ghada kif irraporta ghax-xogħol għamel kuntatt mieghu l-Ispettur Ramon Mercieca. Xehed li 'Qalli "hu lil Michael Borg ix-Xemxija fej hemm il-lanca" ghax il-lanca baqqhet arrestata hemmhekk. Kien hemm fixed point magħha mill-pulizija tad-distrett. Qalli "ha jsiru xi searches fuqha". Kienu gew il-pulizija mid-Drug Squad, is-surgent 81 u l-kuntistabbli 467 mid-Drug Squad, fejn dawn għamlu tfittxija mal-lanca b'konnessjoni ma' drogi fejn irrizulta kollo fin-negattiv, ma sabu xejn. Ikkuntatjajt 'l-ispettur tieghi, Ghidlu, "dak is-search sar, ma nstab xejn hazin". Qalli "ibqa' hemmhekk ghax gejjin xi ufficjali mill-Fisheries". Aktar tard gew mill-Fisheries certu Omar Farrugia ID: 112791(M) u Dione Zahra ID: 470986(M) fejn dawn ezaminaw, ghax peress li l-lanca kellha xi hut fuqha, u minn hemmhekk nizlu lejn l-art, fil-prezenza dejjem tas-sur Michael Borg pixxispad ta' 1.7 meter, kelli pixxispad iehor ta' 1.1 meter, pixxispad iehor ta' 0.85 centimetri u disgha pixxispad zghar ta' zewg piedi-il wieħed li kienu kollha mingħajr ras, bir-ras maqtugħha. Fix-xogħol tagħhom ma nifimx ghalkemm nifhem fil-hut pero' inharget ircevuta mingħandhom.'

B'referenza ghall-ircevuta a fol 148 jghid li kitbuha s-Sur Dione Borg fil-prezenza tas-Sur Borg. Ix-xhud qal li għandu kopja tagħha. Kien iffirma ghaliha Michael Borg prezenti fl-awla u ffirmawha l-ufficjali tal-fisheries. Huwa għarraf lill-imputat

Michael Borg li qal li sa fejn jaf hu kien is-sid tal-lanca wkoll tal-Blue Dolphin 1 u għandha MFA ghax kellha numru 8053. L-ircevuta iffirmawha l-ufficjali tal-fisheries.

Mistoqsi x'involviment iehor kellu jghid li kif lesta u hadu l-hut informa lill-ispettur li l-hut meħuda u qallu "mela issa ha nibagħtek min-naha tad-Dipartiment tal-Pulizija qabbdu kuntrattur privat lil ta' Sway, dawk li hemm ta' Qali, biex igib makkinarju trailer u crane kbir peress li l-pulizija m'għandhomx dak il-makkinanrji, biex il-lanca tittella' l-art. Il-lanca ttellghet dejjem fil-prezenza tieghi u tas-sur Michael Borg. Tellghajniha l-art, gibt pulizija tat-traffiku u skortawha lejn Ta' Candia. Jiena mbaghad l-ghada gegħluni biex inkellem lill-Ispettur min-naha tal-Economic Crimes biex sar inventarju tad-dghajsa fil-prezenza tas-sur Borg u ttieħdu dawn ir-ritratti, dejjem fil-prezenza tas-sur Michael Borg, ta' dak kollu li elevajna u x'kien fiha l-lanca.'

B'referenza għal fol 145 sa 147 qal li kitibhom il-kuntistabbi s-798 fil-prezennza tieghu. B'referennza għal fol 146 qal li ffirma hu u għaraf il-firma tieghu. Kitibha l-kuntistabbi 798 Anthony Camilleri fil-prezenza tieghu u tas-sur Michael Borg. Kull ma nkieteb dejjem zammu magħhom u qatt ma telghu wahedhom fuq il-lanca. B'referenza għal fol 145 qal li mar fejn l-Ispettur is-Sur Abdilla, qallu li kienu għamlu l-inventarju, kellem lis-sur Borg u hareg kopja tal-ircevuti. Huwa għaraf il-firma tieghu u qal li għandu kopja bhalha ezatt li tahieliu dak il-hin stess. Huwa esebixxa ritratti li hadhom hu personalment. Qal li għandhom camera tar-ritratti tal-pulizija tal-ALE, juzawha għal xogħol iehor differenti. Kien talab lill-Ispettur tieghu biex jaġhtihielu u qallu peress li ha jmorru jagħmel intervenarju, ikunu jistgħu jiffotografawha u zvilluppahom fid-Dipartiment tal-Fotografija id-depot. Dawn gew esebiti bhala Dok. AG1. Huwa prezenta l-okkorrenza esebita u mmarkata bhala Dok AG2, l-ircevuta tal-ispejjez tal-crane li d-dipartiment tagħhom kien hallas mahruga fuq il-Kummissarju tal-Pulizija. Xehed kienu ghaddew kopja lill-Maggur tal-garaxx biex ihallas lil kuntrattur u x-xhud kien zamm kopja ghalihi.

PC 1138 Andrei Spiteri xehed li fil-hdax (11) ta' Lulju tas-sena l-ohra kien patrol mal-kollega tieghu PC 1443 u f'xi t-tlieta ta' filghodu l-control room infurmathom biex jekk jitqaqqiha ma' vann abjad bil-kaxxa bin-numru ta' registrazzjoni HQZ-083, iwaqfu u 'nissercjawh'. Għal habta tat-tlieta u kwarta, iltaqgħu mal-vann fejn it-

tunnels ta' Santa Venea u waqqfu u sabu lix-xufier li kien jismu Anthony Cremona u lil passiggier li kien mieghu Shannon Cauchi. Staqsew lix-xufier minn fejn kien gejjin u qalilhom li kien gejjin mix-xoghol u meta staqsewhom x'ghandhom fil-kaxxa fuq wara qalilhom li ma kienx jaf x'fiha. Nizzluh mill-vetura u qalulu biex jiftah il-bieba tal-vann u ma riedx jiftaha, qalilhom "*jekk tridu ifthuha intom*". Wasal is-surgent PS 524 u l-kollega tieghu 837 u gew hemmhekk u fethu l-bieba tal-vann u sabu xi kaxxi u kollox ippakjat insomma. Kif fethu l-kaxxi sabu xi sigaretti u affarijiet ohra mremblin fi-garbage bags. Infurmaw lill-Ispettur Nicky Vella minn tal-iskwadra taghhom stess u infurmahom biex jarrestawhom dak il-hin fuq il-post. Arrestawhom u tawhom id-drittijiet taghhom. Huwa gharaf lil Anthony Cremona u Shannon. Il-vettura kellha n-numru ta' registrazzjoni HQZ -083.

Fl-istess seduta xehed **il-Maggur 524 Paul Cassar** li qal li dak iz-zmien kien stazzjonat l-RIU. Fil-hdax (11) ta' Lulju tas-sena li ghaddiet ghal habta tat-tlieta' ta' filghodu talbuh mill-Control Room biex iwaqfu vettura tat-tip Toyota Dyna HQZ083 li dak il-hin kienet għaddejja minn regional road. Din giet imwaqqfa mill-kuntistabblijet 1138 U 1143 ezatt qabel tidhol it-tunnel ta' taht Santa Venera. Staqsew lix-xufier li wara saru jafu li hu s-Sur Anthony Cremona ID 238771 li huwa għaraf fl-awla u staqsewh x'inhu jagħmel u qalilhom li gejjin mix-xogħol. Wasal ix-xhud u talbuh jiftah il-vann. Qalilhom '*jekk tridu ifthu intom*.' Dak il-hin talbuh il-partiklaritajiet tieghu pero' ma riedx jagħtiħlom dak il-hin. Mieghu kien hemm is-sur Shannon Cauchi bin-numru tal-karta tal-identita 388989M li wkoll għaraf fl-awla. X'hin fethu l-vann, kien hemm ammont ta' kaxxi magħlquin go boroz suwed tal-plastic. Meta ccekjaw fihom kien hemm xi pakketti ts-sigaretti f'kull kaxxa. Kull kaxxa kienet milija bil-pakketti tas-sigaretti. Kien sar il-hin u gew tas-shift ta' wara li jibdluhom imma huma baqghu magħhom. Liz-zewg persuni s-Sur cauchi u s-sur Cremona tawhom it-twissija skont il-ligi li kien jinstabu taht arrest.

PS 659 Geoffrey Hughes xehed fis-seduta tal-ghaxra (10) ta' Lulju tas-sena elfejn u erbatax (2014) li qal li ezamina diversi kaxxi u boroz tal-plastik ghall-izvillup tal-impronti digitali. Kien hemm total ta' mijha u wahda (101) kaxxi u mijha u sebgha u sebghin (17) il-borza. Dawn ezaminahom u gew zvillupati diversi impronti. Huwa

prezenta r-relazjoni tieghu flimkien mar-ritratti relattivi li jirrigwardaw dawn l-impronti kif ukoll dawn il-kaxxi u l-boroz kollha prezentahm fl-'exhibites room cell number eleven (11)'. Sab lis-Sur Adrian Micallef hemmhekk ghax hass li biex itellahom kien jiehu spazju kbir tal-Qorti. Xehed li għandu karta li ffirma. Id-dokument hu ddokumentahom kollha globalment bhala Dok. 13BXBGH1. Xehed li 'dan qed nitkellmu fuq sejba ta' sigaretti gewwa vettura bin-numru ta' regiszrazjoni HQZ-083 gewwa Triq Regionali, Santa Venera fl-ghaxra (10) ta' Lulju tas-sena elfejn u tlettax (2013).' Dakinhar għal habta ta' nofsinhar gie infurmat mis-Surgent 186 Christian Mintoff li jahdem bhala Scene of Crime Officer li kien hemm bzonn l-assistenza tieghu rigward xi ezamijiet ta' impronti fuq xi oggetti li gew misjuba fl-istess vettura. Din il-vettura kienet fil-Kwartieri Generali tal-Pulizija. Fuq il-vettura kien hemm il-kliem FX Garage. Din idahlet fil-garage tal-Laboratorju Forensiku fejn beda x-xogħol. Kien hemm diversi persuni prezenti waqt dan ix-xogħol u kien hemm ukoll persuna li ma kienx pulizija li kien prezenti Anthony Cremona li huwa għaraf fl-awla.

Gewwa l-kaxxa tal-vettura dawn il-kaxxi kienu ovvjalmente kollha ssigilati gewwa boroz kbar ta' lewn iswed. Flimkien bl-ghajnuna ta' wieħed mis-Scene of the Crime officers 1392 Kevin Buhagiar li ukoll huwa scene of the crime officer bdew jinhargu l-kontenut ta' dawn il-boroz. Li nista' nghid il-kwantita' tal-boroz li kien hemm kull kaxxa kien fiha forsi mhux dejjem l-istess gieli tlieta (3) gieli erba' (4) boroz. Imbagħad li gara u l-kontenut jigifieri s-sigaretti marru f'idejn il-Pulizija l-ohra li kellhom ovvjalmente ix-xogħol relatat magħhom u hu ha l-kaxxi vojta flimkien mal-boroz kollha biex jezaminawhom ghall-impronti digitali. Kien process twil hafna ghaxha diversi granet minhabba x-xogħol kbir li kien hemm fuqhom. Hu prezennta r-relazzjoni tieghu. Bhala impront kien hemm diversi mpronti. Xehed li qegħdin kollha minn F17 ritratti sa F36 kollha dokumentati.

Huwa ma qabbilx l-impronti izda kemm zviluppahom, qal umbagħad tara l-Qorti min. Ma jagħmilx comparisons hu. Hu ma għarafx lil Anthony Cremona fl-awla peress li ghadda z-zmien. Ma għandux il-karta tal-identita', qal li jaf li kien hemm ukoll prezenti s-Sur Abdilla, Surgent 780 u l-Kuntistabbi nisa numru 127, 306, 23, Kuntistabbi rgiel 737, 1086 u 467. Jghid li tant kemm kien hemm xogħol li kemm ha

l-persuni li kien hemm hemmhekk. Induna li ma kienx Pulizija u ha ismu, jghid li forsi naqas li ma hax in-numru tal-karta tal-identita' imma kien iktar iffukat fuq l-esebiti biex jippreservahom.

Skont dokument immarkat bhala Dok JH 2 u datat l-ghaxra (10) ta' lulju tas-sena elfejn u erbatax (2014) hemm iddikjarat minn PS659 Jeffrey hughes li dahhal ic-cell numru hdax (11) tal-kamra tal-esebiti l-QQorti dsatax (19) il-dokument immarkati bhala dok. 13 BXB JH1. Dawn jikkonsistu minn 101 kaxxi tas-siggaretti vojta u 177 boroz, kollha vojta. Prezenteti kien hemm is-Sur Adrian Micallef li jiehu hsieb l-esebit tal-Qorti.

Fis-seduta tal-ghaxra (10) ta' Lulju tas-sena elfejn u erbatax (2014) xehdet **Graziella Buttigieg** ghan-nom tal-Kontrollur tad-Dwana li qalet li ghamlu *evaluation* ta' dawn is-sigaretti. Il-valur taghhom jammonta ghal disgha u tletin elf, tmien mijja u tlieta u disghin ewro u ghoxrin centezmu (€39,893.20) imma mbagħad hemm involuti d-duty, tax u l-exiles tagħhom. Il-valur ta' kull pakkett huwa tmienja u hamsin (58) centezmu li jieħdu minn database li hi xi haga uniformi li meta jinqabdu sigaretti dejjem huwa l-istes prezz. Hi prezentat rapport ossia valuation sheet immarkata bhala Dok. GB1 li hi u l-kollega tagħha ffirmaw id-dokument.

L-Agent Supretendent Ramon Mercieca xehed fl-ghaxra (10) ta' Lulju tas-sena elfejn u erbatax (2014) li dahlet informazzjoni gewwa l-ALE li kien hemm possibilta' li xi daghjsa tas-sajd kienet se ddahħal jew xi sigaretti jew xi affarijiet ohra b'mod klandestin. Tkellmet mal-Kummissarju tal-Pulizija dak iz-zmien. Kienu kkoordinaw, ftehem ukoll mal-Ispettur Nezren Grixti li kien qed jiehu hsieb it-taqSIMA tal-RIU u kienu għamlu operazzjoni biex jinżlu fuq il-bahar halli jkunu jistgħu jintercettaw possibilment lil din id-daghjsa. L-informazzjoni kienu ukoll li d-dghajsa kien jisimha Blue Dolphin I b'numru ta' registrazzjoni MFA 8053. Kienu nizlu fuq il-bahar għal

habta ta' l-ghaxra ta' filghaxija u gibdu lejn in-naha ta' fuq ta' Malta u kienu bdew jaghmlu patrols hemmhekk halli jaraw jekk jintercettawx din id-dghajsa. Giet intercettat,a hin minnhom rawha diehla lejn in-naha tax-Xemxija fejn il-post maghruf bhala tal-fekruna. Din id-dghajsa intlemhet hemmhekk marbuta mal-moll li kien hemm. Fejn din id-dghajsa kien hemm vann iehor fl-art u kien hemm giex (2) persuni fl-art kif ukoll giex (2) persuni fuq id-dghajsa dak dejjem li setgha jara hu. Innota moviment minn fuq id-dghajsa ghal fuq l-art li kienu '*qed jippassjaw xi haga lil xulxin minn fuq id-daghjsa ghal fuq l-art.*' Kif dahlu iktar vicin gewwa maghhom, xi hadd minn fuq l-art innutahom, instemghet tisfira, instemghet bieba tinghalaq, in-nies li kien hemm fuq l-art dahlu fuq il-vann u n-nies li kien hemm fuq id-dghajsa dahlu fuq id-dghajsa. Xi hadd saq d-daghjsa u d-daghjsa nqalghet minn fejn kienet qieghda marbuta. Il-vann kien abjad kellu dwal kbar fuq in-naha ta' fuq horom li facilment setgha jkompli jsegwih b'ghajnejh kif beda jitlaq minn hemmhekk.

In-naha tax-Xemxija u l-Fekruna tela' it-telgha, niezel, baqa jarah isegwih b'ghajnejh l-van isuq b'velocita dejjem bdiet izzid minhabba d-dwal li kellu kien kbir abjad u beda jirrifletti d-dawl tal-qamar fuqu jigifieri kien vizibbli sew. Mexa lejn il-bajja tax-Xemxija, wasal fejn ir-roundabout ta' fejn hemm tal-Olympics, minn hemmhekk qabad il-bypass u baqa' sejjer lil hemmhekk. Jghid li '*Ahna mbagħad komplejna għamilna, abbordjajna d-daghjsa li kienet qiegħda tista' tinqaghla li minn fuqha nhattu dawn l-affarijiet li jien ma kontx għadni naf x'inhuma. Tlajna fuqhom u rega' gie eskortat lura, irbatnih fuq il-moll fejn kien qiegħed u saret tfitxi ja.* Nghid li dakinhar kien hemm fuq din id-daghjsa Blue Dolphin 1 kien hemm is-Sur Michael Borg' li għaraf fl-awla. In-nies l-ohra qatt ma rahom f'hajtu u qatt ma għamel kuntatt magħhom. Mieghu ukoll kien hemm persuna ta' nazzjonalita' Indonesjana. Meta staqsew lis-Sur Borg fuqu qal li kien membru mill-ekwipagg irregistrat fuq id-dghajsa. Kienew gew ivverifikati l-karti tieghu u kien instab li kien vera, ma jafx x'għara iktar minn din il-persuna. Telghu fuq id-dghajsa u għamlu tfitxi ja biex jaraw jekk hemmx iktar affarijiet. Min fejn isuq huwa minn fejn kellu l-kmand tad-daghjsa nqalghet qisha bicca skomparament u taht dan l-iskomparatment kien hem giex (2) pakketti tas-sigaretti tad-ditta Business Royal Red. Kien pakket abjad u kellu emblema hamra. Jghid li ma jafx x'instab fil-vann ghax qatt ma għamel laqghet min kien qed isuqu ma jaf xejn iktar izda wara gie

infurmat li dawn iz-zewg (2) pakketti sigaretti li nstabu kienu tal-istess *team* u ditta u marka ta' dawk is-sigaretti li nstabu fil-vann.

Sussegwentement fuq ir-radio bdew jikkordinaw mal-RIU u taghhom ezatt li kien vann kbir abjad u mill-boghod setghu jaraw li kellu xi kitba ta' xi haga tal-kiri jekk mhux sejjer zball ta' xi FX Garage u dan il-vann minn fuq ir-radio sema li gie intercettat jekk mhux seja zball minn PS 691 Juan Mula Debono l-inhawi tal-mina ta' Santa Venera u minn hemm tkomplew iktar investigazzjonijiet. Fuq id-dghajsa kien hemm PS 1298, PC 134, PC 798, PC 1595, PC 1172 u PC 1129. Fuq id-dghajsa l-ohra kien hemm l-Ispettur Nezren Grxti, l-Ispettur Nicholas Vella u PS 306 u kien hemm xi membri ohra minn tal-RIU u tal-ALE li ma jiftakarx min kienu. Mistoqsi x'ra li kienu qeghdin jghaddu minn fuq id-dghajsa ghal fuq l-art, qal qisu kaxxi mgezwrin go garbage bags suwed biss pero' hu qatt ma fetah il-vann u qatt ma ra. Li qed jghid huwa li ra mid-distanza. Ma jafx x'jismu l-persuna ta' nazzjonalita' Indonesjana jew inkella ta' passaport Indonesjan u kellu n-numru tal-passaport W502908. Qal li jaf li wara li '*abbordajnihom*' u tawhom is-solitu twissija beda jikkopera mal-Pulizija u beda jghidilhom xi affarijet. Qal li izjed kompla imbagħad fuq in-naha tal-bahar biex jiehu hsieb l-ingenji tagħhom ma ssirilhomx hsara.

Fis-seduta tat-tmienja (8) ta' Jannar tas-sena elfejn u hmistax (2015) gie vverbaizzat li '*Għar-rigward kwezit 2, l-ufficja prosekutur ikkonfermat li ma kienet saret ebda inkesta mertu ta' dan il-kaz hlief li kien sar ID parade mill-Magistrat Audrey Demicoli.*'

Il-Qorti fl-istess seduta innominat lil Joseph Mallia bhala espert tal-impronti digitali biex jeleva l-impronti digitali tal-imputat u jagħmel l-ezami komparattiv ma dawn elevati minn PS J. Hughes a fol 120 tal-process.

Fis-seduta tat-tmienja (8) ta' Jannar tas-sena elfejn u hmistax (2015) xehed **PC 1600 Gilbert Gatt** li qal li kien xhud tar-rifjut tal-avukat tas-Sur Sharon²² Cauchi u Anthony Cremona. Ir-rifjut gie ffirmat fl-ufficju tal-Ispettur Abdilla. B'referena għal fol 118 għaraf il-firma tieghu, tal-Ispettur Abdilla, il-firma tal-kolleġa tieghu PC 896 u

²² It-traskrizzjoni taqra 'Sharon' mhux 'Shannon'

l-firma tal-imputat Sharon Cauchi li gharaf fl-awla. Folio 133 gharaf il-firma tieghu, tal-kollega PC 896 u l-firma tal-Ispettur Abdilla, it-tnejn li huma mehudin fl-ufficju tal-Ispettur Abdilla nhar is-sbatax (17) ta' Lulju tas-sena elfejn u tlettax 2013. Huwa gharaf lil Anthony Cremona fl-awla.

Xehed **Joseph Mallia** fis-seduta tad-dsatax (19) ta' Frar tas-sena elfejn u hmistax (2015) li qal li bin-nomina li kellu fis-seduta tat-tmienja (8) ta' Jannar tas-sena elfejn u hmistax (2015) ha l-finger print u l-palm print ta' Shannon Cauchi, Anthony Cremona, Paul Anthony Pisani u Michael Borg. Jghid li jonqsu ta' Robert Agius ghax illum mhuwiex prezenti. Bhala esebiti qal li kien gie mghoddi l-esebiti li ha jsir il-comparisons magħhom mingħand ir-registratur tal-awla.

PS 186 Kristian Mintoff xehed fl-istess seduta li fil-hdax (11) ta' Lulju tas-sena elfejn u tlettax (2013) kien ikkuntatjah l-Ispettur Nezrin Grixti sabiex jaccedi ghall-moll ta' taht tal-fekruna fil-limiti tax-Xemxija. Kien mar hemmhekk flimkien ma' PS 1392 Kevin Buhagiar. Kien hemm lanca irmiggjata mal-moll, xi pulizija u kien hemm zewg persuni pajzana, wiehed minnhom ta' nazzjonalita Indonesjana, il-kollega tieghu li kien gibed xi ritratti tal-lanca u kien gie mghoddi xi oggetti ezattament mill-Ispettur Nezrin Grixti li tagħhom ukoll kien ha r-ritratti l-kollega tieghi. Wara dan kien marri fit-triq regionali f'Santa Venera fejn hemmhekk kien twaqqaf van bin-numru ta' registrazzjoni HQZ 083 mill-pulizija tal-RIU. Hemmhekk kien fethuh u kien nstabu xi pakketti tas-sigaretti, xi kaxxi tas-sigaretti. Wara dan, il-vann kien ittieħed fil-kwartieri generali tal-pulizija u l-ghada filghodu kienet saret tfittxija f'dan il-vann, kien hemm xi membri tal-pulizija prezenti kif ukoll PS 659 Jeffrey Hughes li jagħmel ezamijiet, dan kien eleva xi plastic li kien mgezwrin fih dawn il-pakketti flimkien ma xi kartun u kien prezenti waqt din l-operazzjoni. Iktar tard kien ghaddha l-oggetti msemmija jigifieri dan it-tnejn (12) -il oggett li kien ghaddielu l-Ispettur Grixti lill-Ispettur Yvonne Farrugia biex ikunu jistgħu jsiru l-investigazzjonijet u kien ghaddielha submission form bid-deskrizzjoni ta' dawn it-tnejn (12) -il oggett. Huwa prezenta kopja tagħha flimkien ma dan kollu bil-miktutb bil-hiinijiet u l-postijiet li mar. Dan għamlu bhala police work. Dan gie esebit u mmarkat bhala Dok KM1.

PS 1355 Duncan Schembri xehed fid-dsatax (19) ta' Frar tas-sena elfejn u hmistax (2015) u qal li fl-elfejn u tlettax (2013) kien stazzjonat il-frodi. Kien assista lill-Ispettur Ian Abdilla kemm ha statement ta' Michael Borg. B'referenza ghal fol 134, huwa kien xhud ta' *statement* tat-tanax (12) ta' Lulju tas-sena elfejn u tlettax (2013). Huwa gharaf il-firem tieghu, tal-Ispettur Ian Abdilla u l-individwu li gharaf fl-awla.

Fis-seduta tal-erbatax (14) ta' Mejju tas-sena elfejn u hmistax (2015) xehed **Raymond Caruana** ghan-nom tad-Dipartiment tal-Fisheries li esebixxa kopja tal-licenzja tal-bastiment Blue Dolphin I li hi ta' Michael Borg li giet esebita bhala Dok. RC 1. Esebixxa wkoll zewg (2) dokumenti ta' vouchers tal-hut li nbiegh il-Pixxkerija esebit u mmarkat bhala Dok. RC 2.

Omar Farrugia ghan-nom tal-Fisheries xehed fl-istess seduta u qal li għandu l-ispezzjoni li mexxa hu u l-kollega tieghu Dione Zahra fil-hdax (11) ta' Lulju tas-sena elfejn u tlettax (2013). Xehed li għal habta tat-tlieta ta' wara nofs inhar (15:00hrs), gew mgharrfa li l-bastiment Blue Dolphin 1, MFA 8053, kien jinsab gewwa l-Fekruna. Abbord fuqu kellu tanax (12)-il pixxispad. Ta' fuqhom qalulhom biex jinzu jagħmlu spezzjoni rigward il-hut. Marru fuq il-moll tal-Fekruna, sabu l-bastiment flimkien mal-kaptan Michael Borg, raw il-hut u rrizulta li hut minnu kien bla ras. Qal li dak mhux suppost ghax suppost li jiddahhal shih. Kellu tanax (12)-il pixispad, kavalli bhala hut imma dak jintuza bhala liska. Jghid li l-qabda l-pixxispad biss ikun. Il-hut li kien bla ras kien il-pixxispad. Kellu l-irkaptu wkoll abbord, ikkonfiskaw il-hut u mbghad gie mibjugh b'irkant il-Pixxkejja u kkonfiskaw l-irkaptu. Ma kellux x'jaqsam mal-bejgh tal-hut. Huwa esebixa l-ispezzjoni li għamlu bhala Dok. OF1. Ma kellux id-daqsijiet tal-hut ghax dak in-nhar ma setghux jiznuhom u jghid li mill-bejgh tal-hut jista' jkun hemm xi pizijiet.

Fis-seduta tal-hamsa u ghoxrin (25) ta' Gunju tas-sena elfejn u hmistax (2015) xehed **Joseph Mallia** li qal li fid-dsatax (19) ta' Frar tas-sena elfejn u hmistax (2015) gie awtorizzat jiehu l-fingerprints u l-palm prints ta' Anthony Cremona, Paul Pisani, Shannon Cauchi u Michael Borg. Is-Sur Robert Agius ma' kienx attenda ghal dik is-seduta pero' mbghad fis-seduta tal-erbatax (14) ta' Meju tas-sena elfejn u hmistax (2015) kien ha l-fingerprints ta' Robert Agius ukoll. Kien gie awtorizzat ukoll li jirtira mill-process id-Dokument JH li huwa rapport ta' PS 659 Jeffrey Hughes li jinsab a fol 420 sa fol 450 fejn fih kien hemm ritratti ta' impronti digitali li huma zvilupati permezz tal-kimika. Spjega li gie inkarigat mill-Qorti biex jagħmel ezami komparattiv bejn dawn l-impronti u dawk tal-imputati. Esebixxa r-rapport bhala Dok JM 1 u irritorna d-dokumenti kollha li kien gie awtorizzat jirtira. Xehed li bhala konkluzzjonijiet kien hemm impronti tajbin għal fini ta' komparzjoni, ohrajn li ma kienux. Kien hemm impronta wahda li kienet dokumentata SG1013BAB li kienet taqbel perfittament għalhekk hija identika u giet magħmulu mis-subgha l-kbir tal-id ix-xellugija ta' Michael Borg detentur tal-karta tal-identita numru 98875(M). L-impronti l-ohra ma kien jaqblu ma ta' hadd. Dawn ma kienux tajbin għal fini ta' komparazzjoni u ma setghux jigu komparati.

Fis-seduta tas-sbatax (17) ta' Settembru tas-sena elfejn u hmistax (201) gie esebit process verbal relativ għal ID parade.

PS 1184 Patrick Grech xehed fl-istess seduta u prezenta r-relazzjoni tieghu rgward ID parade gewwa c-CID nhar is-sittax (16) ta' Lulju tas-sena elfejn u tlettax (2013) li gie esebit bhala Dok PG1.

Fl-istess seduta xehed l-**Ispettur Victor Aquilina** li esebixxa sentenza mogħtija mill-Qorti tal-Appell Kriminali appell²³ mis-sentenza mogħtija mill-Qorti tal-Magistrati (Malta) fid-disgha (9) ta' Mejju tas-sena elfejn u hdax (2011) fl-ismijiet Pulizija vs Shannon Cauchi u Dylan Cauchi. Huwa għarraf lil Shannon Cauchi u kkonferma li hu l-istess persuna li investiga u ressaq il-Qorti. Din giet esebita bhala dokument VA1.

²³ Deciza fl-erbatax (14) ta' Dicembru tas-sena elfejn u hdax (2011)

Wara li l-Ewwel Qorti fis-seduta ta' nhar it-tlieta u ghoxrin (23) ta' Lulju tas-sena elfejn u tlettax (2013) ordnat li 'B'referenza ghat-talba tal-Prosekuzzjoni, qieghda tordna l-iffrizar tal-assi tal-imputati skont l-Artikolu 23A tal-Kapitolu 9 u l-Artikolu 5 tal-Kap 373 tal-Ligijiet ta' Malta u għalldaqstant qieghda tordna lir-Registratur sabiex jagħmel ir-ricerki necessarji u jipprepara rapport tal-istess assis tal-imputati u jagħmel id-debita publikazjoni fil-gaetta tal-gvern skont l-Artikolu 23 D tal-Kapitolu 9 filwaqt li tawtorizzah li jagħmel tali ricerki anke permezz ta' posta elettronika.' Fis-seduta tat-tlieta u ghoxrin (23) ta' Ottubru tas-sena elfejn u hmistax (2015) xehed **Dr John Seychell Navarro** li xehed li qiegħed jesebixx rapport ta' Anthony Cremona konsistenti f'zewg volumi bhala Dok JSON1, rapport ta' Robert Agius ukoll konsistenti f'zewg volumi esebit bhala Dok JSON2, it-tielet rapport huwa ta' Paul Anthony Pisani wkoll zewg volumi u mmarkat bhala Dok JSON3, ir-raba' rapport huwa ta' Shannon Cauchi b'zewg volumi u mmarkat bhala Dok JSON4 u l-hames u l-ahhar raport huwa tas-Sur Michael Borg u mmarkat bhala Dok JSON5.

Fis-seduta tat-tmintax (18) ta' Frar tas-sena elfejn u sittax (2016) xehed **Dione Zahra** li qal li f'Lulju tas-sena elfejn u tlettax (2013) kien jahdem il-fisheries bhala Spettur. Jghid li ma jiftakarx l-imputati. Jiftakar li kienu bagħtuh jigbor xi hut minn naħha tal-Fekruna, ix-Xemxija u li hu kien mal-kollega tieghu Omar Farrugia. B'referenza għal fol 148 qal li hi *confiscaiton sheet* li kienu kkonfiskaw hut min fuq il-bastiment u ikkkonferma l-firma tieghu. Jghid li l-bastiment jismu Blue Dolphin 1 MFA 8053, bhala hut ma jiftakarx bl-amment. Jghid li kitbu hu flimkien mal-kollega tieghu u li hemm il-firma tieghu tal-kollega tieghu Omar Farrugia. Kien hemm is-sajjied prezenti. Mistoqsi min hu wiegeb '*Hawnekk is-sur Borg ma niftakarx ezatt min kien imma jiена kont hemmekk gifieri hu ffirma dan ilu xi sentejn issa.*' Mistoqsi jafx id-dghajsa Blue Dolphin lil min tħajjal jghid li normalment il-procedura kienet li jitkolbu dejjem is-sid tal-bastiment jagħtihom id-dettalji huwa. Jassumi li l-persuna li kienet hemmhekk kienet tikkorespondi suppost mal-log bok li jkun is-sid tal-bastiment. Mistoqsi jekk jassumi jew hi proedura wiegeb '*Procedura, niccekjawha.*' Il-hut kien pixxispad u kavalli. Kien hemm xi pixxispad li kien bla ras u mingħali kien hem xi pixxispad li '*kien under minimum size*'. Mistoqsi għamilx xi referenza fl-irċevuta, xehed li jista' jkun li għamel referenxa fl-inspection sheet. Mistoqsi kif suppost ikun il-pixxispad qal li '*L-ewwel haga il-bastiment irid ikollu licenzja biex ikun jista' jistad għal*

pixxispad, issa, mbagħad barra minn hekk hemm proceduri oħrajn li hu jrid javza li jkun hiereg, li diehel, lid-Dipatiment. Barra minn hekk il-pixxispad irid ikun inqabad fuq l-irkaptu ovjament li huwa addattat għal-pixxispad, igifieri perezempju s-sunnara ma tkunx inqas minn seventy (70) millimetres, l-pixxispad li jinqabad irid ikun ta' certu qies jew piz. Mistoqsi jiftakarx il-piz, jghid li fi spazju ta' sentejn il-ligijiet inbidlu. Jghid 'Allura ma niftakarx bl-amment bejn 13, 14 u l-15 kienu nbidlu naqra l-affarijiet, ma niftakarx ezatt dak il-perjodu, imma fuq l-inspection suppost hemm miktab fejn ikun qiegħed. Perezempju ahna konna 90 centimetres bhala tul l-pixxispad, igifieri once li jikkwalifika 90 centimitres huwa kwalifikat, pero mbagħad kien hemm proceduraf fejn inti applika 10% tal-catch imma naf zgur li between dawk is-snin kienet inbidlet, ma baqgħatx 10% ezattament.' Jghid li l-fatt li l-pixxispad dahal bla ras u ta' certu piz vera baxx jindika li kontra l-ligi. B'referenza għal fol 576 qal li dik hija l-insepection module 3, fit-tieni pagna hemm SWO tfisser swordfish. Xehed li 'Tnax il-huta, imbagħad hawn miktab li tlieta minnhom under 10 metres, sorry, għandek li hawn tliet pixxispad u disgha minnhom mingħajr irjus.' Id-dokument inkieteb minnu flimkein mal-kolleġa tieghu. Jghid li hemm disa' (9) pixxispad mingħajr irjus li gew ikkonsifikati kemm il-gear kif ukoll id-dghajsa minn naħha tal-ispettur. Il-piz ma kienux haduh dak iz-zmien u hemm ritratti li ttieħdu dakinhar li hadhom hu u l-kolleġa tieghu. Il-hut haduh huma l-pixkerija u dahluh fil-freezer tal-pixkerija. Hemm firma tieghu, tal-kolleġa tieghu u tas-sajjied li skont id-dettalji Michael Borg. Hu ma jagħrafxf lil Michael Borg.

Fis-seduta tal-hamsa (5) ta' Mejju tas-sena elfejn u sittax (2016) xehed l-**Ispettur Nicholas Vella** li qal li fil-hdax (11) ta' Lulju tas-sena elfejn u tlettix (2013) fiz-zmien li kien stazzjonat ir-Rapid Intervention Unit fejn fuq struzzjonijiet li kellhom minn ta' fuqhom kellhom jintercettaw dghajsa bl-isem ta' Blue Dolphin. Wara lejla li pruvaw jintercettaw din i-dghajsa għal habta tat-tlieta ta' filghodu (3:00am) raw din id-dghajsa trakkata mal-moll tal-Fekruna fil-limiti tax-Xemxija. Hu kien fuq wieħed mid-dingħys fuq il-bahar tal-ALE. Xehed li minn fuq il-bahar setgħu jaraw kaxex suwed kbar qed jithottew minn fuq id-dghajsa u jigu mghobbija go vann abjad kbir. Dak il-hin talbu l-assistenza minn units tal-mobile dak iz-zmien tal-RIU minn fuq l-art izda sakemm waslet din l-assistenza dawn il-kaxxi laħqu nizlu kollha minn fuq

id-dghajsa u telghu gewwa dan il-vann. Peress li dawn il-kaxxi thottew u tghabbew fil-vann u raw li seta' jitlaq id-dghajsa, sakru lil din id-dghajsa u raw l-vann jitlaq. Kien hemm persuni minn taghhom li telghu fuq id-dghajsa u ghamlu search meta hu baqa fuq id-dinghy u baqa' jsegwi l-vann lejn liema direzzjoni kien sejjer u jaghti struzzjonijiet lil tal-mobile lejn fejn kien sejjer. Dan il-vann rah għaddej mit-triq tal-bajja tax-Xemxija lejn ir-roundabout tal-gnien fejn hemm il-mafkar Olimpiku u baqghu jaraw dan il-vann u kien jintaghraf peress li kien van kbir kaxxa bajda u kellu zewg bozoz horor mas-saqaf peress li huwa vann kummercjali kbir. Wara dawn l-istruzzjonijiet kien qed jistennnew risposta lura mill-units tal-mobile jekk dan il-vann giex intraccat jew le u baqghu ma din id-dghajsa fejn wara li waqqfu id-dghajsa giet trakkata mal-moll fejn gie mitkellem minn kien qiegħed isuqha dan kien irrizulta li kien certu Michael Borg li kellu n-numru tal-karta tal-identita' 98875M li għaraf fl-awla u kien hemm persuna oħrra barranija li ma għandux id-dettalji tagħha. Wara ftit minuti ircieva informazzjoni li twaqqaf vann vicin it-tunnels ta' Santa Venera. Mar mat-team li kellu fuq il-post ghax kien hemm involuti dak iz-zmien zewg spetturi ohra li hadu wkoll parti minn naħha tagħhom u hu mar fejn il-mini ta' Santa Venera fejn sab il-units tal-mobile li kien waqfu vann bin-numru HQZ 083 u kien hemm zewg persuni mizmumin. Staqsa dawk il-persuni min kien u zamm nota tal-ID cards tagħhom u ismijiet, wieħed kien Anthony Cremona detentur tal-kara tal-identita' 238771M li għaraf fl-awla u Shannon Cauchi bin-numru tal-karta tal-identita' 388989M li għaraf fl-awla ukoll. Kompli jixhed li x'hin waslu hemmhekk fethu l-kaxxa ta' wara tal-vann fejn ikkonermaw dak li setgħa jara hu l-kaxxi s-suwed kien qiegħdin fuq wara tal-vann u meta fethu wahda mill-kaxxi ikkonfermaw li go fiha kien hemm sigaretti. Meta ikkonfermaw, hu minn hemm ta' struzzjonijiet li jerga' jingħalaq il-vann u dan il-vann gie skortat lejn id-depot tal-pulizija fejn gie ipparkjat fis-CID yard. Ikkonferma li huma fethu kaxxa wahda mill-kaxxi kbar umbghad tefghu kollox kif kien. Spjega li l-kaxxa ma fethuhiex biex jghoddu izda ikkonfermaw li kien hemm sigaretti fiha. Mistoqsi jekk mill-pozizzjoni li kien fuqha fuq id-dghajsa setghax jagħraf lil xi hadd wiegeb 'Mela, li nagħraf bil-wicc ma stajtx. Biss, il-vann nikkonferma li huwa ezatt bhalu.' Jigifieri bhal dak li gie mwaqqaf. Mistoqsi sussegwentement x'sar mid-dghajsa qal li jaf li kienet trakkata

hemmhekk, qalghu pulizia *fixed point* biex imur magħha mill-Għassa l-Qawra pero' imbagħad ma kienx involut fil-movimenti tad-dghajsa.

Fis-seduta tal-hamsa (5) ta' Mejju tas-sena elfejn u sittax (2016) xehed **PS 1392 Kevin Buhagiar** li qal li fil-hdax (11) ta' Lulju tas-sena elfejn u tlettax (2013) gie rikjest mill-Ispettur Yvonne Farrugia dwar sigaretti presubilment illegali li kien qed jinhattu gewwa l-Fekruna limiti tax-Xemxija. Mar fuq il-post jiġifieri l-Fekruna fejn għid xi ritratti tad-dghajsa fuq il-post. Imbagħad acceda hdejt il-mini ta' Santa Venera fejn għid ritratti ta' vann bil-kaxxa fejn issigilla ukoll u gab ritatti tas-sigilli u għid ritratti ohra d-depot waqt li kien qiegħed jinfetah il-vann u x'kien hemm, il-kontenut tieghu. Huwa prezenta faxikolu fotografiku immarkat bhala Dok KB1 kontenenti hamsa u hamsin (55) ritratt. Ikkonferma li dan kien police work.

Xehed ukoll **Michael Savona** għan-nom ta' Transport Malta fl-istess seduta li qal li huwa Assistent Registratur tal-Bastimenti Merkantili. Xehed li gew mitluba 'nagħtu tunnellagg tal-bastiment Blue Dolphin I, u fuq liema proprjeta' lil min jaqra kl-bastiment.' huwa esebixxa transcript of register tad-dghajsa li xehed li hemm id-dettalji mitluba mill-Qorti. Il-Blue Dolphin I tħejja lil Michael Borg bin-numru tal-karta tal-identita' 0098875M ta' 26, Triq Salvatore Imbroll, Paola. It-tonnage tal-vapur huwa 5.49 tonnes. Id-dokument gie esebit u mmarkat bhala dokument MS1.

Fl-istess seduta xehed ukoll **PC 837 Daniel Zammit** li qal li fil-hdax (11) ta' Lulju tas-sena elfejn u tlettax (2013) kien qiegħed xogħol ma' PS 524 ta' bil-lejl, kienu *night watch* u gew infurmati mill-control room għal habta tat-tlieta ta' filghodu (3:00am) biex ifittxu vann tal-marka Toyota Dyna li x'aktarx kien qiegħed Regional Road direzzjoni lejn Santa Venera, li dan il-van aktarx kellu kaxxi tas-sigaretti tal-kunrabandu. Għal habta tat-tlieta u kwart (3:15) kien hemm karozza ohra minn tagħhom li lemhu dan il-vann ftit qabel il-mini ta' Santa Venera, kienu PC 1138 u PC 1143 u għalhekk marru biex jassistu. Kienu għal habta tat-tlieta u kwart (3:15) x'hin marru u nnutaw li kien hemm zewg persuni fil-vann u milli jidher ix-xufier ma riedx

jikkopera mal-pulizija li kien hemm fuq il-post, ma riedx jagthihom dettalji u ma riedx jiftah il-kaxxa ta' wara u l-passigier ikkopera u taghhom mill-ewwel id-dettalji tieghu. Qal li dan kien waqt li kien hemmhekk, xehed li anke s-surgent stess jigifieri PS 524 talbu d-dettalji taghhom it-tnejn. Il-passigier tahomlu mill-ewwel imma x-xufier baqa' ma jriedx jaghti d-dettalji. Huwa indika lil Anthony Cremona u lil Shanon Cauchi fl-awla. Sussegwentement infetah dan il-vann minn-naha ta' wara, gew innutati l-kaxxi u li kien qeghdin go boroz suwed u saret anke tfittxija fil-kabina tal-vann imma rrizulta fin-negattiv. Saret referenza ghal faxxikolu mmarkat bhala dokument KB1, ir-ritratti tal-ahhar minn dokument 13BXB133 u kkonferma li dan hu l-van fir-ritratt ta' isfel, gharaf il-pjanci ukoll u r-ritratti bil-kaxxi tas-sigaretti. Sussegwentement is-surgent talab lill-Ispettur Nicholas Vella halli jaraw x'se jsir minn dawn iz-zewg persuni, inghataw it-twissija skont i-ligi li ha jigu mizmuma u peress li kien qed isir l-hin, nghataw handover lil pulizija li gew tal-first wachth u komplew minn hemmhekk.

Xehed ukoll **Mario Galea** fis-seduta tal-hamsa (5) ta' Mejju tas-sena elfejn u sittax (2016) li qal li huwa manager fl-Enforcement Unit d-dwana. Fil-hdax (11) ta' Lulju tas-sena elfejn u tlettax (2013) kien senior inspector l-Enforcement Unit. Qal li kien ha sigaretti minghand l-Ispettur Abdilla kif ukoll il-vettura haduha id-dwana minghand il-pulizija. Is-sigaretti għadhom fil-pusess tad-Dwana mentri l-vettura giet rilaxxata lis-Sur Francis Xuereb ID 324951M tal-FX Garage. B'referenza għal faxxiklu KB1 u ritratti minn BXB133 il-quddiem qal li qed jagħraf il-vettura li hija l-istess wahda li ha mingħand il-pulizija li għandha l-istess numru. Qal li l-kontenut ma rahx hekk hu. Għaraf li s-sigaretti huma Royals li huwa parti mill-konsenja.

Fis-seduta tat-tmienja (8) ta' Gunju tas-sena elfejn u sbatax (2017) xehed **John Camilleri** in kontro-ezami. Meta xehed f'Lulju tas-sena elfejn u tlettax (2013) kien ikkonferma l-letter to prosecute u l-firma tal-kontrollur tad-Dwana. B'referenza għal letter to prosecute a fol 85 u mmarkata bhala Dok JC1 fejn mid-dipartiment ikkalkulaw id-dazzju t'importazzjoni u dazzju tas-sisa. Spjega li hu ma jkollu xejn

x'jaqsam mal-komputazzjonijiet²⁴, ma ghamilhomx hu izda xehed bhala rappresentant tad-Dwana. Bhala workings ma jaf xejn. Jghid li hu ma wasalx ghal ammomt, ma ghamilx komputazzjonijiet²⁵. Qal li hu ma jistax jiispjega kif inhadmu u kif wasau ghal figuri. In ri-ezami qal li meta kien jahdem fl-ufficju legali il-komputazzjonijiet ma kinux parti minn xogħlu. Huma kienu johorgu *letters to prosecute*, jiffirmaha l-kontrollur tad-Dwana umbghad jipprezentawhom. Hu kkonferma dan u l-firma tal-kontrollur ta-dwana.

Ikkunsidrat;

Illi in breve, il-fatti kienu s-segwenti:

1. Illi fl-ghaxra (10) ta' Lulju tas-sena elfejn u tlettax (2013) il-Korp tal-Pulizija ircieva informazzjoni li fis-sieghat li kien imiss setgha ikun hemm kuntrabandu ta' sigaretti li kellhom jiddahħlu Malta permezz tal-bahar;
2. Illi gew infurmati diversi skwadri tal-Pulizija fosthom tar-Rapid Intervention Unit (RIU) u tal-ALE sabiex issir operazzjoni bl-iskop li jintercettaw din id-dghajsa;
3. Kellhom informazzjoni li l-persuni suspettati f'dan il-kaz setghu kienu qed jagħmlu uzu minn vann tat-tip Toyota li kelli n-numru ta' registrazzjoni HQZ 083;
4. Id-dghajjes tal-ALE b'membri tar-RIU fuqhom kienu osservaw id-dghajsa Blue Dolphin I fil-vicinanzi ta' Kemmuna gejja minn Ghawdex u qasmet Kemmuna u sussegwentement bdew isegwu d-dghajsa li kienet osservata diehla taht il-Fekruna fil-limiti ta' San Pawl il-Bahar taht ix-Xemxija;
6. Xhieda ossia Pulizija li xehdu fil-proceduri qalu li minn fuq il-bahar setghu jaraw vann mal-moll fejn gew mhottija kaxxi minn fuq id-dghajsa għal fuq il-moll u li ssusgewnement wara tisfira, il-vann saq.
7. Fuq id-dghajsa Blue Dolphin I kien hemm il-kaptan Michael Borg u Kusnovo, Indonesjan li gew arrestati. Fost affarijiet ohra, instabu zewg pakketti sigaretti uhut inkluz pixxispad, b'uhud minn dawn il-pixxispad mingħajr ras;

²⁴ It-taskrizzjoni taqra 'kompetazzjnijiet'

²⁵ It-taskrizzjoni taqra 'kompetazzjnijiet'

8. Sussegwentement, twaqqaf vann kwazi hdejn it-tunnels ta' Santa Venera li fih kien hemm Anthony Cremona u Shannon Cauchi. F'dan il-vann instabu numru ta' kaxxi li l-prosekuzzjoni tghid li kienu jikkontjenu sigaretti. Dawn il-persuni gew arrestati;
9. Permezz ta' identification parade li sehh fis-sittax (16) ta' Lulju tas-sena elfejn u tlettax (2013) Kusnodo identifika lil Paul Pisani u lil Robert Agius;
10. Illi fil-hmistax (15) ta' Lulju tas-sena elfejn u tlettax (2013) instabu erba' (4) grossos sigaretti fuq id-dghajsa in kwistjoni;
11. Illi sussegwentement inhargu l-imputazzjonijiet fil-konfront tal-hames (5) imputati u l-Ewwel Qorti sabet htija f'Michael Borg, Anthony Cremona u Shannon Cauchi filwaqt li lliberat lil Paul Anthony Pisani u lil Robert Agius.

Ikkunsidrat;

Illi l-appellant Anthony Cremona jigbed l-attenzjoni fl-appell tieghu li d-data indikata fis-sentenza tal-Ewwel Qorti hija dik tat-tnejn u ghoxin (22) ta' Gunju tas-sena elfejn u tmintax (2018) filwaqt li s-sentenza in kwistjoni inghatat nhar il-wiehed u ghoxrin (21) ta' Gunju tas-sena elfejn u tmintax (2018).

Illi l-ewwel aggravju jirrigwarda x-xhieda tal-bahri Indonesjan bl-isem ta' Kusnodo. L-appellant ghamel referenza għad-digriet moghti mill-Ewwel Qorti fejn iddikjarat l-istess xhud Kusnodo bhala kompliċi u għalhekk f'dak l-istdju bhala xhud inammissibbli u li rriservat li tipprovd i fi stadju ulterjuri dwar l-isfilz o meno tx-xhieda għiex minnu. L-appellant issottometta li l-Qorti ma tħażżeż ebda direzzjoni ohra rigward ix-xhud Kusnodo u għalhekk l-unika digriet u direzzjoni vigenti tal-istess Onorabbi Qorti kienet li x-xhud huwa wieħed inammissibbi. Jissottometti li ma tistax fi stadju ta' sentenza, l-Qorti tmur kontra d-Digriet tagħha u

tagħmel referenza ghax-xhieda ta' Kusnodo meta hija stess iddekkretat li kien xhud inammissibl.

Illi fis-seduta tas-sbatax (17) ta' Lulju tas-sena elfejn u tlettax (2013) waqt li x-xhieda ta' Kusnodo kienet sospiza, gie vverbalizzat li:

'Il-Prosekuzzjoni jivverbalizzaw li l-ebda procedure m'huma se jittieħdu kontra dan ix-xhud ghax wara li gie debitament investigat, ma nstabet l-ebda prova ta' mens rea li fuqha l-Prosekuzzjoni thoss li għandha tiehu passi kriminali kontra l-istess.

Id-difiza tirrileva illi jirrizulta bl-aktar mod car mix-xhieda ta' Kusnodo, illi jekk verament sehhew dawn il-fatti, issa li anke qiegħed jghid li graw drabi ohra, dan kien kompliċi u għalhekk mhux xhud kompetenti, stante illi mhux ko-akkuzat biss, minħabba decizjoni arbitrarja tal-Prosekuzzjoni. Għaldaqstant, ix-xhieda tieghu, għandha tigi skartata.

Il-Prosekuzzjoni tagħmel referenza għal dak li diga' vverbalizzat u jiddikjaraw li m'għandhom xejn aktar x'izidu.

Kif jirrizulta mill-verbal, il-Qorti f'dak l-istadju ordnat li x-xhieda tax-xhud titkompli b'dan illi irriservat li tiprovdi fuq din id-deposizzjoni²⁶ fi stadju ulterjuri.

Fis-seduta tat-tlieta u għoxrin (23) ta' Lulju tas-sena elfejn u tlettax (2013) skont ma jirrizulta mill-verbal, wara li xehdet l-Ispettur Anna Maria Micallef gie vverbalizzat li:

'Id-difiza, f'dan l-istadju qiegħda ghall-ennezimo darba, terga' toggezjona ghall-ammisibilita' tax-xhud Kusnodo u konsegwentement umilment titlob l-isfilz ta' tali xhieda u dan minħabba li kif diga' ntqal hareg ampjament pruvat mill-provi prodotti s'issa, illi l-istess xhud Kusnodo, huwa ko-akkuzat u quindi għandu jitqiegħed taht att ta' akkuza u a bazi ta' gurisprudensi bhal Pulizija kontra Jeremy Farrugia deciza fit-23 ta' Mejju 2001 Appell Kriminali VDG, Republika ta' Malta vs Domenic Zammit et-Appell Superjuri deciz fil-31 ta' Lulju 1998 u ohrajn, hu mhux xhud ammissibl.

Il-Prosekuzzjoni tirrileva diversi punti, li dan il-kaz mhux imsejjes biss fuq ix-xhieda ta' Kusnodo u l-ideja li tella' jixhed f'dan l-istadju, hu propju li l-posizzjoni li jinsab fiha f'dan l-

²⁶ Il-verbal jaqra' 'disposizzjoni'

istadju, peress illi l-post ta' residenza tieghu hawn Malta hu illegali u li jekk l-isess jinzamm Malta ghal aktar tul, l-istess drittijiet tieghu jkunu qed jinkisru. Il-Prosekuzzjoni terga' tissottometti li fid-dawl tal-provi kollha migbura f'din l-investigazzjoni, u mhux biss fuq xhieda ta' persuna wahda, u wara li hadet il-pariri kollha, terga' tiddikjara li mhux se tiehu passi kontra Kusnodo.

*Il-Qorti, tiddikjara l-istess xhud Kusnodo **bhala komplici ta' dan il-kaz u ghalhekk f'dan l-istadju huwa xhud inammissibili**. Madankollu, tirriserva li tiprovdi fi stadju ulterjuri dwar l-isfilz o meno tax-xhieda gja mghotija minnu.' (Emfazi u sottolinear mizjud minn din il-Qorti.)*

Illi gie prezentat rikors mill-Kummissarju tal-Pulizija skont ma jirrizulta a fol 192 datat id-disgha u ghoxrin (29) ta' Awissu tas-sena elfejn u tlettax (2013) fejn talab lill-Ewwel Qorti tirrevoka *contrario imperio* d-digriet tagħha tat-tlieta u ghoxrin (23) ta' Lulju tas-sena elfejn u tlettax (2013) fejn f'dak id-digriet il-Qorti kienet iddikjarat lil Kusnodo bhala komplici u kwindi xhud inammissibbli u minflokk talab li tqis lil Kusnodo bhala xhud ammissibbli, skont il-ligi, tal-prosekuzzjoni. Illi permezz ta' digriet moghti mill-Ewwel Qorti datat is-sitta u ghoxrin (26) ta' Settembru tas-sena elfejn u tlettax (2013), il-Qorti wara li semghet it-trattazzjoni tal-partijiet cahdet it-talba.

Il-Kummissarju tal-Pulizija rega prezenta rikors fit-tanax (12) ta' Novembru tas-sena elfejn u tlettax (2013) fejn talab li d-digriet tas-sitta u ghoxrin (26) ta' Settembru tas-sena elfejn u tlettax (2013) jiġi revokat *contrario imperio* stante li ma nghatax fil-Qorti bil-miftuh izda inghata *in camera* u li għalhekk skont il-Kummissarju tal-Pulizija ma jikkonformax mar-rekwiziti stabiliti fl-artikolu 663(1) tal-Kapitolu 9 tal-Ligijiet ta' Malta u fejn intalab li l-Qorti tirrikuza ruhha milli tkompli tiehu konjizzjoni tat-talba tal-Kummissarju tal-Pulizija fir-rikors tad-disgha u ghoxrin (29) ta' Awissu tas-sena elfejn u tlettax (2013) u tibghat l-atti tar-rikors lir-Registratur, halli dawn jigu ri-assenjati u mismugha mill-Qorti diversament presjeduta u dan stante li l-Magistrat sedenti fl-Ewwel Qorti diga' esprima u ppronunzja ruhu inkluz permezz tad-digriet imsemmi dwar il-mertu tar-rikors.

Illi permezz ta' digriet moghti mill-Ewwel Qorti in segwitu ta' rikors prezentat mis-socjeta' F.X. (Garage) Company Limited nhar it-tanax (12) ta' Novembru tas-sena elfejn u tlettax (2013) fejn kienet talbet li l-vettura tal-ghamla Toyota Dyna Boxvan bin-numru ta' registrazzjoni 'HQZ-083' u bin-numru tax-Chassis 'BU1420102939' tigi rilaxxata a favur tagħha u tigi sostitwita b'garanzija bankarja ghall-ammont ta' 500 ewro ai termini tal-artikolu 72(4) tal-Kapitolu 37, l-Ewwel Qorti kienet nhar it-tmintax (18) ta' Novembru tas-sena elfejn u tlettax (2013) laqghet it-talba u awtorizzat ir-rilaxx tal-vettura Toyota Dyna Boxvan bin-numru tar-registrazzjoni HQZ-083.

Illi l-Ewwel Qorti permez ta' digriet moghti fis-sbatax (17) ta' Jannar tas-sena elfejn u erbatax (2014) cahdet it-talbiet tal-Kummissarju tal-Pulizija fejn ikkunsidrat ukoll li id-digriet tal-Qorti ingħata fil-miftuh fit-tlieta u għoxrin (23) ta' Lulju tas-sena elfejn u tlettax (2013) u kkunsidrat li z-zewg talbiet tal-Kummissarju tal-Pulizija huma ibbazati fuq fatti zbaljati, anke peress li r-rikors jifforma parti mill-atti tal-kumpilazzjoni u ma jiffurmax att estranju wahdu.

Illi minkejja li l-Ewwel Qorti kienet iddikjarat lil Kusnodo bhala komplici u għalhekk bhala xhud inammissibli u rriservat li tipprovd ulterjorament, fis-sentenza appellata ma jirrizultax li l-Ewwel Qorti ppronunżjat ruhha definittivament dwar jekk ix-xhieda ta' Kusnodo kelliex tigi sfilzata. Biss pero' l-Ewwel Qorti fis-sentenza tagħha għamlet referenza għall-*identification parade* li Kusnodo ha sehem fiha u li għalhekk kellu sehem attiv li wassal għal hrug ta' imputazzjonijiet fil-konfront ta' zewg persuni ohra li sussegwentement gew liberati mill-Ewwel Qorti. L-Ewwel Qorti fis-sentenza appellata għamlet referenza għal dak li xehed Kusnodo quddiem l-Ewwel Qorti meta senjatament ikkunsidrat li 'Kienet biss it-testimonjanza ta' Kusnodo li rabtet lil Pisani u lil Agius ma dan ir-reat, izda fix-xieħda tieghu Kusnodo ma kienx car għall-Qorti jekk kienx qed jirreferi għall-operazzjoni ta' kuntrabandu ta' dak il-lejl, jew ta' xi okkaazjonijiet ohra, peress illi huwa xehed fuq aktar minn okkazjoni wahda. Huwa minnu li l-akkuzi fil-konfront tal-hames imputati hargu fuq il- "11 ta' Lulju u fil-gimħat u x-xhur ta' qabel", izda ma hemm ebda prova ohra li tikkorrobora din l-asserżjoni ta' Kusnodo...'

Kusnodo fix-xhieda tieghu tas-sbatax (17) ta' Lulju tas-sena elfejn u tlettax (2013) jaghti dettalji sinifikanti fir-rigward ta' din l-operazzjoni, tant li jmur oltre u jixhed li din ma kinitx l-ewwel darba li ddahhlu sigaretti permezz ta' wahda mid-dghajes ta' Michael Borg. In oltre, jammetti wkoll li huwa kien ghen sabiex jitnizzlu l-kaxxi ta' sigaretti minn fuq id-dghajsa ghal fuq il-moll. Fix-xhieda tieghu in kontro-ezami jikkonferma li kien heba pakketti ta' sigaretti fil-'fishing line' u dan peress li jghid li siehbu li kien precedentement impjegat ta' Michael Borg ma kienx thallas minn Michael Borg ghal xahrejn. Biss pero' fl-ebda mument ma jiddentifika lill-appellant Anthony Cremona bhal kif lanqas ma jidentifika lill-imputat Shannon Cauchi.

L-Ispettur Ian Abdilla fix-xhieda tieghu tat-tlieta u ghoxrin (23) ta' Lulju tas-sena elfejn u tlettax (2013) xehed li '*Fl-istess operazzjoni kienu gew tal-Fisheries biex jiehdu l-konzijiet u waqt li qed jitnizzlu l-konzijiet instabu 4 sigretti tat-tip Business Royals, id-data kienet 15 ta' Lulju 2013 anzi, nstabu 4 grossos tad-ditta Business Royals go dan il-konz u dawn gew elevati minni. Michael Borg immedjatament qal li dawn is-sigaretti ma kienux tieghu. Rigward ix-xhieda li nghatat f'din l-awla fl-ahhar seduta mis-Sur Gusnoto fejn prattikament hareg ukoll is-Sur Gusnoto li dawk is-sigaretti kienu tas-Sur Gusnoto, fatt li ahna ma konniex nfuh qabel. Sussegwentement gew kkuntattjati d-Dwana ta' Malta u peress li kienu biss 4 kartuniet, is-Sur Gusnoto nghata l-possibilita li jagħmel administrative settlement magħhom minflok ma jghaddi proceduri u s-Sur Gusnoto ghazel li jagħmel administrative settlement u jħallas is-somma ta' 419 Euro għal dawn is-sigaretti.*' Id-dokumenti relattivi ma dan l-out of court settlement jinsabu a fol 152 sa 154.

L-Ispettur Anna Marie Micallef fis-seduta tat-tlieta u ghoxrin (23) ta' Lulju tas-sena elfejn u tlettax (2013) spjegat '*Konsegwentement wara dak li ntqal hawn hekk fil-Qorti u wara x-xhiea ta' Gusnoto u l-ammissjoni tieghu ta' dawk l- 4 grosos sigaretti, jiena kont ergajt kellimtu, ergajt gibt l-interpretu, ergajt tajtu d-dritt tal-avukat u tajnieh id-drittijiet kollha. Rega rrifjuta li jikkonsulta ma avukat. Rigward dawk l-4 grosos sigaretti meta staqsejtu għalfejn m'ghidtilniex bihom qabel, hu spjega l-fatt li qiegħed go pājjiz barrani, dakinħħar li kellimtu kienu għadhom kemm gew arrestati, ma kienx jaf x'qed jigri u ma jigrix ezattament u hu kien nesiehom totalment dawk l-4 grosos sigaretti. Staqsejtu għalfejn kien hadhom u hu kien qalli li kien hadhom biex jghaddiehom lil shabu l-Indonesjani wkoll li*

hemm max-Xatt u ghal dak l-Indonesjan li ma kienx hallsu Michael Borg biex jaughtih xi haga u jkollu s-sigaretti. Staqsejtu wkoll bhal ma għandhom id-dritt tad-dwana jekk kienx lest li jissetilja l-ammont ta' dazju u hu accetta li jkun hemm settlement.'

L-appellant Anthony Cremona jagħmel referenza għal gurisprudenza fosthom dik fl-ismijiet '**Il-Pulizija v. omissis Jeremy Farrugia**'²⁷ fejn gie kkunsidrat li:

'Fil-kaz in dizamina meta xehed Zammit hu kien għadu ko-akkuzat ma' Farrugia, u għalhekk id-deposizzjoni tieghu ma setghetx tittieħed in konsiderazzjoni mill- ewwel qorti, hlief, naturalment, bhala prova favur jew kontra l-istess Zammit. Għal dak li jirrigwarda l-istqarrija ta' Zammit minnu magħmula lill-pulizija japplika, s'intendi, l-Artikolu 661 tal-Kodici Kriminali. Jekk wieħed jiskarta d- deposizzjoni ta' Zammit f'dana l-kaz, ma hemm ebda prova, diretta jew indizzjarja, kontra l-appellant Farrugia fir-rigward ta' l-ewwel imputazzjoni.'

Jagħmel referenza wkoll għas-sentenza fl-ismijiet '**Ir-Repubblika ta' Malta versus Domenic Zammit, Martin Zammit, Joseph Fenech, Lawrence Azzopardi u Gino Calleja**'²⁸, fejn gie kkunsidrat li:

'Kwantu għal dawk ix-xhieda li qed jintalbu mill-ko-akkużati, il-gurisprudenza, ibbażata kemm fuq il-ligi kif ukoll fuq il-buon sens, hi ċara. Persuna li tkun akkużata, kemm bhala kompliċi kif ukoll bħala ko-awtur, bl-istess reat miġjub kontra akkużat ieħor ma tistax tingħieb bhala xhud favur jew kontra dak l-akkużat l-ieħor sakemm il-każ tagħha ma jkunx ġie definittivament deċiż. Dan il-principju japplika sia jekk dik il-persuna tkun akkużata fl-istess kawża tal-akkużat l-ieħor – b' mod li jkun hemm "ko-akkużat" fil-veru sens tal-kelma – u sia jekk tkun ġiet akkużata fi proceduri separati...'

L-appellant jagħmel referenza wkoll għas-sentenza fl-ismijiet '**Il-Pulizija v. Jeffrey Savage**'²⁹ fejn il-Qorti ikkunsidrat:

'Portelli u Gorman ma kinux akkużati fl-istess proceduri ta' Savage iżda separatament; pero` għandhom jitqiesu almenu bħala kompliċi ta' Savage. Konsegwentement, in vista tal-

²⁷ Deciza mill-Qorti tal-Appell Kriminali nhar it-23 ta' Mejju, 2001 (Appell Numru 60/2001)

²⁸ Deciza mill-Qorti tal-Appell Kriminali fil-31 ta' Lulju, 1998

²⁹ Deciza mill-Qorti tal-Appell Kriminali fit-18 ta' Ottubru, 2017 (Appell numru: 488/12DS, Appell numru: 495/12DS)

gurisprudenza hawn citata, inkluż dik citata minn Savage, ix-xieħda ta' Portelli u Gorman fl-istadju li ngħatat ma kinitx ammissibbli.'

Biss pero' dak li kellha quddiemha l-Ewwel Qorti kienet sitwazzjoni partikolari u dan stante li Kusnodo ghalkemm jekk wieħed kellel jqis ix-xhieda tieghu jindika li kien partecipi f'din l-allegata organizzazzjoni peress li jghid li kien haddiem ta' Michael Borg u għalhekk kien joqghod ghall-ordnijiet tieghu, Kusnodo ma kienx akkuzat u filfatt qatt ma kien akkuzat bir-reati addebitati lill-appellanti skont ma jirrizulta mill-atti. Il-Prosekuzzjoni iddeciediet li ma tressaqx lil Kusnodo abbazi skond hi tan-nuqqas ta' mens rea. Irrizulta wkoll li Kusnodo kien dahal f'out of Court settlement rigwardanti l-erba' (4) grossos sigaretti li nstabu f'konz fuq id-dghajsa in kwistjoni wara li xehed quddiem l-Ewwel Qorti.

Minn naħa l-ohra, l-Ewwel Qorti ppronunzjat ruhha meta ddikjarat lil Kusnodo bhala kompliċi u għalhekk inammissibbi u minkejja li dik il-Qorti naqset milli tippronunzja ruhha definittivament fis-sentenza tagħha, din il-Qorti ma tistax ma tikkunsidrax il-fatt li meta l-Kummissarju tal-Pulizija talab li dak id-digriet fejn il-Qorti kienet iddiċċarat lil Kusnodo bhala kompliċi u għalhekk inammissibbi jigi revokat *contrario imperio*, l-Ewwel Qorti cahdet dik it-talba. Għalhekk minkejja li l-Qorti kienet irriservat li tipprovd iċċi dwar l-isfilz o meno tax-xhieda ta' Kusnodo, din il-Qorti la darba l-Ewwel Qorti kienet iddiċċaratu bhala xhud inammissibbi u la darba x-xhieda tieghu tagħti indikazzjoni li kien partecipi fl-allegat trasport quo impjegat ta' Michael Borg sejra tqis ix-xhieda tieghu u kwalunkwe referenza ghax-xhieda tieghu, inkluz l-identification parade li huwa kien partiċipi fiha bhala inammissibbi. Din il-Qorti biss pero' tagħmilha cara li mhijiex tiddikjara tali xhud bhala inammissibbi abbażi tal-kredibilita' o meno tieghu izda abbażi ta' dak li l-Ewwel Qorti iddeciediet fid-digriet tagħha mogħti fis-seduta tat-tlieta u ghoxrin (23) ta' Lulju tas-sena elfejn u tlettix (2013).

Dan l-aggravju qiegħed għalhekk jigi milqugh.

Ikkunsidrat;

Illi t-tieni aggravju jirrigwarda l-inammissibilta' tal-istqarrija tal-appellant. L-appellant beda billi ghamel referenza ghal fatt li stqarrijiet tal-ko-akkuzati ma jaghmlux stat ta' fatt fil-konfront tal-appellant.

F'dan ir-rigward, din il-Qorti tagħmel referenza ghall-artikolu 658 tal-Kapitolu 9 tal-Ligijiet ta' Malta li jiprovdli li:

'Kull haġa li imputat jew akkużat jistqarr, kemm bil-miktub, b'mezzi awdjobiżwali jew b'mezzi oħra, tista' tittieħed bi prova kontra jew favur min, skont kif ikun il-każ, ikun stqarrha, kemm-il darba jinsab li din il-konfessjoni ġiet magħmula minnu volontarjament u ma ġietx imgiegħla jew meħuda b'theddid jew b'biza', jew b'wegħdiet jew bi twebbil ta' vantaġġi.'

Filwaqt li l-artikolu 661 tal-Kapitolu 9 tal-Ligijiet ta' Malta jaqra li:

'Konfessjoni ma tagħmilx prova ħlief kontra min jagħmilha, u mhix ta' preġudizzju għal ebda persuna oħra.'

Din il-Qorti, b'zieda mal-gurisprudenza li l-appellant Anthony Cremona għamel referenza għalihom fl-ewwel aggravju, tagħmel referenza ukoll għal dik fl-ismijiet **'Il-Pulizija (Spt. D. Zammit) Vs Omissis Saada Sammut**³⁰ fejn gie kkunsidrat:

'Fil-waqt li l-Ewwel Qorti kienet korretta legalment meta qalet li ma tistax tqis l-istqarrija ta' kull wieħed miz-zewg ko-imputati kontra xulxin a tenur tal-artikolu 661 fuq citat u għamlet sew meta għamlet hekk, kienet skorretta meta qalet jew implikat li setghet tqis ix-xhieda tal-ko-imputat kontra l-ko-imputata l-ohra, l-appellant odjerna, jekk ikollha "ċirkostanzi ohra li jservu ta' provi biex jikkorrobaw dak li qal l- imputat" cioè ko-imputat.

Illi l-pozizzjoni korretta hija li jghidu x' jghidu ko- imputati jew ko-akkuzati

³⁰ Deciza mill-Qorti tal-Appell Kriminali fis-16 ta' Novembru, 2006 (Appell Kriminali Numru: 264/2006)

kontra xulxin qatt ma jista' jiswa bhala prova kontra l-ko-imputat/I jew ko-akkuzat/I iehor jew ohrajn. Din ir-regola giet sahansitra interpretata w estiza mil-gurisprudenza biex anki tkopri kazijiet fejn persuni li jkunu akkuzati bl-istess reat imma fi proceduri separati lanqas ma jkunu producibbli kontra xulxin, hlief meta il-process tax-xhud ikun gie deciz definitivament. Hu biss hawn li mbagħad tiskatta r-regola procedurali kontenuta fl-artikolu 639 (3) li d-depozizzjoni tal-komplici wahedha ma tkunx bizzejjed jekk ma tkunx korroborata b' cirkostanzi ohra.

Hekk di fatti kien gie ritenut mill-Qorti Kriminali b' Digriet tat-22 ta' Dicembru, 1998 fil-kawza "Ir-Repubblika ta' Malta vs. Ian Farrugia". Dik il-Qorti, f' dak id-Digriet, wara li għamlet riferenza ghall-gurisprudenza hemm citata, rriteniet li persuna li tkun akkuzata, kemm bhala kompli kif ukoll bhala ko-awtur, bl-istess reat migjub kontra dak l-akkużat l-iehor ma tistax tingieb bhala xhud favur jew kontra dak l-akkużat l-iehor sakemm il-kaz tagħha ma jkunx gie definitivament deciz u li dan il-principju jaapplika sija jekk dik il-persuna tkun giet akkuzata fl-istess kawza tal-akkużat l-iehor - b' mod li jkun hemm "ko-akkużati" fil-veru sens tal-kelma - u sija jekk tkun akkuzata fi proceduri separati. Il-bazi ta' dan il-principju hu l-argument "a contrario sensu" li jitnissel mill-paragrafu (b) tal-Artikolu 636 tal-Kodici Kriminali. Konsegwentement dik il-Qorti kienet iddecidiet li dak ix-xhud li kien akkuzat bhala ko-awtur bl-istess reat li bih l-akkużat kien jinsab akkuzat, ma hux kompetenti li jixhed, qabel ma l-kaz tieghu jghaddi in-gudikat. (Ara ukoll fl-istess sens Digriet tal-Qorti Kriminali fil-kawza "Ir-Repubblika ta' Malta vs. Brian Vella"³¹ u ohrajn.) L-unika eccezzjoni għal dir-regola hi proprju dik kontenuta fl-art. 636 (b) li tirrendi tali xhud kompetenti biex jixhed ghalkemm ikun imputat tal-istess reat li fuqu tkun mehtiega x-xhieda tieghu, meta l-Gvern ikun weghdu jew tah l-impunita' sabiex hekk ikun jista' jixhed.

Għalhekk, f' dan il-kaz hu ovvju li ladarba l-appellant w Tarek Ayari kienet ko-imputati w akkużati bl-istess reat, mhux biss l-istqarriji tagħhom rispettivi ma setghux jagħmlu prova kontra l-ko-imputat/a imma lanqas ix-xhieda li taw quddiem l-Ewwel Qorti ma setghu jitqiesu bhala prova fil-konfront tal-ko-imputat jew ko-imputata l-ohra. Għalhekk hawn non si tratta tal-htiega o meno ta' korroborazzjoni kif donnha induciet lil Qorti biex tħid zbaljatament id-difiza tal-

³¹ Deciz fl-4 ta' Frar, 2004

appellanti fit-trattazzjoni tagħha - zball tad-difiza wkoll ripetut fir-rikors tal-appell - imma ta' prova li ma tistax tittieħed in konsiderazzjoni mill-Qorti, għax dak li jixħed ko-imputat ma jiswiex bi prova la favur u lanqas kontra ko-imputat iehor.' (Dati tas-sentenzi citati fis-sentenza citata jinsabu fin-noti ta' qiegh il-pagna)

Għalhekk, stqarrija jew konfessjoni li ko-akkuzat jagħmel ma tistax tkun ta' pregudizzju għal ko-akkuzat iehor izda taplika biss għal min għamilha u dan sakemm il-proceduri kontra l-persuna li jkun ta' l-istqarrija jew għamel il-konfessjoni jkunu għadhom pendenti. Għalhekk, fil-kaz odjern stqarrijiet magħmulha mill-imputati kellhom japplikaw ghall-imputat li jagħtiha stante li l-akkuzati kienu akkuzati fl-istess proceduri li kienet pendenti.

Ikkunsidrat;

Anthony Cremona rrilaxxa zewg stqarrijiet. Wahda rilaxxata fil-hdax (11) ta' Lulju tas-sena elfejn u tlettax (2013) kif jirrizulta minn Doc IA7 a fol 115 u ohra fis-sbatax (17) ta' Lulju tas-sena elfejn u tlettax (2013) kif jirrizulta minn Doc IA10 a fol 131. Fl-ewwel dikjarazzjoni li huwa rrilaxxa, huwa kien ghazel li jikkonsulta mal-Avukat Dr Veronique Dalli kif jirrizulta fid-dikjarazzjoni a fol 128. Filwaqt li kif jirrizulta mid-dikjarazzjoni a fol 133 huwa kien ghazel li ma jikkonsultax ma' Avukat jew prokuratur legali qabel ma gie interrogat għat-tieni darba. Filwaqt li ffirma l-ewwel stqarrija, huwa ma ffirmax it-tieni wahda. Id-dikjarazzjonijiet u l-istqarrijiet gew ikkonfermati mill-ufficjali tal-Pulizija li kienu prezenti. Fuq iz-zewg stqarrijiet tirrizulta t-twissija:

'M'intix obligat li titkellem sakemm ma tkunx tixtieq titkellem, imma dak li tħid jista' jingieb bhala prova. Inti għandek il-jedd, jekk inti titlob, li qabel ma ssirlek xi interrogazzjoni, tithalla kemm jista jkun malajr tikkonsulta privatament ma' avukat jew prokuratur legali, wicc im' wicc jew bit-telefon għal mhux aktar minn siegħha zmien. Inti qiegħed tigi mgharraf

ukoll li jekk inti tezercita d-dritt li tikkonsulta l-avukat jew prokuratur legali kif spjegat aktar 'l fuq u waqt l-interrogatorju inti ma tkunx trid tghid xejn jew tonqos milli ssemmi xi fatt, jekk ikun il-kaz li l-quddiem jittiehdu proceduri kriminali fil-konfront tieghek, il-Qorti jew il-gudikant jistghu jaslu ghal regola ta' inferenza li tammonta ghal prova korraborattiva, jekk matul il-process inti tessaq xi difiza li tkun ibbazata fuq xi fatt li ma tkunx semmejt matul l-interrogazzjoni. Finalment qiegħed tigi nfurmat ukoll li jekk ikun hemm kawzi ragonevoli, jista' jigi awtorizzat li t-twettiq ta' l-ezercizzju tal-jedd tiegħek għal parir legali jigi mdewwem għal mhux aktar minn 36 siegha kif sipulat fl-Artikoli 355AT/355AU tal-Kodici Kriminali.'

Illi l-appellant jagħmel referenza għal fatt li l-artikolu 534AF tal-Kodici Kriminali introdott permezz tal-Att numru IV tal-2014 kien għadu mhux introdott fis-sistema penali Maltija. Huwa ssottometta li dan huwa bi ksur ta' dritt fudgmentali tiegħu li jkollu access ghall-materjal kollu tal-kaz, anki fi stadju bikri tal-investigazzjoni tal-Pulizija kif sancit mill-Konvenzjoni Ewropea. Iktar il-quddiem, fl-appell tiegħu l-appellant jissottommetti li meta kellem lill-Avukat tal-fiducja tiegħu, huwa ma giex mghot i l-materjal kollu tal-kaz, b'tali mod allura li anki l-informazzjoni li kienet mghotja lill-avukat tal-fiducja tiegħu kienet wahda limitata.

Illi din il-Qorti tikkunsidra li minkejja li huwa minnu li dan id-dritt gie introdott wara li giet rilaxxata l-istqarrija tal-imputat, l-appellant naqas milli jiispjega x'informazzjoni ma kellux qabel ma gie interrogat. In oltre, mill-atti minn imkien ma jirrizulta li l-appellant kien talab sabiex tingħatalu informazzjoni u għalhekk din iss-sottomissionijiet hija ampjament infondata u qiegħda għalhekk tigi michuda.

Illi l-appellant Anthony Cremona jissottommetti wkoll li l-appellant ma nghatax id-dritt li jkollu l-avukat tal-fiducja tiegħu prezenti waqt l-interrogazzjoni, izda nghata biss id-dritt li jikkonsulta mal-avukat qabel l-interrogatorju u li kien/huwa mehtieg li l-imsemmija stqarrijiet ma jigux ikkunsidrat bhala provi ammissibbli u ma jkollhom l-ebda piz probatorju. Dan huwa kkonfermat mix-xhieda u mit-twissija li nghat. Fiz-zmien li ttieħdet l-istqarrija, l-appellant ma kellux dritt li jkollu Avukat

prezenti waqt it-tehid tal-istqarrija izda kellu dritt li jikkonsulta ma' konsulent legali qabel jigi interrogat. Anthony Cremona ghazel li jikkonsulta ma' Avukat qabel l-ewwel interrogazzjoni filwaqt li rrifjuta dan id-dritt qabel ma ttiehdet it-tieni stqarrija.

Miz-zmien tar-rilaxx tal-istqarrijiet sal-lum il-gurnata saru diversi tibdiliet sostanziali f'dak li jirrigwarda d-drittijiet ta' suspectati u akkuzati '*at pre-trial stage*', tant li llum il-gurnata wara zvilluppi gurisprudenziali, suspectati u akkuzati għandhom dritt ikunu assistiti minn Avukat minn stadju bikri tal-proceduri u dan inkluz id-dritt li l-Avukat tal-ghażla tagħhom jkun prezenti waqt it-tehid tal-istqarrija.

Din il-Qorti sejra tibda billi tagħmel referenza għal sentenzi mogħtija ricentement, fosthom is-sentenza mogħtija mill-Qorti Ewropea tad-Drittijiet tal-Bniedem fl-ismijiet '**Mario Borg vs Malta**³² fejn gie ikkunsidrat li:

'56. Early access to a lawyer is one of the procedural safeguards to which the Court will have particular regard when examining whether a procedure has extinguished the very essence of the privilege against self-incrimination. These principles are particularly called for in the case of serious charges, for it is in the face of the heaviest penalties that respect for the right to a fair trial is to be ensured to the highest possible degree by democratic societies (see Salduz v. Turkey [GC], no. [36391/02](#), § 54, ECHR 2008).

57. The Court reiterates that in order for the right to a fair trial to remain sufficiently "practical and effective" Article 6 § 1 requires that, as a rule, access to a lawyer should be provided as from the first interrogation of a suspect by the police, unless it is demonstrated in the light of the particular circumstances of each case that there are compelling reasons to restrict this right. Even where compelling reasons may exceptionally justify denial of access to a lawyer, such restriction – whatever its justification – must not unduly prejudice the rights of the accused under Article 6. The rights of the defence will in principle be irretrievably prejudiced when incriminating statements made during police interrogation without access to a lawyer are used for a conviction (see Salduz, cited above, § 55).

³² Deciza fit-12 ta' Jannar, 2016 u reza finali fit-12 ta' April 2016 (Application no. 37537/13)

58. Denying the applicant access to a lawyer because this was provided for on a systematic basis by the relevant legal provisions already falls short of the requirements of Article 6 (*ibid.*, § 56).

(ii) *Application to the present case*

59. The Court observes that the post-Salduz case-law referred to by the Government (paragraph 53 in fine) does not concern situations where the lack of legal assistance at the pre-trial stage stemmed either from a lack of legal provisions allowing for such assistance or from an explicit ban in domestic law.

60. The Court notes that it has found a number of violations of the provisions at issue, in different jurisdictions, arising from the fact that an applicant did not have legal assistance while in police custody because it was not possible under the law then in force (see, for example, Salduz, cited above, § 56; Navone and Others v. Monaco, nos. [62880/11](#), [62892/11](#) and [62899/11](#), §§ 81-85, 24 October 2013; Brusco v. France, no. [1466/07](#), § 54, 14 October 2010; and Stojkovic v. France and Belgium, no. [25303/08](#), §§ 51-57, 27 October 2011). A systemic restriction of this kind, based on the relevant statutory provisions, was sufficient in itself for the Court to find a violation of Article 6 (see, for example, Dayanan v. Turkey, no. [7377/03](#) §§ 31-33, 13 October 2009; Yeşilkaya v. Turkey, no. [59780/00](#), 8 December 2009; and Fazli Kaya v. Turkey, no. [24820/05](#), 17 September 2013).

61. In respect of the present case, the Court observes that no reliance can be placed on the assertion that the applicant had been reminded of his right to remain silent (see Salduz, cited above, § 59); indeed, it is not disputed that the applicant did not waive the right to be assisted by a lawyer at that stage of the proceedings, a right which was not available in domestic law. In this connection, the Court notes that the Government have not contested that there existed a general ban in the domestic system on all accused persons seeking the assistance of a lawyer at the pre-trial stage (in the Maltese context, the stage before arraignment).

62. It follows that, also in the present case, the applicant was denied the right to legal assistance at the pre-trial stage as a result of a systemic restriction applicable to all accused persons. This already falls short of the requirements of Article 6 namely that the right to assistance of a lawyer at the initial stages of police interrogation may only be subject to restrictions if there are compelling reasons (see Salduz, cited above, §§ 52, 55 and 56).

63. There has accordingly been a violation of Article 6 § 3 (c) taken in conjunction with Article 6 § 1 of the Convention.¹

Fis-sentenza fl-ismijiet '**Ir-Repubblika ta' Malta v. Martino Aiello**'³³ gie kkunsidrat:

'Għandu jingħad li t-trattazzjoni tal-partijiet marret oltre l- meritu tas-sentenzi hawn fuq imsemmija li jirrigwardaw li fis-sistema tagħna qabel l-ghaxra ta' Frar, 2010 il-persuna ndagata jew akkuzata ma kellha ebda dritt li tkellem lill-avukat ta' l- ghazla tagħha. Dan ghaliex l-istqarrija li giet rilaxxata minn Martino Aiello ggib id-data tad- 19 ta' Ottubru, 2014 u dak in-nhar Martino Aiello rriffuta li jkellem avukat ta' fiducja tieghu.

Illi l-avukati tar-rikorrenti qajmu l-punt li Martino Aiello ma kellhux avukat prezenti mieghu meta hu rrilaxxa l-istqarrija tieghu fid-19 ta' Ottubru, 2014. It-tratazzjoni tal-partijiet kien dwar dan il-punt.

Illi dan il-punt gie finalment deciz mill-legislatur bil-promulgazzjoni ta' l-Att numru LI ta' l- 2016. Dan l-att gie operattiv fit-28 ta' Novembru, 2016 permezz ta' l-A.L. 401 ta' l-2016.

Illi l-artikolu li hu rilevanti ghall-ezercizzju in ezami hu l-artikolu 355AUA li jagħti id-dritt ta' access għal avukat fi proceduri kriminali.

Illi t-tezi tar-rikorrenti hi semplici u linear. Meta giet rilaxxata l-istqarrija dik il-persuna ma kellhiex id-dritt tal-prezenza ta' l-avukat. Il-konkluzjoni allura hi li tali stqarrija għandha tkun inammissibbi.

Illi t-tezi tal-Avukat Generali hi daqstant linear. Ir-rikorrenti gie mogħti d-dritt li jikkonsulta avukat ta' fiducja tieghu. Hu rriffuta tali dritt, ma kkonsulta lil hadd u liberament u volontarjament irrilaxxa l-istqarrija hawn fuq imsemmija.

Illi din il-Qorti josserva li s-sentenza Borg v. Malta (hawn fuq citata) ma kinitx biss jitkellem fuq id-dritt li wieħed ikollu l-jedd li jikkonsulta ma avukat qabel tigi rilaxxat stqarrija. Dik is-sdentenza tghid illi f'kull stadju ta' l-investigazzjoni l-persuna susspettata jew akkuzata jrid ikollha d-dritt ta' l-avukat. Kien għalhekk li gie promulgat l-Att numru LI ta' l-2016.

³³ Sentenza preliminari deciza mill-Qorti Kriminali nhar id-9 ta' Mejju, 2017 (Att ta' Akkuza numru 13/2015)

Illi *fil-fehma* ta' din il-Qorti l-istess principji li gew applikati fis-sentnezi hawn fuq imsemmija għandhom japplikaw f'dan il-kaz ukoll. Dan ifisser li anki jekk r-rikorrenti rrifjuta d-dritt li jikkonsulta avukat ma jfissirx li hu kien ser jirrifjuta l-prezenza ta' avukat fl-istess kamra ta' l-interrogatorju, tenut kont tal-fatt li l-artikolu fuq citat isemmi li l-avukat prezenti ghall-interrogatorju "...jippartecipa b'mod effettiv fl-interrogazzjoni...". Kif wiehed jista' japprezza din hi sitwazzjoni kompletament differenti. Logikament, ma tistax tipenalizza persuna li għamel ghazla fuq parametri kompletament differenti minn dawk li huma in vigore llum.

Għaldaqstant, għal dawn ir-ragunijiet din il-Qorti tilqa l-eccezzjoni tar-rikorrenti. Tiddikjara l-istqarrija tad-19 ta' Ottubru, 2014 rilaxxat mir-rikorrenti bhala nammissibbli. Tali stqarrija ma tistax tigi prodotta waqt il-guri jew kopja tagħha mogħtija lill-gurati.³⁴

Din is-sentenza kienet giet appellata fejn il-Qorti tal-Appell Kriminali³⁴ ikkunsidrat u ddeciediet is-segwenti:

'18. *Għalhekk, il-kwistjoni sollevata fl-eccezzjoni tal-akkuzat appellat, arginata kif inhi esklussivament fuq id-dispozizzjonijiet tal-artikolu 6(1) u (3) tal-Konvenzjoni Ewropea dwar Drittijiet tal-Bniedem (u l-artikolu korrispondenti tal-Kostituzzjoni, l-artikolu 39(1)(6)) hi wahda li, minkejja dak sottomess mill-appellat waqt it-trattazzjoni, taqa' biex tigi regolata skont l-artikolu 46(3) tal-Kostituzzjoni u l-artikolu 4(3) tal-Att dwar il-Konvenzjoni Ewropea, li jipprovd li l-Qorti li quddiemha tqum il-kwistjoni għandha tibghat il-kwistjoni quddiem il-Prim Awla tal-Qorti Civili kemm-il darba fil-fehma tagħha t-tqanqil tal-kwistjoni ma tkunx semplicement frivola jew vessatorja. Il-kwistjoni sollevata fl-eccezzjoni tal-akkuzat appellat, għalhekk, ma tistax tigi deciza a priori minn din il-Qorti, u lanqas setgħet tigi hekk deciza mill-Qorti Kriminali qabilha.*

19. Illi gjaldarba l-kwistjoni imqanqla la hija wahda frivola u lanqas vessatorja, din il-Qorti, wara li rat l-artikolu 46(3) tal-Kostituzzjoni u l-artikolu 4(3) tal-Kapitolu 319 tal-Ligijiet ta' Malta, qed tibghat lil-Prim' Awla tal-Qorti Civili, l-kwistjoni dwar jekk *bl-użu fil-guri kontra l-akkuzat appellat Martino Aiello tal-istqarrija rilaxxjata minnu lill-pulizija fid-19 ta' Ottubru 2014 jigix lez id-dritt tal-istess Martino Aiello għal smiġi xieraq sancit bl-artikolu 39(1)(3) tal-Kostituzzjoni u l-artikolu 6(1)(3) tal-*

³⁴ Deciza fit-9 ta' April, 2018 (Att ta' Akkuza Numru 13/2015)

Konvenzjoni għall-Protezzjoni tad- Drittijiet tal-Bniedem u tal-Libertajiet Fondamentali.

20. Tiddiferixxi dan l-appell sine die sakemm tigi deciza definittivament il- kwistjoni fuq riferita.'

Ir-referenza Kostituzzjonal³⁵ ghada sal-lum il-gurnata mhijiex deciza.

Fis-sentenza fl-ismijiet '**Il-Pulizija (Spettur Malcolm Bondin) kontra Aldo Pistella**'³⁶ fejn fost numru ta' kunsiderazzjonijiet, gie kkunsidrat li:

'Riferibbilment ghall-kaz in ezami, jirrizulta illi Aldo Pistella nghata dritt li jkellem lill-avukat ta` ghazla tieghu qabel irrilaxxa l-istqarrija lill-Ispettur Malcolm Bondin. L-ispettur koncernat ikkonferma li hekk kien il-kaz, kemm meta xehed fil-kors ta` dan il-procediment, kif ukoll meta xehed fil-kawza kriminali. In partikolari, fis-seduta tal-kawza kriminali tal-20 ta` Ottubru 2014 stqarr illi :-

"Minn hemm hekk komplejna bl-investigazzjonijiet mas-sur Aldo Pistella fejn jien tajtu d-drittijiet tieghu u fejn tajtu d-dritt tal-parir legali fejn xtaq li jkellem avukat u fil-fatt kien tkellem ma` l-avukat tieghu Dr Sarah Sultana personalment, kien tkellem l-ghada filghodu fejn kienet giet tkellmu gewwa l-kwartieri tal-Pulizija. Wara li ha l- parir legali kont komplejt bl-investigazzjonijiet mieghu...." (ara fol 19 u 20 tal-process kriminali).

Mill-istqarrija rrizulta wkoll illi Pistella kkonferma li fehem it-twissija moghtija lilu mill-pulizija u li kien kellem lil avukat tieghu qabel ma rrilaxxa l- istqarrija. Insibu a fol 29 :

"M: Fhimtha t-twissija li għadni kif tajtek?

T: Iva.

M: Tikkonferma li kellimt lil avukat tiegħek Dr Sara Sultana u gejt moghti dokument bid-drittijiet kollha tiegħek bil-lingwa tal-jana?

³⁵ Fl-ismijiet 'Ir-Repubblika ta' Malta Vs Aiello Martino' pendenti quddiem il-Prim'Awla tal-Qorti Civili (Sede Kostituzzjonal) bir-referenza 38/2018.

³⁶ Deciza mill-Prim'Awla tal-Qorti Civili (Gurisdizzjoni Kostituzzjonal) nhar is-27 ta' Gunju, 2017 (Refereza Kostituzzjonal Numru: 104/16JZM).

T: Iva."

Madanakollu rrizulta wkoll illi Pistella ma kienx assistit mill-avukat ta` ghazla tieghu waqt it-tehid tal-istqarrija. Gara hekk għaliex fiz-zmien meta Pistella kien qed jigi nvestigat, ma kienx hemm dritt li min kien qed jigi nvestigat jitlob li jkun assistit minn konsulent legali waqt it-tehid ta` l-istqarrija.

Din hija propju l-kwistjoni mertu tar-referenza kostituzzjonali odjerna, ossija jekk il-kaz ta` persuna li ma jkollhiex assistenza legali fl-istadju meta tkun giet arrestata u interrogata jikkostitwix ksur tal-jedd għal smigh xieraq kif tutelat bl-Art 6 tal-Konvenzjoni.

Il-Qorti hadet nota tal-fatt li Aldo Pistella ddikjara li talab l-assistenza ta` avukat izda dak l-avukat ma kienx prezenti waqt l-interrogatorju.

Irrizulta wkoll mix-xieħda tal-Ispettur Bondin fil-proceduri kriminali illi waqt li kien qed jagħti l-istqarrija, Pistella kkopera izda kellu problema bejn li ried jikxef il-persuni involuti u bejn li ma riedx ; għalhekk kien rega` nsista li jkellem lill-konsulent legali izda din it-talba kienet michuda.

L-ispettur xehed hekk a fol 25 :-

"Is-sinjur ikkopera magħna bis-shih. Il-problema li kellu s-sinjur qisu bejn jixtieq jikkopera mal-pulizija u jghid verament min huma nvoluti n-nies u minn għand min kien qed jixtri u jassistina f-dawk l-affarijet u bejn qed jibza` minn dawn l-affarijet. Ghax fħin minnhom xtaq li jghinna u fħin minnhom rega` talab biex jitkellem fil-fatt ma` l-avukat, ghidlu li ma jistax."

Għal din il-Qorti, il-fatt li persuna ma kinitx assistita minn avukat waqt l-interrogazzjoni jwassal għal sitwazzjoni fejn l-uzu ta` l-istqarrija meħuda mingħajr l-assistenza legali tammonta għal leżjoni tad-dritt għal smigh xieraq tal-imputat skont l-Art 6 tal-Konvenzjoni.

Din il-Qorti tqis li ghall-kaz odjern għandha tapplika l-gurisprudenza l-aktar ricenti tal-ECHR u tal-qrati tagħna fejn ingħad kjarament li d-dritt ta` l-applikant jigi rrimedjabbilment ippregudikat meta hu jirrilaxxa stqarrijiet waqt l-interrogazzjoni meta ma kienx assistit minn avukat u in segwitu dawk l-istqarrijiet jintuzaw kontra tieghu. '

Dik il-Qorti ddeciediet li:

'Fil-fehma ta` din il-Qorti, il-fatt li persuna ma kinitx assistita minn avukat waqt l-interrogazzjoni u waqt l-istess interrogazzjoni talbet li terga` tkellem lill-avukat u tali talbagiet michuda, iwassal ghal sitwazzjoni fejn id-dritt ta` dik il-persuna, fil-kaz tal-lum Aldo Pistella, kien irrimedjabbilment ippregudikat stante illi huwa rrilaxxja stqarrijiet waqt l-interrogazzjoni meta ma kienx assistit minn avukat u in segwitu dawk l-istqarrijiet jintuzaw kontra tieghu.

Issa rrizulta wkoll illi l-kawza kriminali għadha pendent.

Għalkemm il-qorti ta` gurisdizzjoni kriminali eventwalment tagħti decizjoni fil-mertu wara li jkun ingħalaq il-gbir tal-provi, tenut kont tal-konsiderazzjonijiet kollha premessi, m`għandux ikun illi l-kawza kriminali titkompla bl-istqarrija ta` Aldo Pistella lill-Ispettur Malcolm Bondin tkun tagħmel prova ladarba rrizulta li waqt it-tehid tal-istqarrija ma kienx prezenti l-avukat ta` Aldo Pistella.

Del resto l-Avukat Generali u l-Kummissarju tal-Pulizija t-tnejn sostnew illi l-kaz tal-pulizija kontra Aldo Pistella mhuwiex fondat biss fuq l-istqarrija ta` l-akkuzat izda fuq provi ohra wkoll.

Għalkemm jibqa` l-principju li procediment gudizzjarju għandu jitqies fit-totalita` tieghu sabiex jigi determinat kienx hemm ksur tal-jedd għal smigh xieraq, tibqa` l-konsiderazzjoni li m`għandu jsir ebda uzu mill-istqarrija ta` Aldo Pistella fil-process kriminali sabiex meta jintemm il-process kriminali, ma jkunx mittieħes b`irregolaritajiet.'

Fis-sentenza fl-ismijiet 'Christopher Bartolo (KI 390981M) VS Avukat Generali Kummissarju tal-Pulizija'³⁷, il-Prim' Awla tal-Qorti Civili (Sede Kostituzzjonal) kienet ikkunsidrat li:

'Fin-nota ta' sottomissionijiet tagħhom, l-intimati jargumentaw illi l-ilment tar-rikorrent fil-meritu huwa nfondat peress illi huwa kien ingħata d-dritt li jikkonsulta ma' avukat qabel l-interrogazzjoni, u filfatt kien ezercita dan id-dritt, u illi s-sentenza citati minnu fir-rikors promotur ma huma ta' l-ebda sostenn għal l-ilment tar-rikorrent peress illi dawn jipprospettaw sitwazzjoni fejn l-interrogat ma thallie ix-avukat qabel ma ttehdulu l-

³⁷ Deciza mill-Prim' Awla tal-Qorti Civili (Sede Kostituzzjonal) nhar it-23 ta' Novembru, 2017 (Rikors Numru: 92/2016 JPG)

istqarrija.

*Il-Qorti rat pero illi l-ilment tar-rikorrent fir-rikors promotur tieghu m'huwiex illi ma thallielex jikkonsulta ma' avukat qabel ma ttehdietlu l-listqarrija (hlief fir-rigward tat-tieni wahda), izda propriju illi l-assistant legali tieghu ma kienx prezenti **waqt** it-tehid tal-listqarrija, kif jidher per ezempju minn paragrafu 8 u 13 tar-rikors promotur. M'huwiex ikkontestat illi r-rikorrent ma giex interrogat fil-presenza tal-avukat tieghu, anke ghaliex wara kollox, f'dak iz-zmien il-ligi stess ma kienitx tippermetti dan.*

*Fis-sentenza fl-ismijiet **Panovits v. Cyprus** deciza mill-Qorti ta' Strasbourg fl-11 ta' Dicembru 2008 intqal illi: "...the Court observes that the concept of fairness enshrined in Article 6 requires that the accused be given the benefit of the assistance of a lawyer already at the initial stages of police interrogation. The lack of legal assistance during an applicant's interrogation would constitute a restriction of his defence rights in the absence of compelling reasons that do not prejudice the overall fairness of the proceedings."*

*Fuq l-istess linja ta' hsieb, fis-sentenza fl-ismijiet **Dayanan v. Turkey** deciza mill-Qorti ta' Strasbourg fit-13 ta' Ottubru 2009 u citata fir-rikors promour tar-rikorrent:*

*"In accordance with the generally recognised international norms, which the Court accepts and which form the framework for its case-law, **an accused person is entitled, as soon as he or she is taken into custody, to be assisted by a lawyer, and not only while being questioned** (for the relevant international legal materials see Salduz, cited above, §§ 37-44). Indeed, the fairness of proceedings requires that an accused be able to obtain the whole range of services specifically associated with legal assistance. In this regard, counsel has to be able to secure without restriction the fundamental aspects of that person's defence: discussion of the case, organisation of the defence, collection of evidence favourable to the accused, preparation for questioning, support of an accused in distress and checking of the conditions of detention."*

*Il-fatt illi l-gurisprudenza tal-Qorti ta' Strasbourg evolviet sussegwentement ghas-sentenza ta' **Salduz** b'mod illi l-interpretazzjoni tad-dritt ghal smiegh mill-Qorti bdiet tikkonsidra li huwa necessarju li l-arrestat jithalla jkollu l-assistenza ta' avukat waqt l-interrogatorju hija kkonfermata bl-aktar mod car fis-sentenza fl-ismijiet **Brusco v. France** deciza fl-14 ta'*

Ottubru 2010, fejn il-Qorti ta' Strasbourg ibbazat il-konkluzjoni tagħha mhux biss fuq l-fatt illi Brusco ma thallieks ikellem avukat qabel ma gie interrogat izda anke ghaliex ma kellux access għal avukat waqt l-ewwel interrogazzjoni tieghu u l-interrogazzjonijiet l-ohra kollha ta' wara dik, u dan a kuntrarju ta' dak li jezigi l-Artikolu 6:

"L'avocat n'a donc été en mesure ni de l'informer sur son droit à garder le silence et de ne pas s'auto-incriminer avant son premier interrogatoire ni de l'assister lors de cette déposition et lors de celles qui suivirent, comme l'exige l'article 6 de la Convention."

Konferma terga aktar cara ta' dan, tinsab fis-sentenza fl-ismijiet **Navone and others v. Monaco** deciza mill-Qorti ta' Strasbourg fl-24 ta' Ottubru 2013, fejn il-Qorti ikkonkludiet illi l-ligi ta' Monaco, li kienet tippermetti biss konsultazzjoni ma' avukat qabel l-interrogatorju, u ma kienitx tippermetti illi l-avukat ikun prezenti waqt l-interrogazzjoni³⁸, **kienet leziva tad-dritt ta' smiegh xieraq**:

"Or, en l'espèce, nul ne conteste qu'à l'époque des faits, le droit monégasque ne permettait pas aux personnes gardées à vue de bénéficier d'une assistance d'un avocat pendant les interrogatoires : une telle assistance était donc automatiquement exclue en raison des dispositions légales pertinentes. La Cour relève en effet que le droit interne ne prévoyait qu'une consultation avec un avocat au début de la garde à vue ou de la prolongation de celle-ci, pendant une heure maximum, l'avocat étant en tout état de cause exclu des interrogatoires dans tous les cas.

(...)

Par conséquent, la Cour ne peut que constater que les requérants ont été automatiquement privés de l'assistance d'un conseil au sens de l'article 6 lors de leur garde à vue, la loi en vigueur à l'époque pertinente faisant obstacle à leur présence durant les interrogatoires."

Il-Qorti rat ukoll illi anke l-Qrati ordinarji Maltin diga bdew jesprimu d-dubbji tagħhom rigward jekk, il-ligi, kif kienet dak iz-zmien, kienetx tiggarantixxi adegwatamente d-dritt ta' smiegh xieraq konsiderat illi ma kienetx tippermetti illi suspectat jkollu assistenza legali waqt l-interrogatorju, u dan kif jidher fis-sentenza tal-Qorti tal-Appell Kriminali deciza fis-6 ta'

³⁸ Bhas-sistema Maltija f'dak iz-zmien. (Din ir-referenza tinsab fin-nota ta' qiegħ il-pagna enumerata tnejn (2) fis-sentenza citata)

Ottubru 2016 fl-ismijiet *Il-Pulizija* (*Spetur Jesmond J. Borg*) vs *Jason Cortis* fejn intqal illi:

"...jista' jkun hemm lok ghal-dibattitu dwar kemm il-provvedimenti tal-Kap 9 jirrispekkjaw d-dritt ghall-assistenza legali moghti lill- arrestat tenut kont ukoll illi dan id-dritt, kif ezistenti llum taht il-ligi tagħna, huwa ristrett għal siegħa qabel l-interrogatorju u b'hekk jeskludi l-jedd tal-presenza tal-avukat waqt l-istess interrogatorju. F'dak l-istadju l-arrestat huwa soggett għal mistoqsijiet diretti u suggestivi bir-risposti tagħhom, anke jekk jghazel li ma jwegibx, bit- traskrizzjoni tieghu tkun eventwalment esebita fil-proceduri kontrih fejn ikun meqjus innocent sakemm pruvat mod iehor."

Huwa car għalhekk illi skont il-gurisprudenza kostanti tal-Qorti ta' Strasbourg, hekk kif zviluppat u evolviet sussegwentement għas-sentenza ta' Salduz, il- garanzija u protezzjoni ta' smiegh xieraq tirikjedi illi l-arrestat jingħata l-possibilita li jkollu mieghu avukat tal-fiducja tieghu waqt, u mhux biss qabel, l-interrogazzjoni. Għalhekk jidher illi l-argument tal-intimati illi dan l-ilment tar-rikoorrent huwa nfondat ghaliex kienet ingħata l-possibilita li jkellem avukat qabel l-ewwel interrogatorju huwa nsostenibbli ghaliex mill-gurisprudenza appena citata, jidher car illi l-arrestat għandu jingħata l-possibilita li jkollu avukat prezenti waqt l- interrogazzjoni.

M'huwiex kontestat, illi fiz-zmien in kwistjoni **kien hemm restrizzjoni sistematika** li kienet timpedixxi lill-arrestat milli jkollu avukat tal-fiducja tieghu prezenti waqt l-interrogazzjoni. M'huwiex ikkontestat ukoll illi r-rikoorrent ma thalliekk ikollu avukat prezenti waqt l-ewwel interrogazzjoni, u illi ma ingħatax access ghall-avukat tieghu qabel jew waqt it-tieni interrogazzjoni. Dan il-fatt wahdu, skont il-gurisprudenza tal-Qorti ta' Strasbourg, huwa bizżejjed biex tinstab leżjoni tad-dritt ta' smiegh xieraq.

Il-Qorti pero ma tistghax ma tirrilevax illi dan huwa kaz gravi u partikolari, fejn ir- rikoorrent huwa afflitt minn marda serja u terminali, tant li fi zmien tal- interrogazzjoni kien ikollu jagħmel sitt sieghat dialysis, fi granet alternattivi u filfatt kien gie arrestat hekk kif kien għadu hareg minn sitt sieghat dialysis. Il-Qorti tinsab mhassba mmens illi l-pulizija ma zammew ebda record tal-kondizzjoni ta' saħha tar-rikoorrent, b'mod illi ma jistgħux jikkonfermaw jekk kienek taw cans lir- rikoorrent jiekol u jixrob bejn sitt sieghat dialysis u l-interrogazzjoni tieghu jew le, skont kif qed jallega r-rikoorrent. Il-Qorti tfakkar illi sakemm ir-

rikorrent kien fil- kustodja tal-pulizija, il-pulizija kienet responsabili ghal sahlu u għalhekk kellha tara li jkollha informazzjoni sufficjenti dwar il-kondizzjoni medika tar-rikorrent sabiex tigi salvagħwardjata sahlu u li r-rikorrent ma jithallieq bil-guh u bil-ghatx wara sitt sieghat dialysis.

Il-Qorti hija tal-fehma illi mill-provi prodotti rrizulta l-kondizzjoni medika tar- rikorrent, li kienet tikkawzalu ugieħi kbir, ansjeta u depressjoni, dana kollu jirrendi r-rikorrent persuna vulnerabbi, specjalment ikkonsidrat illi l-ewwel interrogazzjoni segwit sitt sieghat dialysis. Barra minn hekk, skont it-testimonjanza mhux kontradetta tal-psikologu Nicholas Briffa, a fol 128 – 129, ir-rikorrent huwa persuna suxxettibbi, u reza vulnerabbi minhabba l-kondizzjoni medika u d- depressjoni li minnha kien jbagħti. Di piu' l-fatt illi r-rikorrent ma kellu l-ebda esperjenza ta' interrogatorju, tirrendih aktar vulnerabbi.

Il-Qorti rat ukoll illi l-intimati ma ressqu l-ebda prova li kien hemm xi ragunijiet impellant - "compelling reasons" - sabiex ir-rikorrent ma jithallieq ikollu avukat prezenti waqt l-interrogazzjonijiet tieghu. Għalhekk, ikkonsidrat li dak iz-zmien kien hemm restrizzjoni sistematika għad-dritt ta' assistenza legali waqt l-interrogazzjoni, l-effetti ta' liema kienu aggravati f'dan il-kaz minhabba l-vulnerabilita tar- rikorrent, u galadarba l-intimati ma ressqu l-ebda prova li kien hemm ragunijet serji u mpellenti li jistgħu jiggustifikaw ir-restrizzjoni tad-dritt ta' assistenza legali sofferta mir-rikorrent, il-Qorti tikkonkludi illi l-ilment tar-rikorrent illi d-dritt tieghu għal smiegh xieraq gie leż, huwa fondat.

Għalhekk, il-Qorti tiddikjara illi r-rikorrent sofra lezjoni tad-dritt tieghu għal smiegh xieraq minhabba restrizzjoni mhux gustifikata għad-dritt tieghu ta' access għal avukat.³⁹

L-Avukat Generali u l-Kummissarju tal-Pulizija appellaw din is-sentenza, fejn il-Qorti³⁹ fost numru ta' kunsiderazzjonijiet, ikkunsidrat:

'35. Fil-kaz odjern jirrizulta car li fl-istqarriji tieghu r-rikorrent, minkejja li qabel ma irrilaxxa l-ewwel stqarrija, l-avukat tieghu kien tah il-parir li f'dak l-istadju ma jghid xejn lill-pulizija, huwa xorta wahda iddecieda li jirrispondi għad-domandi waqt l-interrogazzjoni, bir-rizutlat li stqarr certu fatti inkriminanti għalihi in kwantu ammetta li kien jixtri l-blokkok tal-cannabis, kemm ghall-konsum personali tieghu kif ukoll sabiex ibiegh lil terzi. Fil-fatt

³⁹ Sentenza fl-ismijiet 'Christopher Bartolo v. (1) Avukat Generali; u (2) Kummissarju tal-Pulizija' deciza mill-Qorti Kostituzzjoni nhar il-5 ta' Ottubru, 2018 (Rikors numru 92/16 JPG)

stqarr li kien ibiegh minnha lill-barranin li kienu Ghawdex. B'dan il-mod huwa kien ammetta li kien jittraffika dik id-droga. L-istess ammissjoni kienet giet ripetuta fit-tieni stqarrija fejn ir-rikorrent amplifika wkoll dwar minn għand min kien jixtri d-droga.

36. Mill-premess jirrizulta manifest li l-istqarrijiet rilaxxjati mir-rikorrent ser ikollhom kif fil-fatt għajnej kellhom quddiem il-Qorti Kriminali impatt fil-proceduri kriminali, mhux in kwantu ghall-ammissjonijiet, izda in kwantu l-kontenut tagħhom kien ittieħed in konsiderazzjoni fil-quantum tal-piena imposta fuqu mill-Qorti Kriminali, u issa huwa car li anke l-Qorti tal-Appell Kriminali ser tiehu konsiderazzjoni tal-kontenut tal-istqarrijiet f'dan ir-rigward. Għalhekk, għalkemm il-proceduri kriminali għadhom pendenti u għalhekk ma jistax f'dan l-istadju jigi determinat jekk kienx hemm leżjoni ta' smigh xieraq f'dawk il-proceduri, jekk l-istqarrijiet jithallew fil-process tal-proceduri kriminali, dawn wisq probabbilment ser isir uzu minnhom mill-Qorti tal-Appell Kriminali bi pregudizzju jew vantagg ghall-akkuzat fil-kwantifikazzjoni tal-piena, kemm dik karcerarja kif ukoll għal dak li tirrigwarda l-multa li tista' tīgħi imposta.

37. Fid-dawl tal-premess it-tehid tal-istqarrijiet zgur li ser ikollhom impatt fuq l-ezitu tal-process kriminali u, ladarba dan isir, x'aktarx ser isir ksur tad-dritt tal-rikorrent għal smigh xieraq tenut kont tal-fatt li dawn gew rilaxxjati mir-rikorrent fl-assenza ta' avukat li jassistih. Għalhekk huwa xieraq li, filwaqt li f'dan l-istadju ma jistax jingħad jekk kienx hemm leżjoni ta' dan id-dritt fundamentali tar-rikorrent peress li l-proceduri kriminali għadhom pendenti, dawn ma jithallewx jibqghu fl-inkartament tal-process kriminali'

Il-Qorti Kostituzzjonal kienet laqghet limitatamentl-appell tal-Avukat Generali u l-Kummissarju tal-Pulizija...', you instead state the following: 'Kienet laqghet l-appell tal-Avukat Generali u l-Kummissarju tal-Pulizija, irrevokat is-sentenza appellata u minflok, laqghet l-eccezzjoi tal-intimati in kwantu l-proceduri odjerni huma intempestivi, u ordnat, minfok, li biex ma jsehhx ksur tad-drittijiet tar-rikorrent ma jsirx aktar uzu miz-zewg stqarrijiet rilaxati mir-rikorrent fil-proceduri kriminali.. 'Din is-sentenza tikkonferma li stqarrijiet rilaxxati mingħajr il-prezenza tal-Avukat ma għandhomx ikunu ammissibli fil-proceduri kriminali.

Fis-sentenza mogħtija minn din il-Qorti fl-ismijiet **'Il-Pulizija Spettur Dennis**

Theuma Spettur Spiridione Zammit Vs Claire Farrugia⁴⁰ gie kkunsidrat li:

'Il-kliem uzati f'dik it-twissija hija 'int ghazilt li ma tixtieqx tikkonsulta jew tigi assistit', ma jirrizultax jekk il-kliem 'tigi assistit' jirreferix ghal qabel l-istqarrija jew matul. Madankollu tenut kont tal-fatt li l-ligi fiz-zmien li l-appellanta ghamlet iz-zewg stqarrijiet ma kinitx tiproovi d-dritt li tkun assistita waqt it-tehid tal-istqarrija jikkonferma li l-kliem 'tigi assistit' f'dik it-twissija qiegħed jirreferi għal qabel l-ghoti tal-istqarrija. Din il-Qorti tikkunsidra wkoll li l-fatt li l-appellanta irrifjutat id-dritt li tikkonsulta ma Avukat qabel l-istqarrija kif kellha kull dritt li tagħmel, ma jfissirx li hi kienet ser tirrifjuta li tkun assistita matul l-interrogazzjonijiet li kieku kellha d- dritt. Għalhekk din il-Qorti, kuntrarjament għal dak li stqar l-Avukat Generali fin-nota tieghu ma tistax tintepreta' r-rinunzja tal-appellanta milli tikkonsulta ma' Avukat qabel it-tehid tal-istqarrija bhala rinunzja tacita għad-dritt li jkun hemm prezenza ta' Avukat waqt it-tehid tal-istqarrijiet u dan stante li fiz-zmien tat-tehid tal-istqarrijiet, il-ligi ma kinitx tiproovi għal dan id-dritt u għalhekk l-appellanta ma kelħha l-ebda ghazla x'tagħmel rigwardanti l-prezenza o meno ta' Avukat waqt l-interrogatorju.

Tenut kont ta' dan, din il-Qorti sabiex ma jigux lezi d-drittijiet tal-appellanta sejra tiskarta iz-zewg stqarrijiet magħmulha mill-appellanta u tiddikjarahom inammissibl.'

Illi d-Direttiva 2013/48/UE tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tat-22 ta' Ottubru 2013 dwar id-dritt ta' aċċess għas-servizzi ta' avukat fi proċedimenti kriminali u fi proċedimenti ta' mandat ta' arrest Ewropew, u dwar id-dritt li tīġi infurmata parti terza dwar iċ-ċaħda tal-libertà u d-dritt għal komunikazzjoni ma' partijiet terzi u mal-awtoritajiet konsulari, matul iċ-ċaħda tal-libertà fl-artikolu 3 tiproovi:

'Id-dritt ta' aċċess għas-servizzi ta' avukat fi proċedimenti kriminali

1. L-Istati Membri għandhom jiżguraw li l-persuni suspettati u akkużati jkollhom id-dritt ta' aċċess għas-servizzi ta' avukat f'hin u b'mod li l-persuni konċernati jkunu jistgħu jeżerċitaw d-drittijiet tagħħhom ta' difiża b'mod prattiku u b'mod effettiv.
2. Il-persuni suspettati jew akkużati għandu jkollhom aċċess għas-servizzi ta' avukat mingħejr dewmien żejjed. Fi kwalunkwe każ, il-persuni suspettati jew akkużati għandu

⁴⁰ Deciza mill-Qorti tal-Appell Kriminali fl-20 ta' Novembru, 2018 (Appell Numru: 259/2018)

jkollhom id-dritt ta' access għas-servizzi ta' avukat mill-mument l-aktar qrib minn dawn li ġejjin:

- (a) *qabel ma jiġu interrogati mill-pulizija jew minn awtoritā oħra tal-infurzar tal-liġi jew ġudizzjarja;*
- (b) *mat-twettiq minn awtoritā ta' investigazzjoni jew awtoritā kompetenti oħra ta' att investigattivi jew att ieħor ta' ġbir ta' provi skont il-punt (c) tal-paragrafu 3;*
- (c) *mingħajr dewmien žejjed wara c-ċaħda tal-liberta;*
- (d) *fejn ġew imħarrka biex jidhru quddiem qorti li għandha ġurisdizzjoni f'materji kriminali, fi żmien debitu qabel ma jidhru quddiem dik il-qorti.*

3. Id-dritt ta' access għas-servizzi ta' avukat għandu jimplika dan li ġej:

- (a) *L-Istati Membri għandhom jiżguraw li persuna suspettata jew akkużata jkollha d-dritt li tiltaqa' fil-privat u tikkomunika mal-avukat li jirrapreżentaha, inkluż qabel interrogazzjoni mill-pulizija jew minn awtoritā oħra tal-infurzar tal-liġi jew awtoritā ġudizzjarja;*
- (b) *L-Istati Membri għandhom jiżguraw li l-persuna suspettata jew akkużata jkollha d-dritt li l-avukat tagħha jkun preżenti u jipparteċipa b'mod effettiv meta hija tiġi interrogata. Tali partecipazzjoni għandha tkun konformi mal-proċeduri taħbi il-liġi nazzjonali, dment li tali proċeduri ma jippreġudikawx l-eżercizzju effettiv u l-essenza tad-dritt konċernat. Fejn avukat jipparteċipa matul interrogazzjoni, il-fatt li saret tali partecipazzjoni għandu jiġi rregistrat bl-użu tal-proċedura ta' regstrar f'konformità mal-liġi tal-Istat Membru konċernat;*
- (c) *għandhom, minn tal-inqas, ikollhom id-dritt li l-avukat tagħhom jattendi ghall-avvenimenti investigattivi jew l-attita' ġbir ta' provi li ġejjin, fejn dawk l-atti huma previsti fil-liġi nazzjonali u jekk il-persuna suspettata jew akkużata hija meħtieġa jew permessa li tattendi l-att konċernat:*

(i) ringieli ta' persuni għall-identifikazzjoni;

(ii) konfrontazzjonijiet;

(iii) rikostruzzjonijiet sperimentalni tax-xena tar-reat kriminali.

4. L-Istati Membri għandhom jippenjaw ruħhom li jagħmlu l-informazzjoni ġenerali disponibbli biex jagħmluha faċli għall-persuni suspettati jew akkużati li jsibu avukat.

Minkejja d-dispożizzjonijiet tal-liġi nazzjonali dwar il-preżenza obbligatorja ta' avukat, l-Istati Membri għandhom jagħmlu l-arrangamenti meħtieġa biex jiżguraw li l-persuni suspettati jew akkużati li jinċaħdu mil-libertà tagħhom ikunu f'pożizzjoni li jeżerċitaw b'mod effettiv id-dritt tagħhom ta' aċċess għas-servizzi ta' avukat, sakemm ma jkunux irrinunzjaw dak id-dritt f'konformità mal-Artikolu 9.

5. Huwa fċirkostanzi eċċeżżjonali u biss fl-istadju ta' qabel il-kawża li l-Istati Membri jistgħu jidderogaw temporanjament mill-applikazzjoni tal-punt (c) tal-paragrafu 2 fejn id-distanza ġeografikament 'il bogħod ta' persuna suspettata jew akkużata tagħmilha imposibbli li jiġi żgurat id-dritt ta' aċċess għas-servizzi ta' avukat mingħajr dewmien žejjed wara li persuna tkun inċaħdet mil-libertà tagħha.

6. Fċirkostanzi eċċeżżjonali u biss fl-istadju ta' qabel il-kawża, l-Istati Membri jistgħu jidderogaw temporanjament mill-applikazzjoni tad-drittijiet previsti fil-paragrafu 3 sakemm dan ikun iġġustifikat fiċ-ċirkostanzi partikolari tal-każ, abbażi ta' waħda mir-raġunijiet konvinċenti li ġejjin:

(a) fejn hemm ħtieġa urġenti li jkunu evitati konsegwenzi negattivi serji għall-ħajja, il-libertà jew l-integrità fīžika ta' persuna;

(b) fejn l-azzjoni immedjata mill-awtoritajiet investigattivi tkun essenzjali biex jiġu evitati li l-proċedimenti kriminali jiġu pperikolati b'mod sostanzjali.' (Emfazi u sottolinear mizjud)

Fil-kaz odjern, l-appellant Anthony Cremona ghalkemm kien ingħata d-dritt li jikkonsulta ma' Avukat jew Prokuratur Legali qabel l-ghoti tal-istqarrijiet, kien filwaqt li uzufruxxa ruhu minn dan id-dritt qabel l-ewwel interrogazzjoni fil-hdax (11) ta' Lulju tas-sena elfejn u tlettax (2013) irrifjuta dan id-dritt qabel it-tieni stqarrija rilaxxata fis-sbatax (17) ta' Lulju tas-sena elfejn u tlettax (2013).

L-artikolu 9 ta' din id-Direttiva 2013/48/UE dwar ir-rinunzja jiprovdvi li

'1. Mingħajr preġudizzju għal-ligi nazzjonali li teħtieg il-preżenza jew l-assistenza obbligatorja ta' avukat, l-Istati Membri għandhom jiżguraw li, fir-rigward ta' kwalunkwe rinunzja ta' dritt imsemmi fl-Artikoli 3 u 10:

(a) il-persuna suspettata jew akkużata tkun ingħatat, bil-miktub jew bil-fomm, informazzjoni ċara u suffiċjenti b'lingwaġġ semplicei u li jinfiehem dwar il-kontenut tad-dritt konċernat u l-konsegwenzi possibbli tar-rinunzja għalih; u

(b) ir-rinunzja tingħata volontarjament u b'mod inekwivoku.

2. Ir-rinunzja, li tista' ssir bil-miktub jew bil-fomm, għandha tiġi rregistrata, kif ukoll iċ-ċirkostanzi li fihom tkun ingħatat ir-rinunzja, bl-užu tal-proċedura ta' registrar f'konformità mal-ligi tal-Istat Membru konċernat.

3. L-Istati Membri għandhom jiżguraw li l-persuni suspettati jew akkużati jistgħu jirrevokaw ir-rinunzja sussegwentement fi kwalunkwe stadju matul il-proċedimenti kriminali u li huma jiġi infurmati b'dik il-possibbiltà. Tali revoka għandu jkollha effett mill-mument li ssir.'

It-trasposizzjoni ta' din id-Direttiva fil-ligi ta' Malta seħhet permezz tal-Att Nru LI tal-2016⁴¹. Illum il-gurnata l-legislazzjoni Sussidjarja 9.24 bl-Avviz Legali 102 tal-2017 tiprovdi għal Regolamenti dwar il-proċedura waqt l-interrogazzjoni ta' persuni suspettati u persuni akkuzati. Prezentament, is-subartikoli (1) u (2) tal-artikolu 355AUA tal-Kapitolu 9 tal-Ligijiet ta' Malta jipprovdu li:

'(1) Il-persuna suspettata jew akkużata għandu jkollha d-dritt ta' access għal avukat fil-ħin u b'tali mod li jħalliha teżercita d-drittijiet ta' difiża tagħha b'mod prattiku u effettiv.

⁴¹ Senjatament permezz tal-artikolu 355AT(1) tal-Kapitolu 9 tal-Ligijiet ta' Malta

(2) Il-persuna suspectata jew akkużata għandu jkollha aċċess għal avukat mingħajr ebda dewmien. Fi kwalunkwe eventwalitā, il-persuna suspectata jew akkużata għandu jkollha aċċess għal avukat mill-mument li sseħħ l-ewwel waħda minn dawn il-ġrajjiet:

(a) qabel ma tkun interrogata mill-Pulizija Eżekuttiva jew minn awtorità oħra għall-infurzar tal-liġi jew awtorità ġudizzjarja fir-rigward tat-twettiq ta' reat kriminali;

(b) mat-twettiq minn awtoritajiet investigattivi jew awtoritajiet kompetenti oħra ta' xi att ta' natura investigattiva jew att ta' kollezzjoni ta' evidenza oħra skont is-subartikolu (8)(e);

(c) mingħajr ebda dewmien wara li tkun ġiet imċaħħda l-libertà;

(d) meta tkun ġiet imħarrka sabiex tidher quddiem qorti lighandha ġurisdizzjoni f'materji kriminali, f'qasir żmien qabel ma titressaq quddiem dik il-qorti.'

L-artikolu 355AUA(8) tal-Kapitolu 9 tal-Ligijiet ta' Malta li jaqra li:

'Id-dritt ta' aċċess għal avukat għandu jfisser dan li ġej:

(a) il-persuna suspectata jew akkużata, jekk tkun għaż-żebet li teżercita d-dritt tagħha għall-assistenza legali, u l-avukat tagħha, għandhom ikunu infurmati bl-allegat reat li għalihi il-persuna suspectata jew akkużata ser tkun interrogata. Dik l-informazzjoni għandha tingħata lill-persuna suspectata jew akkużata qabel ma tibda l-interrogazzjoni, liema ġin m'għandux ikun inqas minn siegħa qabel ma tibda l-interrogazzjoni;

(b) il-persuna suspectata jew akkużata għandu jkollha d-dritt li tiltaqa' u tikkomunika fil-privat mal-avukat li jirrappreżentaha, inkluż interrogazzjoni minn qabel mill-pulizija jew minn awtorità oħra ta' infurzar tal-liġi jew awtorità ġudizzjarja;

(c) il-persuna suspectata jew akkużata għandu jkollha d-dritt li l-avukat tagħha jkun preżenti u jipparteċipa b'mod effettiv fl-interrogazzjoni. Dik il-partecipazzjoni tista' tiġi regolata skont proceduri li l-Ministru responsabli għall-Ġustizzja jista' jistabbilixxi permezz ta' regolamenti, hekk iżda li dawk il-proceduri ma jippreġudikawx l-eżercizzju effettiv u l-essenza ta' dak id-dritt konċernat. Meta avukat jipparteċipa fl-interrogazzjoni, il-fatt li kien hemm dik il-partecipazzjoni għandu jkun irregistrat permezz tal-użu fejn, fl-opinjoni tal-intervistatur, hu possibbli ta' mezzi awdjobiżwali skont il-paragrafu (d):

Iżda d-dritt tal-avukat li jippartecipa b'mod effettiv ma għandux jinfiehem bħala dritt tal-avukat li jostakola l-interrogazzjoni jew li jissu għġerixxi tweġibiet jew reazzjonijiet oħra għall-interrogazzjoni u kull mistoqsija jew rimarka oħra mill-avukat għandha, ħlief fċirkostanzi eċċezzjonali, issir wara li l-Pulizija Eżekuttiva jew awtorità oħra investigattiva jew awtorità ġudizzjarja jkunu ddikjaraw li ma għandhomx aktar mistoqsijiet;

(d) l-interrogazzjoni, it-tweġibiet kollha li jingħataw għaliha u l-proċeduri kollha relatati mal-interrogazzjoni tal-persuna suspectata jew akkużata, għandhom fejn, fl-opinjoni tal-intervistatur, hu possibbli jkunu rrekordjati b'mezzi awdjobiżwali u f'dak il-każ għandha tingħata kopja tagħhom lill-persuna suspectata jew akkużata wara li tkun intemmet l-interrogazzjoni. Kwalunkwe recording għandu jkun ammissibbli bħala prova, sakemm il-persuna suspectata jew akkużata ma tallegax u ma tagħtix prova li r-recording mħuwiex ir-recording originali u li dan ġie mbagħbas. M'hemm x għalfejn issir traskrizzjoni tar-recording meta tkun użata fi proceduri fil-qorti tal-ġustizzja ta' ġurisdizzjoni kriminali, lanqas ma hemm bżonn tal-firma tal-persuna suspectata jew akkużata f'dikjarazzjoni bil-miktub li tkun saret wara l-konklużjoni tal-interrogazzjoni galadbarba l-mistoqsijiet u t-tweġibiet kollha, jekk hemm, ikunu ġew irrekordjati fuq mezzi awdjobiżwali;

(e) il-persuna suspectata jew akkużata għandu jkollha d-dritt li l-avukat tagħha jattendi għall-atti investigattivi jew ġbir ta' evidenza jekk il-persuna suspectata jew akkużata jeħtiġilha jew giet permessa li tattendi għall-att konċernat:

(i) ringiela ta' persuni suspectati għal finijiet ta' identifikazzjoni;

(ii) konfrontazzjonijiet;

(iii) rikostruzzjonijiet tax-xena tad-delitt.'

Filwaqt li l-artikolu 355AUG tal-Kapitolu 9 tal-Ligijiet ta' Malta rigwardanti r-rinunzja jaqra:

'(1) Mingħajr preġudizzju għad-dispożizzjonijiet ta' dan is-Sub-titolu li jeħtieg il-preżenza mandatorja jew assistenza ta' avukat, fir-rigward ta' kwalunkwe rinunzja ta' dritt imsemmi fl-artikoli 355AUA u 355AUH:

(a) il-persuna suspectata jew akkużata għandha tingħata, verbalment jew bil-miktub, informazzjoni ċara u suffiċċenti b'lingwa sempliċi u li tinfiehem dwar il-kontenut tad-dritt ikkonċernat u l-konsegwenzi possibbli f'każ li ssir rinunzja għalih;

(b) *ir-rinunzja għandha tingħata volontarjament u b'mod inekwivoku.*

(2) *Ir-rinunzja, li tista' ssir bil-miktub jew verbalment, għandha tkun registrata kif ukoll iċ-ċirkostanzi li fihom tkun saret ir-rinunzja, bl-użu ta' kwalunkwe proċedura ta' rekordjar permessa bil-ligi.*

(3) *Il-persuna suspettata jew akkużata tista' tirrevoka r-rinunzja sussegwentement fi kwalunkwe stadju waqt il-proċeduri kriminali, u għandha tkun infurmata dwar din il-possibilità. Dik ir-revoka għandu jkollha effett biss mill-mument li tkun saret.'*

Illi din il-Qorti tikkunsidra li l-fatt li l-appellant Anthony Cremona kien irrifjuta li jikkonsulta Avukat jew Prokuratur Legali qabel it-tehid tat-tieni stqarrija ma tistax tigi interpretata bhala rinunzja tacita għad-dritt li l-appellant ikollu prezenti Avukat waqt it-tehid tal-istqarrija u dan stante li fiz-zmien li ttieħdu l-istqarrijiet l-appellant ma kellux il-jedd illi jagħzel jekk juzu fruxxi minn dan id-dritt o meno. L-appellant fl-appell tieghu ssottometta li l-fatt li l-appellant ma kellux is-setgħa li jitlob li l-konsulent legali tieghu jkun fizikament prezenti u wisq anqas li kieku talab għalih, xorta wahda ma kienx sejjjer jingħata tali opportunita', tivvjola d-drittijiet tieghu kif sanciti mill-Konvenzjoni Ewropea.

Din il-Qorti sejra in linea mad-Direttiva 2013/48/UE u tal-izvillup gurisprudenza tiddikjara l-istqarriji tal-appellant u tal-imputati kollha bhala inammissibbi u għalhekk kwalunkwe referenza inkluz xhieda għal kontenut ta' tali stqarrijiet hija wkoll inammissibbi. Biss pero' tagħmilha cara, li din il-Qorti ma hija bl-ebda mod tiddikjara li gew miksura d-drittijiet fundamentali tal-imputati izda qieghda sabiex tali drittijiet ma jigux lezi, tiskarta l-imsemmija stqarrijiet rilaxxati mingħajr id-dritt li jkun hemm l-Avukat prezenti.

Ikkunsidrat;

Illi it-tielet aggravju tal-appellant jirrigwarda l-kontenut tal-kaxxi misjuba. L-

appellant jissottometti li ma saritx Inkjesta Magisterjali. Tul il-proceduri, il-prosekuzzjoni naqset milli titlob ghal kwalunkwe espert tekniku sabiex jiftah il-kaxxi allegatament mimlija bis-sigaretti u effettivament jaghmel it-testijiet kollha necessarji u opportuni sabiex jigi stabbilit jekk dak li kienu jikkontjenu l-kaxxi in kwistjoni kienux effettivament sigaretti hekk kif kien qieghed jigi allegat mill-prosekuzzjoni jew le. L-appellant jissottometti li l-prosekuzzjoni kienet qieghda tallega li l-kaxxi in kwistjoni kienu jikkontjenu sigaretti u li ghalhekk m'hemmx forma ta' dubju li tali obbligu kien jinkombi esklussivament fuq il-prosekuzzjoni. Jissottometti li iktar minn hekk, huwa car kristallin li l-akkuzi migjuba fil-konfront tal-appellant ma jinkorporaw ebda inverzjoni fil-provi u ghalhekk kien sta ghall-prosekuzzjoni li tiprova lil hinn minn kull dubju dettat mir-raguni li tali kaxxi kienu verament jikkontjenu sigaretti u mhux xi haga ohra. Skont l-appellant, tant kemm il-prosekuzzjoni naqset milli tressaq xi forma ta' prova f'dan ir-rigward li l-Ewwel Qorti kellha bilfors tiprova, tinterpreta prova ohra, fl-opinjoni tal-appellant b'mod kompletament errat, sabiex timla tali nuqqas u b'hekk, b'xi mod tiprova tiggustifika li effettivament il-kaxxi misjuba, kienu jikkontjenu sigaretti u mhux xi sustanza ohra. Illi konsegwentement, l-Ewwel Qorti ghamlet referenza ghall-istqarrija rilaxxata mill-appellant u mmarkata bhala Dok 'IA7' a fol 125 tal-process.

Illi la darba kif ikkunsidrat fit-tieni aggravju ta' dan l-appell, il-Qorti qieghda tqis l-istqarrijiet rilaxxati bhala inammissibl, mhijiex sejra tikkunsidra siltiet mill-istqarrijiet li l-appellant jaghmel referenza ghalihom. L-appellant issottometta li l-kaxxi baqghu ssigillati tul il-mori tal-proceduri kollha u li ghalhekk l-appellant ma kellux qatt l'opportunita' li huwa b'xi mod jindaga x'kien fihom. L-appellant jissottometti li ma jiusta' qatt jirrizulta lil' hinn minn kull dubju dettat mir-raguni li l-kaxxi, kienu effettivament jikkontjenu sigaretti. Jissottometti li fil-kamp penali, zgur li ma ssirx hekk il-prova, u kellha tingieb prova xjentifika, cioe' l-ahjar prova li jimmerita l-kaz, kellha tingieb il-prova li saru t-testijiet xjentifici fuq dak kontenenti fl-istess kaxxi u li r-rizultat tagħhom kien li dawk kienu sigaretti.

Illi fl-appell ta' Anthony Cremona ghalkemm l-appellant b'referenza ghal fejn l-Ewwel Qorti fis-sentenza tagħha fejn ikkunsidat li 'fl-istqarrija rilaxata minnu, l-imputat Anthony Cremona (stqarrija dok IA7 a fol 125), hin minnhom jammetti li fil-vann kelleu sigaretti f'numru kbir ta' kaxi (fol 126), u kien iffirma wkoll ricevuta ta' dan. Din il-prova għalhekk torbot lil Cremona ma' dan ir-reat mhux biss ghax kien hu li saq l-istess vann minn Ghajn Fekruna sa Santa Venera, fejn gie mwaqqaf mill-Pulizija tal-RIU, izda twassal lill-Qorti sabiex fil-fatt tikkonerma li l-oggetti fil-kaxxi kienu sigaretti, u mhux xi haga ohra.' Jissottometti li din l-interpretazzjoni mgħotija għal din is-silta hija għal kollox errata u purament mqanqla min-nuqqas tal-prosekuzzjoni li tipprodu kwalunkwe forma ta' prova dwar il-kontenut tal-kaxxi misjuba. Jghid li wiegeb għal dak li ra u li bl-ebda mod ma hu qiegħed jikkonferma l-kontenut ta' dawn il-kaxxi. Biss pero' fit-trattazzjoni tieghu, l-abбли difensur tal-appellant imur oltre u jissottometti li l-ircevuta a fol 130 immarkata bhala Doc IA9 hija inammissibl u dan tenut kont tal-fatt li ma kellux Avukat prezenti waqt l-iffirmar ta' din l-ircevuta u li din tilledi ddrittijiet fundamentali tieghu, tant li l-Avukat għandu jkun prezenti minn stadju bikri, u għalhekk 'at pre-trial stage'.

Din il-Qorti sejra l-ewwel tistabillixxi jekk l-ircevuta li tidher a fol 130 u mmarkata bhala Doc IA9 hijex ammissibl tenut kont tal-fatt li ttieħdet meta Anthony Cremona kien qiegħed jigi investigat u għalhekk meta ma kellux mieghu prezenza ta' Avukat. Din l-ircevuta a fol 130 u mmarkata bhala Doc IA9 hija datata l-hdax (11) ta' Lulju tas-sena elfejn u tlettax (2013) mahruga f'isem Anthony Cremona taht l-intestatura 'Seized in connection with investigations from: Name & Surname Anthony Cremona' b'dettalji ohra u fejn tnizzlu:

'99 Cigarettes Master Cases Brand: Royal (50 Boxes x 200cigarettes Each)

4 Cigarettes Master Cases Brand: Tradition (50 Boxes x 200cigarettes Each)

2 Key of vehicle make Toyota registration no. plate HQZ083

1 Vehicle make Toyota Dyna registration no. plate HQZ083'

Fl-istess ircevuta jirrizultaw il-firem ta' PS782 S.Scicluna, PC737 K. Underwood u PC878 J. Muscat kif ukoll firma fuq l-isem Anthony Cremona ID.238771M.

Ikkunsidrat;

Din il-Qorti tagħmel referenza ghall-artikolu 3(3) tad-Direttiva tal-Unjoni Ewropea bin-numru 2013/48/UE li jipprovd:

3. *Id-dritt ta' aċċess għas-servizzi ta' avukat għandu jimplika dan li ġej:*

- (a) *L-Istati Membri għandhom jiżguraw li persuna suspettata jew akkużata jkollha d-dritt li tiltaqa' fil-privat u tikkomunika mal-avukat li jirrappreżentaha, inkluż qabel interrogazzjoni mill-pulizija jew minn awtorità oħra tal-infurzar tal-liġi jew awtorità ġudizzjarja;*
- (b) *L-Istati Membri għandhom jiżguraw li l-persuna suspettata jew akkużata jkollha d-dritt li l-avukat tagħha jkun preżenti u jipparteċipa b'mod effettiv meta hija tiġi interrogata. Tali partecipazzjoni għandha tkun konformi mal-proċeduri taħbi il-liġi nazzjonali, dment li tali proċeduri ma jippreġudikawx l-eżerċizzju effettiv u l-essenza tad-dritt konċernat. Fejn avukat jipparteċipa matul interrogazzjoni, il-fatt li saret tali partecipazzjoni għandu jiġi rregistrat bl-użu tal-proċedura ta' reġistrar f'konformità mal-liġi tal-Istat Membru konċernat;*
- (c) *għandhom, minn tal-inqas, ikollhom id-dritt li l-avukat tagħhom jattendi għall-avvenimenti investigattivi jew l-attita' ġbir ta' provi li ġejjin, fejn dawk l-atti huma previsti fil-liġi nazzjonali u jekk il-persuna suspettata jew akkużata hija meħtieġa jew permessa li tattendi l-att konċernat:*
 - (i) *ringieli ta' persuni għall-identifikazzjoni;*
 - (ii) *konfrontazzjonijiet;*
 - (iii) *rikostruzzjonijiet sperimentalji tax-xena tar-reat kriminali.'*

Illi meta xehed l-Ispettur Ian Abdilla fis-seduta tat-tlieta u ghoxrin (23) ta' Lulju tas-sena elfejn u tlettax (2013) spjega li 'Bħala dok IA9 qed nipprezenta ricevuta li kienet nqħħat lil Anthony Cremona tal-103 kaxxi master cases sigaretti li nstabu fil-van, 99 master cases Royals u 4 master cases Tradition mal-van li kien bin-numru tar-registrazzjoni HQZ

083 u z-zewg cwieviet tal-istess van. Din ir-ricevuta s-Sur Cremona kien ddecieda li jiffirmaha.' PS 782 Shaun Scicluna fix-xhieda tieghu ta' nhar is-sitta u ghoxrin (26) ta' Settembru tas-sena elfejn u tlettax (2013) spjega li 'Inzilna, inzilna fejn il-van. Il-van kien tal-marka Toyota, kulur abjad u fuq il-van kien hemm miktub il-kliem FX garage. In-numru ta' registrazzjoni tal-van huwa HQZ 083 u l-van kien issigillat. Ahna ftahna l-van quddiem il-prezenza ta' Anthony Cremona fejn hemm hekk kien hemm numru ta' kaxxi jghidulhom master cases tas-sigaretti. Dawn kienu ppakkjati go boroz suwed, garbage bags, qeghdin ippustjati fuq xulxin gol-van. Bdejna nohrgu l-kaxxi wahda wahda. Il-membri tad-drug squad immexija mis-surgent 1086 kienu mitluba jaghmlu search il-kaxxi fuq ix-xogħol relatat magħhom u bdejna nohrgu kaxxa u huma jagħmlu s-search. Dina l-procedura hadet madwar sagħtejn u nofs. Spicċajna ghall-habta ta' l-erbgha nieqes kwart (3.45). Il-boroz ittieħdu mis-surgent 659 li huwa nkarigat mill-fingerprints. Huwa ha l-boroz is-suwed, il-garbage bags biex ikun jista' jezaminhom. Jiena xogħoli kien l-aktar iffukat biex nghodd il-kaxxi, l-master cases fejn irrizulta li kien hemm disgha u disghin (99) master caes tal-marka Business Royals u erba' (4) master cases tal-marka Tradition. Jigifieri total kien hemm mijha u tlieta (103) master cases. Ta' dawn aktar tard is-sur Anthony Cremona inagħta rcevuta.'

PS782 Shaun Scicluna spjega li 'Dina rcevuta li nghatat lil Anthony Cremona li kien magħna prezenti meta ftahna l-van li kien issigillat, ghoddejna l-kaxxi quddiem il-prezenza tieghu u ergajna ppubbli kollox gol-van u ghalaqna l-van.' Ikkonferma li din l-ircevuta giet iffirmata minn Anthony Cremona. Meta xehed PC 737 Kurt Dylan Underwood fix-xhieda tieghu tas-sitta u ghoxrin (26) ta' Settembru tas-sena elfejn u tlettax (2013) b'referenza għal fol 130 xehed li 'Dina l-ircevuta ta' dak li gie mghoddi lill-pulizija. Qed nara l-firma tieghi, ta' PC 782, PC 878 u l-firma ta' Anthony Cremona.'

PC 878 Jurgen Muscat li xehed fit-tlettax (13) ta' Marzu tas-sena elfejn u erbatax (2014) b'referenza għal fol 130 xehed li 'Din hija l-ircevuta tal-vann illi kien issiggilat illi ftahna fil-11 ta' Lulju fejn kien prezenti Anthony Cremona flimkien miegħi, PS 782 u PC 737.' Mistoqsi x'għira dakħar, wiegeb 'Konna ghaddejna s-sigaretti li kien hemm go dan il-vann fis-CID yard.'

Illi ghalkemm skont ma jirrizulta fid-dikjarazzjoni a fol 128, l-appellant Anthony Cremona kien ghazel li jikkonsulta Avukat qabel it-tehid tal-ewwel stqarrija, ma

jirrizultax jekk huwa kienx gie mitlub jiffirma l-ircevuta qabel ma kkonsulta l-Avukat u ghalhekk inghatax l-opportunita' li jikkonsulta dwar jekk ghandux jiffirma din l-ircevuta o meno. Nonostante dan, la darba l-ircevuta kienet tirraprezenta ezercizzju li ghalih kien prezenti Anthony Cremona u la darba l-ligi ma kinitx tiprovdi għad-dritt li suspettaj jew akkuzat ikollu prezenti Avukat minn stadju bikri tal-investigazzjonijiet inkluz għalhekk waqt li infetah il-vann u waqt li bdew jingħaddu l-kaxxi, din il-Qorti qieghda tiddikjara din l-ircevuta a fol 130 u mmarkata bhala Doc IA9 inammissibli u mhijiex tikkunsidrahha bhala accettazzjoni tal-kontenut ta' tali kaxxi.

Ikkunsidrat;

Illi l-appellant Anthony Cremona jissottometti li fil-kamp penali dak kollu dikjarat irid jigi pprovat lil hin minn kull dubju dettat mir-raguni u għandha tingieb l-ahjar prova. L-appellant jagħmel analogija mal-provi li huma mehtiega f'akkuza ta' recidiva u jagħmel referenza għal gurisprudenza f'dan ir-rigward kif ukoll referenza għal kazistika li kkunsidrat il-livell ta' prova rikjesta, fosthom is-sentenza fl-ismijiet **'Il-Pulizija (Supretendent Ian Joseph Abdilla)(Spettur Kevin Borg) vs. Joseph Baldacchino Farah Kirpalani Philip Micallef**⁴² fejn ghalkemm b'fatti differenti minn dak in ezami, gie kkunsidrat li:

*'Illi huwa l-oneru tal-Prosekuzzjoni li tressaq l-ahjar provi sabiex tikkonvinci lill-Qorti li l-imputazzjonijiet addebitati fil-konfront tal-imputati huma veri u dan ghaliex kif jghid il-Manzini fil-ktieb tieghu **Diritto Penale**⁴³:*

"Il così detto onero della prova, cioè il carico di fornire, spetta a chi accusa – onus probandi incumbit qui osservit".

Huwa principju baziku pprattikat mill-Qrati tagħna fil-procediment kriminali li, biex l-imputati jigu ddikjarati hatja, l-imputazzjonijiet dedotti għandhom jigu pruvati oltre kull

⁴² Deciza mill-Qorti tal-Magistrati (Malta) Bhala Qorti ta' Gudikatura Kriminali nhar l-24 ta' Mejju, 2017 (Numru 809/2005)

⁴³ (Vol. III, Kap. IV, pagina 234, Edizione 1890)

dubju ragjonevoli, cioé oltre kull dubju dettat mir-raguni.

Hawnhekk il-Qorti tagħmel riferenza għas-sentenza mogħtija mill- Qorti tal-Appell Kriminali fis-7 ta' Settembru 1994 fl-ismijiet **Il- Pulizija vs. Philip Zammit et** u tghid pero' mhux kull icken dubju huwa bizżejjed sabiex persuna akkuzata tigi ddikjarata liberata, hemm bzonn li "dubju jkun dak dettat mir-raguni".

*Fil-fatt fis-sentenza mogħtija mill-Qorti tal-Appell Kriminali nhar il- 5 ta' Dicembru 1997 fl-ismijiet **Il-Pulizija vs. Peter Ebejer**, dik il- Qorti fakkret li l-grad ta' prova li trid tilhaq il-Prosekuzzjoni hu dak il-grad li ma jħalli ebda dubju dettat mir-raguni u mhux xi grad ta' prova li ma jħalli ebda ombra ta' dubju. Id-dubji ombra ma jistgħux jitqiesu bhala dubji dettati mir-raguni. Fi kliem iehor, dak li l- Gudikant irid jasal għalihi hu, li wara li jqis ic-cirkostanzi u l-provi kollha, u b'applikazzjoni tal-bon sens tieghu, ikun moralment konvint minn dak il-fatt li trid tipprova l-Prosekuzzjoni. Fil-fatt dik il-Qorti ccitat l-ispiegazzjoni mogħtija minn **Lord Denning fil-kaz Miller vs. Minister of Pension - 1974 - 2 ALL ER 372** tal-espressjoni "proof beyond a reasonable doubt".*

"Proof beyond a reasonable doubt does not mean proof beyond the shadow of a doubt. The law would fail to protect the community if it admitted fanciful possibilities to deflect the course of justice. If the evidence is so strong against a man as to leave only a remote possibility in his favour, which can be dismissed with the sentence 'of course it is possible but not in the least probable' the case is proved beyond reasonable doubt, but nothing shall of that will suffice".
(Referenzi fis-sentenza citata jinsabu fin-noti ta' qiegh il-pagna)

Fis-sentenza fl-ismijiet **'Il-Pulizija (Supretendent Simon Galea) (Spettur Frank Anthony Tabone) vs Charles Paul Muscat'**⁴⁴ ghalkemm ukoll b'mertu kompletament differenti għal dan in kwistjoni, gie kkunsidrat li:

'Huwa principju baziku prattikat mill-Qrati tagħna fil-procediment kriminali, li sabiex l-akkuzat jigi misjub hati l-akkuzi migħuba fil-konfront tieghu dawn għandhom jigu pruvati oltre kull dubju dettat mir-raguni...'!

⁴⁴ Deciza mill-Qorti tal-Magistrati (Għawdex) Bhala Qorti ta' Gudikatura Kriminali nhar is-27 ta' Marzu, 2018 (Numru: 54/2013)

Illi l-Avukat Generali fit-trattazzjoni tieghu quddiem din il-Qorti jagħmel referenza ghall-artikolu 77 tal-Kapitolu 37 tal-Ligijiet ta' Malta u jissottometti li l-oneru tal-prva kien fuq l-imputati. Dan l-artikolu jaqra:

'Jekk meta jiġu mitluba lura oġġetti, maqbuda minħabba nuqqas ta' ħlas ta' dazju, jew għal raġuni oħra li ġġib magħha l-konfiska, inkella fi proċedimenti għall-ġbir ta' xi piena ta' flus jew xort' oħra skont din l-Ordinanza tingala' kwistjoni dwar jekk id-dazju li jmiss fuq dawk l-oġġetti kienx għie mħallas, jew jekk dawk l-oġġetti kienux ġew importati jew trasburdati jew żbarkati skont il-ligi, jew dwar il-lok minn fejn kienu ġew dawk l-oġġetti, f'kull wieħed minn dawn il-każijiet il-prova tiegħu tmiss lill-persuna li tagħmel dik it-talba jew lill-imputat li kontra tiegħu jsir dak il-proċediment, skont il-każ.' (Emfazi mizjud)

Illi l-Qorti sejra tibda billi tagħmel referenza għal gurisprudenza li trattat fost suggetti ohra, il-kwistjoni tal-oneru tal-prova fl-ambitu tal-artikolu 77 tal-Kapitolu 37 tal-Ligijiet ta' Malta.

Fis-sentenza fl-ismijiet **'Il-Pulizija (Spettur Carmelo Magri) vs Raymond Camilleri'**⁴⁵ gie kkunsidrat li:

'Fit-tielet lok l-imputat gie akkuzat talli fuq talba tal-Kontollur tad-Dwana u tal-Kummissarju tal-VAT talli fit-23 ta' Settembru 2004 u/jew f'xi data qabel f'dawn il-gzejjer xjentement laqa' għandu numru t'oġġetti kif deskritti fl-akkuza migħuba mill-Prosekuzzjoni kontra l-imputat. Din il-Qorti ma taqbel xejn ma' dak li l-avukat difensur ta' l-imputat sostna u ciee' li jispetta lill-Prosekuzzjoni tipprova li l-oġġetti kienu gew impurtati Malta u d-dazju ma giex imħallas fuqhom.

*Bir-rispett kollu, il-Qorti ma taqbilx ma' din il-linja difensjonali ghaliex, skond l-**Artikolu 77 tal-Kap 37** u ciee' l-Ordinanza tad-Dwana, il-legislatur ried li l-oneru tal-prova li, kuntrarjament għal dak li jiġri fil-maggor parti tal-kawza penali, jaqa' fuq l-imputat. Dan l-*

⁴⁵ Deciza mill-Qorti tal-Magistrati bhala Qorti ta' Gudikatura Kriminali nhar is-27 ta' Gunju, 2014 (Numru: 97/2006)

artikolu jipprova tlett cirkostanzi kuntrarjament ghal dak li tipprovdi l-legislazzjoni Ingliza, huwa l-imputat li jrid jipprova:

- a. li d-dazju tad-Dwana gie mhallas fuq l-oggetti maqbuda;*
- b. li l-oggetti maqbuda gew impurtati jew trasportati legalment;*
- c. jipprova l-post minn fejn originaw l-oggetti.*

u ghalhekk f dawn it-tlett kazi biss l-oneru tal-prova gie spustjat minn fuq il-Prosekuzzjoni ghal fuq l-imputat.'

Illi fis-sentenza fl-ismijiet '**Il-Pulizija versus Victor Calleja**'⁴⁶, il-Qorti kkunsidrat li:

'Fil-kawża Pulizija vs Mario Scicluna deċiża fis-7 ta' Marzu, 1985 il-Qorti ta' l-Appell kkonfermat il-principju li a tenur ta' l-artikolu 77 tal-Kap. 37, meta fi proċediment taħt dak il-kap tinqala' kwistjoni dwar jekk id-dazju fuq oggetti partikolari kienx gie mhallas jew dwar minn fejn jew kif dawn l-oġġetti ġew akkwistati, il-prova ta' dan taqa' fuq l-imputat;

In sostenn ta' tali principju, il-Qorti ċċitat sentenzi oħrajn u kompliet iżżejjid hekk: "kull prova ghalhekk li l-Prosekuzzjoni trid tagħmel hi inskritta minn dan l-artikolu u permezz tiegħu jidher čar li l-prova li prosekuzzjoni trid tagħmel hi li ma jirržultalhiex li thallas id-dazju. Minn hemm 'il quddiem l-oneru tal-prova hu mixħut fuq l-imputat";

*Dan mela għar-rigward ta' l-artikolu 77 tal-Kap.37;*⁴⁷

Fis-sentenza fl-ismijiet '**Il-Pulizija (Sp. Joseph Cordina) vs Roderic Tanti ta' 32 sena, iben John u Carmen nee Friggieri, imwied tal-Pieta'** fis-7 ta' Awissu, 1968, u li joqghod fl-indirizz 'Earls Court', Flat 5, J. F. Mark Street, San Gwann, detentur tal-karta ta' l-identita' bin-numru 336168 (M) Joseph Fenech ta' 46 sena bin Gregory u Beatrice nee Frendo, imwied B'Kara fit-2 ta' Novembru, 1954, u li joqghod fl-indirizz 'Alexandra', Flat 5, Sacred Heart Ave. San Giljan, detentur tal-karta ta' l-identita' bin-numru 823954 (M) Christopher Cutajar ta' 27 sena, bin

⁴⁶ Deciza mill-Qorti tal-Appell Kriminali nhar l-24 ta' Awissu, 1990

Paul u Mary nee Caruana, imwieleed tal-Pieta' fil-15 ta' Settembru, 1973 u li joqghod fl-indirizz 'Marpa', Psaila Street, Birkirkara, detentur tal-karta ta' l-identita' numru 494073 (M)⁴⁷, il-Qorti fost numru ta' kunsiderazzjonijiet, ikkunsidrat li:

'Harsa lejn ir-relazzjoni tal-Perit Richard Aquilina li l-Qorti ga ddecidiet li hi wahda ammissibbli f'dawn l-atti, wiehed isib li l-istess Perit Aquilina zamm access fis-26 ta' Dicembru, 2000 fis-sitta neqsin ghaxra ta' filghaxija, u iehor fit-tmienja neqsin kwart ta' filghaxija gewwa Triq ir-Rumanzier l-Iklin u Pinto Wharf rispettivament, ghalhekk il-Perit Aquilina dawn l-accessi zammhom f'dik id-data riflessa fl-akkusa. Fl-access il-Perit Aquilina qua espert tal-Qorti ikkonstata l-oggetti li sab, cieo it-truck bin-numru KAD-978 li fih kien hemm zewg pellets mghobbija b'kaxxi tax-xorb issigillati gol-polythene abjad, ikkonstata wkoll li kien hemm garage numru 5 li go fih kien hemm sitt pellets mghobbija bil-kaxxi tax-xorb liema kaxxi kienu ssigillati bil-polythene abjad, ikkonstata wkoll li fuq in-naha ta' quddiem lejn il-bieb kien hemm pellet immarkata Stainless Steel Products Limited. Qal ukoll li l-pellets gol-garage tghabbew fil-container truck u dawn ittiehdu go Pinto Wharf Sea Terminal fejn il-kaxxi kollha nfethu u wara li l-fliexken gew ezaminati (enfazi tal-Qorti) tqegħdu lura fil-kaxxi fuq il-pellets. Il-Perit fil-kors ta' l-inkesta għamel inventarju pellet pellet tal-fliexken, l-ismijiet tal-fliexken u l-ammont tal-fliexken li kien hemm. Fil-fatt insibu, per ezempju, li fl-ewwel pellet il-Perit ikkonstata li kien hemm fliexken ta' Smirnoff Vodka u sab 45 kaxxa ta' tnax-il flixxun ta' litru, fil-pellet numru 5 sab Dewars Scotch Whisky, 25 kaxxa ta' tnax-il flixxun ta' litru, kien hemm fliexken mingħajr tapp, sab anke Smirnoff Vodka hmistax-il kaxxa tat-tnax-il flixxun tal-litru u kkonstata li kien hemm flixxun nieqes. Ikompli fil-fatt il-Perit bl-elenku tieghu f'dan l-inventarju (vide relazzjoni Dok RA fol 84-97).'

L-istess Qorti kkunsidrat:

'Jidher pero' li l-kontestazzjoni primarja tad-Difiza hija dwar il-kontenut li hemm f'dawn il-fliexken, mhux daqstant in-numru tal-fliexken. Fil-fatt anke mit-trattazzjonijiet jidher li d-Difiza qegħda tikkonesta l-grad tal-prova li għaliha waslet il-Prosekuzzjoni in kwantu ghall-fatt li qatt ma gie mqabba espert biex jistabilixxi x'kien il-kontenut tal-fliexken maqbuda u

⁴⁷ Deciza mill-Qorti tal-Magistrati (Malta) Bhala Qorti ta' Gudikatura Kriminali fil-25 ta' Gunju, 2004 (Numru. 98/2001)

cioe biex jistabilixxi jekk tali fliexken kinux mimlja bil-whisky u vodka kif allegat. Illi fil-fatt waqt dawn it-trattazzjonijiet tad-Difiza gie anke sollevat ezempju li jekk persuna tinqabat tpejjep hemm bzonn u necessita' ta' espert li janalizza jekk is-sigarett li qed jitpejjep hux sigarett li komunement wiehed ipejjep cioe dak kontenenti nikotina jew hux wiehed maghmil minn sostanza tossika per ezempju haxixa.

Il-Qorti in determinazzjoni ta' din il-lanjanza se tagħmel referenza ghall-artiklu 546 (2) tal-Kap 9, specifikament ghall-proviso ta' l-istess artikolu liema proviso jghid hekk "Izda fejn jirrizulta l-fatt li dwaru ma tkunx saret investigazzjoni taht dan is-subartikolu (l-inkesta) kien jikkostitwixxi reat li għalih kienet tingħata l-piena msemmija f'dan is-subartikolu, n-nuqqas li tinxamm investigazzjoni taht dan is-subartikolu m'għandux, għal dik ir-raguni biss, jippreġudika b'kull mod li jkun li jinbdew jew jitkomplew procedimenti kriminali għal dak ir-reat jew l-ammissibilta' ta' kull prova dwar dak ir-reat f'dawk il-procedimenti."

Dan il-proviso jagħmilha cara li biex isir procediment kriminali jew il-kontinwazzjoni ta' tali procediment kriminali mhux necessarju li ssir dejjem inkesta Magisterjali. Fil-fatt hu ben magħruf u notorju li hafna mill-kawzi jitressqu l-Qorti biss a bazi ta' investigazzjoni tal-Pulizija u ma jkunux soggetti għal inkesta Magisterjali. F'dan il-kaz l-linkesta saret. F'dan il-kaz ukoll il-Magistrat Inkwirenti ma hassx il-bzonn li jitqabba espert biex jikkonstata l-kontenut tal-fliexken. Fil-fatt il-bzonn li hass il-Magistrat Inkwirenti kien li jikkonserva dawk l-istess fliexken u għaldaqstant għal dan l-iskop tqabbdu espert tal-fotografija kif ukoll il-Perit Aquilina li kif ga ntqal għamel id-debita nventarju ta' dak kollu li kkonstata. Ma jreggix, fl-opinjoni ta' din il-Qorti l-paragun li għab id-Difiza bejn it-tipjip tal-haxixa u l-alkohol. Tfakkar il-Qorti li l-alkohol hu oggett komunement ikkunsmat, u hu likwidu li fil-maggoranza tan-nies jew ahjar hafna min-nies huma familjari mieghu. Mhux hekk fil-kaz tad-droga. Għalhekk ma thossx il-Qorti li f'dan il-kaz kien jehtieg biex jigi pruvat li l-kontenut tal-fliexken bit-tabelli whisky u vodka kien verament il-likwidu whisky u vodka, li kellu jitqabba espert. Din il-Qorti hi konfortata bil-fatt li in kwantu kien hemm fliexken tax-xorb miksurin, kien hemm riha ta' xorb bizżejjed biex wieħed jasal ghall-konkluzjoni ta' x'kien dak ix-xorb. Tfakkar ukoll din il-Qorti li kif xehdu diversi nies, dan anke jirrizulta mil-listi ta' inventarju msemmija u anke mil-listi magħmulu min-nies tad-Dwana, li kien hemm fliexken miftuhin kif ukoll miksurin, għalhekk kif anke xehed per ezempju l-Ispettur Cordina fost l-ohrajn, a fol 72 tal-process, mir-riha stess wieħed seta' jikkonstata l-kontenut ta' l-istess fliexken.'

Fis-sentenza fl-ismijiet '**Il-Pulizija (Spettur Maurice Curmi) Vs Omar Mizzi**'⁴⁸

'L-Avukat Generali għandu ragun ukoll għar-rigward tal-oggett deskrift bhala defender spray stante li l-importazzjoni tiegħi hija projbita fit-termini tal-artikolu 3(a) tal-Kaptiolu 480 bhala munizzjoni li jirrilaxxa sustanza letali jew irritanti bhal gass tad-dmugħ. Kien jispetta lill-appellant prova kontrarja skond l-artikolu 77 tal-Kapitolu 37 li dan mhux hati'

Il-Qorti tal-Appell Kriminali fis-sentenza fl-ismijiet '**IL-Pulizija (Spettur K. Elul Bonici) (Spettur Michael Cassar) Vs Sydney Ellul Sullivan**'⁴⁹ kienet laqghet l-appell tal-Avukat Generali wara li fost numru ta' kunsiderazzjonijiet ikkunsidrat li:

'Piz tal-prova. Art 77 Kap 37.

L-ewwel aggravju ta' l-appellant jirrigwarda l-artikolu 77 tal-Kap 37 ta' l-Ordinanza tad-Dwana li jitkellem dwar il-piz tal-prova f'kaz ta' kuntrabandu. L-appellant qed jissottometti li legalment l-ewwel Qorti qatt ma setghet tasal għal konkluzzjoni li waslet ghaliha minhabba dak li jiddisponi l-artikolu 77 ta` l-Ordinanza tad-Dwana. Illi, a tenur ta` dan l-artikolu, meta fi procediment taht l-Ordinanza tad-Dwana tinqala kwistjoni dwar jekk id-dazju fuq oggett partikolari kienx gie mhallas, il-prova ta` dan taqa' fuq l-imputat. Il-prova li l-prosekuzzjoni trid tagħmel hi li ma jirrizultalhiex li thallas id-dazju. Minn hemm 'l quddiem l-oneru tal-prova hu mixhut fuq l-imputat. Skond l-appellant mill-mument li l-prosekuzzjoni tagħmel tali prova, ikun jispetta lill-imputat li jagħmel l-prova, imqar fuq bazi ta` probabilita', li d-dazju kien thallas regolarment. Skond l-appellant minn imkien mill-atti processwali ma jirrizulta li saret din il-prova mill-appellat. Infatti jekk wieħed jara s-sentenza ta' l-ewwel Qorti, wieħed jinduna li dan l-artikolu gie najorat għal kollox u lanqas biss jissemma fis-sentenza u l-Qorti lliberat lill-appellat propriu minhabba l-fatt li, skond hi, l-prosekuzzjoni ma lahqietx il-grad ta' prova rikjest fil-kamp penali. L-appellant jirritjeni li f'dan il-kaz il-prosekuzzjoni marret hafna oltre dak li legalment kien mistenni minnha u ppruvat effettivament li d-dazju ma kienx thallas. Għalhekk biss, mingħajr pregudizzju ghall-aggravji li jissemmew iktar `l quddiem, l-appellant isostni li l-ewwel Qorti kellha ssib htija fl-imputat

⁴⁸ Deciza mill-Qorti tal-Appell Kriminali fl-20 ta' Ottubru, 2016 (Appell Numru: 525/2013)

⁴⁹ Deciza fil-15 ta' Lulju, 2004 (Appell Kriminali Numru: 127/2002/1)

appellat.

*L-appellat isostni invece li quddiem l-ewwel Qorti fis- sottomissionijet finali tagħha bil-miktub, il-prosekuzzjoni ma għamlet ebda accent ghall artikolu 77 tal-Ligi tad- Dwana u għalhekk mhux sew illi l-ewwel il-prosekuzzjoni ma tagħmilx certa sottomissioni quddiem l-ewwel Qorti imbagħad **tistenna** li meta jsir l-appell tagħmel dawn is- sottomissionijet u tikritika lil l-ewwel Qorti ghax ma hadithomx in konsiderazzjoni.*

Illi jirrizulta li effettivament dan l-artikolu gie njarat għal kollex mill l-ewwel l-Qorti, izda l-piz tal-prova kellha tkun konsiderazzjoni ewlenija li l-ewwel Qorti kellha tagħmel bhala punt ta' ligi.

Dan l-artikolu jipprovvd i-

If, in any claim in respect of any goods seized for non- payment of duties, or any other cause of forfeiture, or in any prosecution for the recovery of any pecuniary penalty or otherwise under this Ordinance, any dispute arised whether the duties of customs have been paid in respect of such goods, or whether the same have been lawfully imported or lawfully transhipped or unshipped, or concerning the place from where such goods were brought, then and in every such case the proof thereof shall be on the person making such claim or on the defendant in such prosecution, as the case may be.

“Fil-kawza Pulizija vs. Mario Scicluna deciza fis-7 ta' Marzu, 1985 , il-Qorti tal-Appell ikkonfermat il-principju li a tenur tal-Artikolu 77 tal-Kap.37 , meta fi procediment taht dak il-Kap tinqala kwistjoni dwar jekk id-dazju fuq oggetti partikolari kienx gie imħallas jew dwar minn fejn jew kif dawn l-oggetti gew akkwistati , l-prova ta' dan taqa' fuq l- imputat .” Il-prova li l-prosekuzzjoni trid tagħmel hi li ma jirrizultalhiex li thallas id-dazju . Minn hemm il-quddiem l- oneru tal-prova hu mixhut fuq l-imputat.“

Jekk l-imputat isostni li d-dazju thallas, dan irid jipprovah hu. Dan jaapplika f'kull kaz, anke fejn il-ligi tirrikjedi x- xjenza. Hija dejjem il-Prosekuzzjoni li trid tipprova x- xjenza f'dawn il-kazijiet, izda jekk l-imputat jixtieq jallega xi difiza taht l-artikolu 77, il-prova jrid jforniha hu.

L-import ta' l-artikolu 77 gie ukoll trattat fl-appell Kriminali "Il-Pulizija vs. Joseph Said"⁵⁰ Appell Kriminali "Il-Pulizija vs. Andrew Zammit et"⁵¹ u fl-Appell Kriminali "Il-Pulizija vs. Joseph Grech Sant"⁵² fejn ukoll gie ribadit il-principju li jekk tinqala kwistjoni dwar jekk oggetti kienx thallas id-dazju fuqhom jew kienux importati skond il-ligi, l- prova relativa tmiss lill-imputat. (Ara ukoll f'dan is-sens A.K. Pul vs Scire⁵³; A.K. Pul vs A. Mifsud⁵⁴ u A.K. Pul vs M.Agius⁵⁵).

Ghalhekk il-Prosekuzzjoni kellha l-ewwel tagħmel prova "prima facie", għal dak li jirrigwarda r-reati taht l-Ordinanza tad-Dwana, li d-dazju ma kienx thallas, imbagħad kien japplika id-dispozittiv taht l-artikolu 77 ta' l-istess Ordinanza li jitfa' l-oneru tal-prova li id-dazju effettivamente kien thallas fuq l-appellat.

Prova prima facie mill-prosekuzzjoni li d-dazju ma kienx thallas.

Dwar dina l-prova gie anke koncess mill-ewwel Qorti li tali prova mill-prosekuzzjoni saret, ghalkemm, skond dik- Qorti, l-prosekuzzjoni ma lahtiqx il-livell ta' prova "beyond a reasonable doubt", li pero ma kienx il-piz li kellha l- prosekuzzjoni fuqha. Il-Qorti qalet hekk:

"Madanakollu din il-Qorti temmen illi il-prosekuzzjoni lahqed tipprova il-kawza sal-livell probatorju ta' "on a balance of probabilities". Dan qiegħed jingħad il-ghaliex appartix ix-xhieda kollha illi gabet il-prosekuzzjoni hemm il-fattur ewljeni bil-prova tar-relazzjoni ta' l-Accountant Raphael Aloisio illi ebda mill-flejjes (u hawnhekk qed nitkellmu il-fuq minn mitt elf lira maltin) ma jidħru fl- accounting ledgers tal-kumpanija Eloise, bhala flejjes illi gew sbursjati fuq id-Dwana ta' Malta, mentri entries ta' importanza minima gew imnizzla sodisfacientement".

L-appellant gustament osserva li:

"meta zewg versjonijiet ikunu diametrikament opposti għal xulxin, dawn qatt ma jistgħu jkunu t-tnejn probabbli. Dawn jistgħu jkunu jew it-tnejn possibbli, jew versjoni wahda tkun possibbli izda l-ohra tkun aktar probabbli izda zewg versjonijiet konfliggenti qatt ma jistgħu jkunu t-tnejn probabbli. Għalhekk jekk l-ewwel Qorti kkoncediet li l- prosekuzzjoni lahqed

⁵⁰ Deciza fis-26 ta' Novembru, 1992

⁵¹ Deciza fil-31 ta' Lulju, 1998

⁵² Deciza fl-4 ta' Frar, 1994

⁵³ Deciza fil-21 ta' Awissu, 1965

⁵⁴ Deciza fl-24 ta' April, 1986

⁵⁵ Deciza fil-11 ta' Mejju, 1990

taprova l-kawza sal-livell probatorju cjoе "on a balance of probabilities", dana iffisser li tacitament il-Qorti qed tghid li l-imputat ma lahaqx l-istess grad ta` prova kif rikjest minnu skond l-artikolu 77 tal-Kap. 37".

Il-Prosekuzzjoni gabet prova li d-dazju in kwistjoni ma thallasx. L-expert nominat minn dina l-Qorti xehed li ebda wiehed mill-ammonti tal-payment receipts ittimbrati fuq id dokumenti XV1 (cioe tad-ditta Eloise Ltd) ma gie entrat fil- cash books, la fid-data tat-timbru u anqas f'xi data ohra. B'kuntrast ghall dana, hu rrintracca l-hlas indikat skond it- timbri fuq id dokumenti fil-files Vol XV11 fil-cash books tad-Dipartiment tad-Dwana. Fl-appendix B ghall kull dokument li ghamel riferenza hu sab dawn l-entries fil- cash books.

L-expert ikkonkluda li mill-ezercizzju li ghamel, il-hlas ta' LM 106.706.11 indikat li sar mid-ditta Eloise Ltd, skond it- timbri fuq id dokumenti fil-files XV1 u elenkati fl-Appendix A in effett skond il-cash books tad-Dipartiment tad-Dwana ma sarux, mentri skond it-timbri fuq id dokumenti fil-files XV11 u elenkati f'Appendix B saru u gew entrati fil-cash books tad-Dipartiment tad-Dwana.' (Dati tas-sentenzi citati fis-sentenza citata jinsabu fin-noti ta' qiegh il-pagna)

Kif ikkunsidrat fis-sentenza fl-ismijiet **'Il-Pulizija (Spettur Maurice Curmi) vs. Vincent Xuereb Noel Vella'**⁵⁶:

'Principalement l-imputati gew akkuzati talli kellhom xjentement fil- pussess tagħhom sigaretti li d-dazju fuqhom ma kienx thallas. F'dawn it-tipi ta' kawzi l-Prosekuzzjoni ma trid tiprova xejn salv li l-imputati zammew għandhom dawn is-sigaretti meta kienu jafu li l-VAT u dazju fuqhom ma kienx thallas.

Fis-sentenza mogħtija mill-Qorti tal-Appell Kriminali nhar l-24 t'Awwissu 1990 fil-kawza fl-ismijiet Il-Pulizija v Victor Calleja, intqal li:

"Kull prova għalhekk li l-Prosekuzzjoni trid tagħmel hi nskritta minn dan l- artikolu u permezz tieghu jdiher car li l-prova li l-Prosekuzzjoni trid tagħmel hi li ma jirrizultalhiex li

⁵⁶ Deciza mill-Qorti tal-Magistrati (Għawdex) Bhala Qorti ta' Gudikatura Kriminali nhar il-21 ta' Marzu, 2018 (Kaz numru: 21/2013)

*thallas d-dazju. Minn hemm 'l quddiem, l- oneru tal-prova hu mixhut fuq l-imputat."*⁵⁷

*Fis-sentenza wkoll moghtija mill-Qorti tal-Appell Kriminali nhar it-3 ta' April 1971 fil-kawza fl-ismijiet **Il-Pulizija v George Bellizzi**, gie ritenut li:*

*"Il-Prosekuzzjoni m'ghandhiex bzonn tipprova li d-dazju fuq is- sigaretti ma kienx thallas, izda ghal kuntrarju, in vista tal-artikolu citat tal-Kap 60 [illum 37] kien imiss lill-imputat jipprova li d-dazju relativ kien thallas jew li kelli raguni valida jahseb li kien thallas jew inkella b'xi mod kawtelat."*⁵⁸

Fl-istess sentenza gie kkunsidrat li:

*'Illi l-pozizzjoni legali tal-import tal-artikolu 77 tal-Kap. 37 in relazzjoni mal-artikoli 60 u 62 tal-istess Ordinanza tad-Dwana giet trattata "funditus" f'numru ta' sentenzi tal-Qrati tagħna u l-gurisprudenza in subiecta materia giet ri-epilogata fis-sentenza ta' din l-Qorti fl-Appell Kriminali : "**Il-Pulizija vs. Andrew Ellul Sullivan et.**"⁵⁹. Hemm kienet saref riferenza għas-sentenza ta' din il-Qorti diversament preseduta fil-kawza fl-ismijiet "**Il-Pulizija vs. Victor Calleja**"⁶⁰ li, a sua volta, kienet għamlet referenza għal sentenza ohra mogħtija fl-Appell Kriminali fl-ismijiet "**Il- Pulizija vs. Anthony Mifsud u George Grima**" deciza fit-12 ta' Gunju, 1989 " u qalet:-*

"Fil-kaz kontra Anthony Mifsud et. l-akkuzi kienu wkoll taht dawn l- artikoli. Il-Qorti tal-Appell deherilha li kellha tagħmel distinzjoni bejn il- pozizzjoni legali taht l-artikolu 77 u dik taht l-artikoli l-ohra u din il-Qorti taqbel ma u tagħmel tagħha tali argumenti in relazzjoni għal tali distinzjoni ."

"Fid-dawl ta' dak li fuq ingħad, din il-Qorti jidhrilha li l-pozizzjoni legali tista' tigi enuncjata hekk:-

"Kazijiet taht l-artikolu 62 : "

"Il-Ligi ma tuzax il-kelma xjentement fil-paragrafi kollha ta' dan l- Artikolu."

⁵⁷ Ara wkoll **Il-Pulizija v J.M. Deguara** deciza mill-Qorti tal-Appell Kriminali nhar s-sebħha ta' Settembru 1990 (Tinsab fin-nota ta' qiegħ il-pagna ennumerata hamsa (5) tas-sentenza citata)

⁵⁸ Deciza fl-20 ta' Marzu, 2003

⁵⁹ Deciza fl-24 ta' Awissu, 1990

"Min jimporta oggetti li l-importazzjoni tagħhom hi projbita, min jizbarka tali oggetti, min iwarrab oggetti importati qabel jigu ezaminati mill-ufficjal inkarikat mid-Dwana, huwa awtomatikament passibl mingħajr il-htiega tal-prova tax-xjenza."

"Hawn il-prosekuzzjoni trid tiprova l-fatti materjali kif jinkwadraw ruhhom taht dawn il-paragrafi."

"M'hemm bzonn lanqas li fil-kazijiet specifici l-imputat kien jaf li l-importazzjoni kienet projbita. Gie deciz li din hija kwistjoni ta' ligi u mhux ta' fatt. Ara f'dan ir-rigward is-sentenza ta' din il-Qorti fil-kawza Pulizija vs. Raymond Debono deciza fit-28 ta' Lulju, 1988."

"Għall-kuntrarju jekk l-imputat jallega li l-importazzjoni kienet legali, a tenur tal-Artikolu 77, irid jagħmel il-prova hu."

"Paragrafi ohra pero', jirrikjedu ix-xjenza. Dawn huma s-subincizi (e) sa (i) tal-istess artikolu 62."

"Taht il-paragrafu (f) per ezempju, il-prosekuzzjoni trid tiprova li l-imputat agixxa xjentement biex

a) laqa' etc. għandu l-oggetti in kwistjoni,

b) li tali oggetti għandhom l-importazzjoni projbita jew limitata,

c) jew tali oggetti kienu zdazjati,

d) jew li tali oggetti kienu gew imwarrba mingħajr hlas ta' dazju mill-postijiet imsemmija fl-istess subinciz."

Kif qalet il-Qorti fil-kawza kontra Mifsud, jekk il-prosekuzzjoni tiprova li l-appellant zamm għandu jew laqa' għandu oggetti li fuqhom ma thallasx dazju b'daqshekk ma tkunx issodisfat il-vot tal-ligi billi tkun trid tiprova wkoll li l-imputat agixxa xjentement, altrimenti l-kelma xjentement tkun qiegħda fil-ligi għalxejn."

"Il-prova tax-xjenza naturalment twassal sal-grad li l-appellant kien jaf jew ma setax ma kienx jaf, li l-oggetti li nstabu għandu kienu ta' natura ta' dawk imsemmija fil-paragrafi rilevanti tal-Kap. 37 "

“Taht l-Artikolu 77 .”

Dan japplika, kif juri l-istess Artikolu, meta tinqala kwistjoni dwar jekk id- dazju dovut kienx gie mhallas, jew li l-oggetti gew zbarkati skond il-ligi, ecc. “

“Fi kliem iehor, fil-fehma tal-Qorti dan l-Artikolu jidhol in effett u jaltera l- piz tal-prova, meta l-imputat jinvoka tali fatti .”

“jekk l-imputat isostni li d-dazju thallas, jipprova hu.”

“Dan japplika f'kull kaz, anki fejn il-ligi tirrikjedi x-xjenza. Hija dejjem il- Prosekuzzjoni li trid tipprova x-xjenza f'dawn il-kazijiet, imma jekk l- appellant jixtieq jallega xi difiza taht l-Artikolu 77, il-prova jrid iforniha hu. U kien proprju dan li gie deciz fil-kaz ta' Mario Scicluna.”

u f'parti ohra tal-istess sentenza appena citata, il-Qorti affermat li:-

“Fil-kawza Pulizija vs. Mario Scicluna deciza fis-7 ta' Marzu, 1985, il- Qorti tal-Appell ikkonfermat il-principju li a tenur tal-Artikolu 77 tal-Kap. 37, meta fi procediment taht dak il-Kap tinqala kwistjoni dwar jekk id-dazju fuq oggetti partikolari kienx gie imhallas jew dwar minn fejn jew kif dawn l- oggetti gew akkwistati, l-prova ta' dan taqa' fuq l-imputat.”

“In sostenn ta' tali principju, l-Qorti ccitat sentenzi ohrajn u kompliet izzid hekk: “kull prova ghalhekk li l-Prosekuzzjoni trid tagħmel hi nskritta minn dan l-artikolu u permezz tieghu jidher car li l-prova li l-prosekuzzjoni trid tagħmel hi li ma jirrizultalhiex li thallas id-dazju. Minn hemm il-quddiem l-oneru tal-prova hu mixhut fuq l-imputat.”

*Imbagħad fl-Appell Kriminali **“Il-Pulizija vs. John Mary Deguara”⁶⁰** gie deciz li :-*

“Hu l-oneru tal-prosekuzzjoni li tipprova x-xjenza.” u “....huwa zbaljat li wieħed japplika l-principji tal-Artikolu 77 tal-Kap. 37 meta l-appellant ma tax l-eccezzjonijiet rizultanti taht tali artikoli..”

*Fl-Appell Kriminali **“Il-Pulizija vs. Carmel sive Charles Azzopardi”⁶¹** , fejn id-difiza*

⁶⁰ Deciza fis-7 ta' Settembru, 1990

⁶¹ Deciza fit-22 ta' Settembru, 1993

ssollevat in-nuqqas ta' xjenza u ta' mens rea tal-imputat fil-partecipazzjoni tieghu fir-reat lili addebitat gie ritenut li :-

"Jigi osservat immedjetament rigward dan il-punt li huwa strettament ta' natura legali, illi f'kazijiet precedenti fejn l-istess punt inqala' u gie deciz, il- pozizzjoni illi hadet din il-Qorti kienet fis-sens li dak illi kien gie deciz mill- Imhallef Harding, President ta' din il-Qorti fl-24 ta' Novembru, 1945 in re. "**Il-Pulizija vs. Anthony Preca**", fejn, ghall-fini tal-ispostament tal-oneru tal-prova minn fuq il-Prosekuzzjoni ghall-fuq l-imputat, kienet saret distinzjoni importanti bejn il-kaz fejn l-imputat ikun l-importatur u l-kaz l- iehor fejn l-imputat ma jkunx il-komplici tieghu imma jkun assista fl-iskarikar tal-merkanzija. F'dik is-sentenza, li giet imbagħad sussegwentement segwita b'diversi sentenzi ohra fosthom dik in re "**Il-Pulizija kontra Joseph Farrugia**" deciza minn din il-Qorti fis-7 ta' Jannar, 1991, kien gie deciz li ghalkemm huwa veru li skond il-ligi f'akkuza ta' pussess ta' oggett li dwaru ma jkunx thallas id-dazju, il-prova li d-dazju kien thallas għandha ssir mill-imputat, cio' nonostante fil-materja għandha ssir distinzjoni bejn il-kaz fejn l-imputat huwa l-importatur ta' dak l-oggett jew il-komplici tieghu jew l-esekutur immedjat tal-att ta' kuntrabandu u l-kaz li l-imputat ikun haddiehor. F'dan l-ahhar kaz jinhtieg ghall- kontravvenzjoni r-rekwizit tax-xjenza, igifieri li l-imputat kien jaf jew messu ragjonevolment ikun jaf li d-dazju dwar dak l-oggett ma jkunx gie imħallas."

u

"....ghaldaqstant meta c-cirkostanzi juru li l-imputat kellu ragjonevolment jahseb li d-dazju fuq oggetti minnu possedut ma kienx thallas, kellu r- rekwizit ta' dik ix-xjenza u allura huwa hati tal-kontravvenzjoni lili addebitata. Diversament huwa ezenti minn kull htija min ma kienx jaf u ma setax ragonevolment ikun jaf li d-dazju ma kienx thallas jew min kien mic-cirkostanzi gustifikat jahseb li id-dazju thallasWieħed pero ' jrid joqghod attent f'sitwazzjoni simili billi ma jispostax l-ordni tal-logika ta' kif għandhom isiru l-affarijiet u ma jinqabadx f'nasba ta' spostament ta' ragonament pseuodologiku....Skond din il-Qorti l-ordni li għandu jigi segwit huwa illi għandu jigi stabilit l-ewwel u qabel kollox, x'tip ta' attivita' kienet qed issir mill-appellant. Għal dan il-fini, din il-Qorti jidhrilha li originarjament il-prova inizjali illi l-imputat kien jew l-importatur ta' l-oggetti, jew il-komplici ... jew li almenu kellu element ta' konoxxenza ta' dak li kien qiegħed isir, tinkombi fuq il-prosekuzzjoni, imbagħad una volta stabilit dan, cieoe' li jew kien l-importatur jew kien il-

komplici jew li kien fi kwalunkwe kaz jaf x'inhu jigri, l-oneru tal-prova jinkombi fuq l-imputat fit- termini tal-ligi. Pero' inizjalment kif inghad, il-prova trid issir mill-Prosekuzzjoni. "

*Illi dan l-insenjament u din id-distinzjoni gew segwiti minn din il-Qorti diversament preseduta fil-kawza "**Il-Pulizija vs. Francis Xavier sive Franco Borg**"⁶² fil-kaz ta' pussess ta' oggett li dwaru ma jkunx thallas id-dazju bi ksur tal-paragrafi (g) u (h) tal-Artikolu 62.*

*Dejjem dwar dan l-element tax-xjenza, din il-Qorti esprimiet ruha hekk fl-Appell Kriminali: "**Il-Pulizija vs. Louis Frendo**"⁶³:*

"...dan ir-rekwizit ifisser li meta wiehed jikkonsidra c-cirkostanzi kollha relativi u partikolari ghall-kaz, dawn l-istess cirkostanzi għandhom ikunu bizzejjed fihom infuħom biex juru li f'dak il-kaz, il-possessur tal-oggetti in kwistjoni kien jaf, jew messu ragonevolment ikun jaf minn dawk ic-cirkostanzi, li d-dazju/levy fuq dawk l-oggetti ma kienx imħallas. Din hi t-tifsira ta' dan ir-rekwizit tax-xjenza fl-imsemmija artikoli tal-Kap. 37 "

u meta dawn ic-cirkostanzi juru bic-car li l-appellant kien jaf li d-dazju/levy ma kienx thallas :-

"...hawn jiskatta in operazzjoni l-Artikolu 77 tal-Kap. 37 li jitfa' l-oneru fuq l-appellant biex jipprova li d-dazju/ evy fuq dawk l-oggetti kien thallas. Fil-kaz odjern u f'kazijiet simili, kull ma trid tagħmel il-prosekuzzjoni hu li tipprova (a) dawk l-oggetti dahlu Malta, (b) li "prima facie" jidher li id-dazju/levy fuqhom ma kienx thallas, u (c) li dawk l-oggetti kienu fil-pussess u kontroll shih tal-appellant."

*L-import tal-artikolu 77 gie wkoll trattat fl-appell Kriminali "**Il- Pulizija vs. Joseph Said**"⁶⁴ u fl-Appell Kriminali "**Il- Pulizija vs. Joseph Grech Sant**"⁶⁵ fejn ukoll gie ribadit il-principju li jekk tinqala' kwistjoni dwar jekk oggetti kienx thallas id-dazju fuqhom jew kinux importati skont il-ligi, il-prova relativi tmiss lill-imputat. Anki fl-Appell Kriminali*

⁶² Deciza fit-23 ta' Settembru, 1994

⁶³ Deciza fit-12 ta' Marzu, 1999

⁶⁴ Deciza fis-26 ta' Novembru, 1992

⁶⁵ Deciza fl-4 ta' Frar, 1994

*"Il-Pulizija vs. Andrew Zammit et"*⁶⁶ gie ritenut :-

"..hawnhekk il-Prosekuzzjoni m'ghandhiex bzonni tipprova li d-dazju ma thallasx jew li ma giex kawtelat, izda ghal kuntrarju ,kien imiss lill-appellant jipprova illi d-dazju kien thallas jew li kellu raguni li kien thallas jew inkella b'xi mod kawtelat. L-oneru tal-prova hawn qiegħed fuq l-appellant u hu hawn naqas. Kull ma trid tagħmel il-prosekuzzjoni hawnhekk hu li ma jirrizultalhiex li thallas id-dazju. Minn hemm 'l quddiem l-oneru tal-prova jaqa' fuq l-appellant."

Illi fl-Appell Kriminali: *"Il-Pulizija vs. Anthony Callus"*⁶⁷ gie ritenut li:-

"Issa fil-waqt li hu minnu li biex jirrizultaw l-imputazzjonijiet mhux biss irid jigi pruvat il-pussess materjali tal-oggett mhux zdazjat, imma jrid ikun hemm ukoll il-provi tax-xjenza li dak l-oggett ma kienx thallas id-dazju jew it-taxxa tas-sisa fuqu. Pero' dan l-element tax-xjenza, anki jekk jigi michud mill-persuna suspettata, jista' jigi pruvat minn provi indizjarji li jkunu jindikaw li tali xjenza kien hemm jew suppost li kien hemm." (sottolinear ta' din il-Qorti).¹ (Referenzi u dati tas-sentenzi citati fis-sentenza citata jinsabu fin-noti ta' qiegh il-pagna)

Ikksidrat;

Din il-Qorti sejra issa tghaddi biex tqis il-provi li tressqu mill-prosekuzzjoni rigwardanti l-oggett in kwistjoni. Meta xehed l-Ispettur Ian Abdilla fis-seduta tat-lieta u ghoxrin (23) ta' Lulju tas-sena elfejn u tlettax (2013) spjega li 'Sussegwentement fl-istess hin filghodu il-van Toyota Dyna bin-numru ta' registrazzjoni HQZ 083 gie miftuh u spezzjonat minn membri tal-Economic Crimes assistiti minn membri tad-Drug Squad peress li kellna informazzjoni li setghet tiddahhal Malta wkoll id-droga u sussegwentement instab li f'dan il-van kien hemm 99 master cases tad-ditta Business Royals sigaretti. Kif diga spjegajt master case ikun fiha 50 stikka u kull stikka jkun fiha 10 pakketti. Apparti dawn id-99 master case Business Royals, kienu nstabu wkoll 4 master cases tad-ditta Tradition. Gie mfitteż il-van kollu. Droga ma nstabix...' Xehed ukoll li 'F'dan l-istadju nixtieq formalmet nipprezenta bhala Dok IA11 103 kaxxi master cases tas-sigaretti konsisenti f'99 master case

⁶⁶ Deciza fil-31 ta' Lulju, 1998

⁶⁷ Deciza fit-13 ta' lulju, 2005

Business royals u 4 master cases Tradition u Toyota Dyna bin-numru ta' registrazzjoni HQZ 083. Dawn qed jigu mmarkati bhala Dok IA12.'

Martin Debattista ghan-nom tad-Dipartiment tad-Dwana xehed fis-seduta tat-tnejn (2) ta' Settembru tas-sena elfejn u tlettax (2013) prezenta nota ta' qbid rigward disgha u disghin (99) kaxxa Business Royals u erba' (4) kaxxi Tradition u nota ta' qbid rigwardanti Vettura Toyota Dyna bin-numru ta' registrazzjoni HQZ 083. In-nota ta' qbid li tidher a fol 205 u mmarkata bhala MD2 bhala deskrizzjoni tal-oggetti maqbuda hemm imnizzel:

'TABAKK MANIFATTURAT

99 Kaxxa, b'50 kartuna kull kaxxa, b'200 sigarett kull kartuna- BUSINESS ROYALS.

4 Kaxxi, b'50 kartuna kull kaaxxa, b'200 sigarett kull kartuna- TRADITION.'

Filwaqt li taht 'kwantita' tnizzel '5,150 Kartuna.'

PC 782 Shaun Scicluna fis-seduta tas-sitta u ghoxrin (26) ta' Settembru tas-sena elfejn u tlettax (2013) spjega li 'Inzilna, inzilna fejn il-van. Il-van kien tal-marka Toyota, kulur abjad u fuq il-van kien hemm miktub il-kliem FX garage. In-numru ta' registrazzjoni tal-van huwa HQZ 083 u l-van kien issigillat. Ahna ftahna l-van quddiem il-prezenza ta' Anthony Cremona fejn hemm hekk kien hemm numru ta' kaxxi jghidulhom master cases tas-sigaretti. Dawn kienu ppakkjati go boroz suwed, garbage bags, qeghdin ippustjati fuq xulxin gol-van. Bdejna nohorgu l-kaxxi wahda wahda. Il-membri tad-drug squad immexija mis-surgent 1086 kienu mitluba jaghmlu search il-kaxxi fuq ix-xogħol relatat magħhom u bdejna nohorgu kaxxa u huma jagħmlu s-search. Dina l-procedura hadet madwar sagħtejn u nofs. Spicċajna ghall-habta ta' l-erbgħa nieqes kwart (3.45). Il-boroz ittieħdu mis-surgent 659 li huwa nkarigat mill-fingerprints. Huwa ha l-boroz is-suwed, il-garbage bags biex ikun jista' jezaminhom. Jiena xogħoli kien l-aktar iffukat biex nghodd il-kaxxi, l-master cases fejn irrizulta li kien hemm disgha u disghin (99) master case tal-marka Business Royals u erba' (4) master cases tal-marka Tradition. Jigifieri total kien hemm mijha u tlieta (103) master cases.' PC 737 Kurt Dylan Underwood fix-xhieda tieghu ta' nhar is-sitta u ghoxrin (26) ta' Settembru tas-sena elfejn u tlettax (2013) xehed li 'Waqt li l-pulizija tad-drogi bdew jagħmlu s-search fis-sigaretti li kien hemm, jiena bdejt nissorvelja dak li kien qed isir u bdejt nghodd il-kwantita' li kien hemm.'

Illi l-Ispettur Nicholas Vella fis-seduta ta' nhar il-hamsa (5) ta' Mejju tas-sena elfejn u sittax (2016) xehed ukoll li 'Xhin wasalna hemmhekk ftahna l-kaxxa ta' wara tal-vann fejn ikkonfermajna dak li stajt nara jiena l-kaxxi s-suwed kienu qeghdin fuq wara tal-vannu meta ftahna wahda mill-kaxxi ikkonfermajna li go fiha kien hemm sigaretti.' Fir-relazzjoni ta' PS659 Jeffrey Hughes senjatament a fol 423 irrelata:

'Illi gewwa l-kaxxa ta' wara tal-vettura kien hemm numru kbir ta' oggetti li kienu ta' daqs simili ghal xulxin u li kienu maghluqin f'boroz kbar ta' lewn iswed. L-esponent bl-ghajnuna tas-surgent 1392 Kevin Buhagiar li jahdem fis-sezzjoni tas' *'Scene of Crime'* beda jitah kull borza sabiex jinhareg il-kontenut. Infatti dan il-process ha diversi sieghat. Gewwa dawn il-boroz gew misjuba kaxxi kbar tas-sigaretti bil-kliem '*Royals 10000 cigarettes in 20's*' kif ukoll kaxxi bil-kelma '*Tradition Filter Cigarettes*' fuqhom. Gewwa dawn il-kaxxi gew misjuba diversi paketti ohra tas-sigaretti kollha ssigilati...' Fir-ritratti li jidhru a fol 429 u 430 f'dan l-istess rapport jidhru kartun bil-kliem Royals u b'emblema.

L-expert PS1392 Kevin Buhagiar fir-relazzjoni tieghu prezenta numru ta' ritratti, fosthom ir-ritratt bir-referenza FS131276- DOK 13 BXB 136 a fol 786 bid-deskrizzjoni '*Dehra tal-kontenut tal-vettura*' fejn jidhru bhal kaxxi kbar imgezwra f'basktijiet suwed, b'kaxxa minnhom imgezwra b'borza kannella. Fir-ritratt a fol 787 bir-referenza FS131276- DOK 13 BXB 137 tidher kaxxi f'borza imcarta fejn fuq il-kaxxa hemm stampa b'emblema bl-ittri BR u l-kliem '*Audere est facere*'. F'ritratt a fol 788 tidher il-borza imqatta fejn hemm kaxxa bl-isem Business Royals. A fol 791 hemm zewg ritratti ta' kaxxa ta' certu qies bid-ditta fuq barra u bhal kaxxi izghar gewwa bil-kliem Business Royals. Fl-ewwel ritratt a fol 792 bir-referenza FS131276- DOK 13 BXB 145 hemm kaxxa fejn fost kliem iehor, hemm il-kliem '*Tradition*' u '*filter cigarettes*'. Filwaqt li fl-istess pagna, fir-ritratt bir-referenza FS131276 - DOK 13 BXB 146 hemm kaxxa izghar fejn hemm il-kelma '*Tradition*' u kliem b'lingwa barranija. Filwaqt li a fol 793 fir-ritratt bir-referenza FS131276 Dok 13 BXB 147 jidhru diversi kaxxi tawwalin ta' sigaretti imferxin fil-van. Fir-ritratti bir-referenza FS131276- DOK 13 BXB 150 u FS131276 - DOK 13 BXB 151 a fol 795 hemm numru ta' firem fuq tape. Id-deskrizzjoni tar-ritratti jaqra '*Close-up tas-sigill bil-firem ta' zewg surgenti u tas-suspettat*'. Dawn huma uhud minn bosta ritratti li gew esebiti.

PC 1138 Andrei Spiteri fis-seduta tas-sebgha u ghoxrin (27) ta' Marzu tas-sena elfejn u erbatax (2014) spjega li '*In the meantime wasal is-surgent PS 524 u l-kollega tieghu 837 u gew hemmhekk u ftahna l-bieba tal-vann u sibna xi kaxxi u kollox ippakjat insomma. Kif ftahna l-kaxxi sibna xi sigaretti u affarijiet ohra mremblin fil-garbage bags. Infurmajna lill-Ispettur Nicky Vella minn tal-iskwadra tagħna stess u infurmana biex narrestawhom dak il-hin fuq il-post. Arrestajniehom u tajniehom id-drittijiet tagħhom.*' Il-Maggur 524 Paul Cassar li xehed fis-sebgha u ghoxrin (27) ta' Marzu tas-sena elfejn u erbatax (2014) spjega li '*X'hin ftahna l-vann, kien hemm ammont ta' kaxxi magħluqin go boroz suwed tal-plastic. Meta ccekjajna fihom kien hemm xi pakketti tas-sigaretti f kull kaxxa. Kull kaxxa kienet mimlija bil-pakketti tas-sigaretti.*' Mario Galea fis-seduta ta' nhar il-hamsa (5) ta' Mejju tas-sena elfejn u sittax (2016) spjega li '*Jiena kont hadt sigaretti mingħand dak iz-zmien kont l-ispettur is-Sur Abdilla kif ukoll il-vettura hadnihom over id-dwana m'għand il-pulizija.*' Spjega li '*Is-sigaretti għandhom fil-pussess tad-dwana mentri l-vettura giet rilaxxata lis-Sur Francis Xuereb...*' Huwa gie muri sett ta' ritratti faxxiklu KBI u ritratti minn BXB133 il-quddiem u wiegeb '*Il-vettura qed nagħrafha. Hija l-istess wahda li hadt m'għand il-pulizija. Hija l-istess numru, huwa l-istess numru wkoll. Dan il-kontenut ma rajtux hekk jien.*' Xehed ukoll '*Is-sigaretti dan qed nagħraf li huwa Royals li huwa parti minn konsenza. Nerga' l-vettura li hija l-istess numru. Dan m'ghandux numru jigifieri.*'

Graziella Buttigieg għan-nom tal-Kontrollur tad-Dwana fis-seduta tal-ghaxra (10) ta' Lulju tas-sena elfejn u erbatax (2014) xehdet li '*Ahna għamilna evaluation ta' dawn is-sigaretti. Il-valur tagħhom jammonta għal twenty nine thousand, eight hundred ninety three, twenty cents (39,893.20) imma mbagħad hemm involuti d-duty, tax, l-exiles tagħna. Il-valur ta' kull pakkett huwa fifty eight (58) cents kull pakkett li dan nohudh minn database u din hija xi haga uniformi li meta jinqabdu sigaretti dejjem l-istess prezz huwa.*' A fol 455 gie prezentat dokument datat l-hmistax (15) ta' Lulju tas-sena elfejn u tlettax (2013) iffirmati minn Mario Abela u Graziella Buttigieg bhala evaluation officers fejn hemm imnizzla kwantitajiet ta' 'Cartons', pakketti, sigaretti u CIF value. Minkejja li tnizzel '*No of cigarettes*' ma jirrizultax jekk fattwalment inhargux is-sigaretti mill-kaxxi biex għalhekk jigi kkonfermat li l-kontenut kien filfatt sigaretti. A fol 456 giet prezentata bhal kopja ta' noti miktuba bl-idejn fejn hemm miktub fost kliem iehor:

'Please evaluate:

99 M/cases x 10,000 cigs each Business Royals

4 M/cases x 10,000 cigs each Tradition

4 cartons x 200 cigs each Business Royals.⁶⁸

Ikkunsidrat;

Illi ghalhekk jirrizulta li minkejja li l-Prosekuzzjoni tellghet diversi xhieda li xehdu dwar sigaretti u kaxxi ta' sigaretti, ma gie prezenta l-ebda ritratti li juri l-kontenut ta' tali kaxxi ossia l-allegati sigaretti innifishom. Fil-kamp penali, il-prosekuzzjoni mistennija li tressaq l-ahjar prova. L-artikolu 638(1) tal-Kapitolu 9 tal-Ligijiet ta' Malta jaqra:

'Bħala regola, għandu jitqies li tingieb il-prova l-aktar shiħa u sodisfaċenti illi l-każ iku jagħti, u li ma jithalla barra ebda xhud li x-xieħda tiegħu tkun importanti.'

Fis-sentenza fl-ismijiet **Il-Pulizija v. Martin Cachia**⁶⁸ gie kkunsidrat li:

'Din il-Qorti ezaminat il-provi kollha prodotti quddiem l-ewwel Qorti u l-uniku suggeriment li dawn id-DVDs setghu kien importati jigi mill-Ispettur Ian Abdilla li, fit-28 ta' Mejju 2003 xehed darbtejn quddiem l-ewwel Qorti. L-ewwel darba xehed biss li d-DVDs, CDs u Playstation games elevati mir-residenza ta' l-appellant "at face value dehru li setghu kien counterfeit". Meta xehed it-tieni darba, qal hekk: "L-oggetti li ahna elevajna mir-residenza tal-imputat gew mghoddija lid-Dwana biex issir valuation tagħhom. Nghid li dawn l-oggetti gew mghoddija lid-Dwana peress li ahna tlabna d-dokumenti lill-imputat u dan ma tahomlniex u għalhekk issuspettajna li kien hemm evasion of duty. Fil-fehma tiegħi mill-kwalita` tagħhom deherli li dawn setghu gew importati. Fil-fehma tiegħi ma kinu prodott lokali. Mistoqsi pero` jekk kellix ragun li nahseb ghaliex l-imputat ma setax xtrahom mingħand grossista lokali nħid illi l-imputat fl-ebda hin ma gabilna d-dokumentazzjoni dwar ix-xiri tagħhom". L-Ispettur Abdilla pero` ma spjegax x'wasslu biex jikkonkludi kif ikkonkluda, x'kien hemm partikolari f'dawn id-DVDs li gegħlu jahseb li "setghu" kien importati. Il-fatt imbagħad li l-appellant ma pproduciex dokumentazzjoni lill-Ispettur Abdilla ma jfissirx necessarjament illi kien xogħol importat u, jekk kien xogħol importat, li l-appellant kien jaf jew ragjonevolment seta' kien jaf li d-dazju fuqhom ma kienx thallas. Inoltre, ghalkemm id-DVDs gew mghoddija lid-Dwana, hadd mill-ufficjali tad-Dwana ma xehed

⁶⁸ Deciza mill-Qorti tal-Appell Kriminali fit-28 ta' Lulju, 2006 (Appell Kriminali Numru. 155/2004)

dwar l- allegata provenjenza taghhom, cioe` jekk dawn id-DVDs kinux importati. Is-semplici konferma tal-letter to prosecute mhijiex certament prova li d-DVDs kienu importati. Anke Martin Bajada, li ezamina kull oggett, ma jsemmi xejn dwar li dawn kienu importati. Jigifieri l- prosekuzzjoni la ppruvat li d-DVDs in kwistjoni kienu importati u wisq anqas illi l-appellant kien jaf jew seta' ragjonevolment ikun jaf li d-dazju fuqhom ma kienx thallas. B'hekk ma skattatx in operazzjoni l-artikolu 77 tal- Kap. 37.'

Illi b'qari tal-artikolu 77 tal-Kapitolu 37 tal-Ligijiet ta' Malta kif ukoll tal-gurisprudenza citata jirrizuta li l-prova li trid tagħmel il-prosekuzzjoni hi d-dazju ma jirrizultax li thallas. Minn hemm il-quddiem, l-oneru tal-prova jinkombi fuq l-imputat biex jiaprova jekk id-dazju li jmiss fuq l-oggetti giex imhallas, jekk l-oggetti kienux gew importati jew trasburdati jew zbarkati skont il-ligi jew dwar l-lok minn fejn kienu gew dawk l-oggetti. Biss pero' qabel ma tali oneru tal-prova jinxtehet fuq l-imputat, il-prosekuzzjoni la darba trid tiprova li ma rrizultax li thallas id-dazju, huwa necessarju li l-prosekuzzjoni tiprova x'inhu l-oggett li fuqu kellu jithallas id-dazju u li dan jaqa' taht l-ewwel skeda tal-Kapitolu 37 tal-Ligijiet ta' Malta. Mill-atti jirrizulta li numru ta' xhieda tal-prosekuzzjoni jagħmlu referenza għal 'sigaretti' misjuba, biss pero minkejja li gew prezentati numru ta' ritratti fosthom ritratti ta' kaxxi bl-isem 'Business Royal' u 'Tradition' kif ukoll kaxxi izghar f'kaxxi akbar, ma giex prezentat ritratti dwar il-kontenut tal-kaxxi jigifieri ritratt ta' sigarett. Dan huwa relevanti fil-kuntest tal-aggravji li qiegħed iressaq l-appellant, u dan peress li stante li ma nhatarx espert sabiex jirrelata dwar il-kontenut, filfatt filwaqt li l-prosekuzzjoni tellghat lil PS659 Jeffrey Hughes li għamel l-ezamijiet kimici ghaz-zvilupp tal-impronti fuq il-kaxxi u boroz tal-plastik u esebixxa r-relazzjoni tieghu u l-Qorti sussegwentement hatret lil Joseph Mallia biex jeleva l-impronti digitali tal-imputati u jagħmel ezami komparattiv, kien jispetta fuq il-prosekuzzjoni sabiex tipprezzena ritratti tal-kontenut tal-kaxxi u mhux biss ritratti ta' kaxxi. Una volta li jiġi stabbilit il-kontenut tal-kaxxi, kien umbghad jispetta lill-imputati biex jipruvaw li d-dazju thallas.

Il-fatt li wieħed mill-ufficjali prosekutur prezenta formalment il-master cases li allegatament kienu jikkontjenu s-sigaretti ma jfissirx li ngiebet l-ahjar prova li l-Qorti tistenna li l-prosekuzzjoni tressaq.

Illi l-Qorti kienet tistenna li fil-kaz odjern kienet tigi mahtura inkesta magisterjali, fejn il-Magistrat Inkwirenti kien jahtar esperti sabiex tigi preservata l-evidenza u sabiex jigi kkonstatat u stabbilit l-oggett in mertu. Mill-atti jirrizulta li l-Magistrat Inkwirenti kient biss mitluba sabiex issir identification parade u dan kif jirrizulta mill-process verbal a fol 616 et sequitur. L-ewwel proviso tal-artikolu 546(1) tal-Kapitolu 9 tal-Ligijiet ta' Malta jipprovdi li:

'Izda fejn jirrizulta li l-fatt li dwaru ma tkunx saret investigazzjoni taħt dan is-subartikolu kien jikkostitwixxi reat li għalih kienet tingħata l-piena msemmija f'dan is-subartikolu, n-nuqqas li tinżamm investigazzjoni taħt dan is-subartikolu m'għandux, għal dik ir-raġuni biss, jippreġudika b'kull mod li jkun li jinbdew jew jitkomplew procedimenti kriminali għal dak ir-reat jew l-ammissibilità ta' kull prova dwar dak ir-reat f'dawk il-procedimenti:'

Għalhekk fin-nuqqas li ssir Inkesta Magisterjali, il-prosekuzzjoni setghet titlob sabiex l-evidenza tigi prezervata u titlob in-nomina ta' espert sabiex jezamina u jirrelata dwar il-kontenut tal-kaxxi. Fin-nuqqas ta' dan, il-prosekuzzjoni kellha almenu tipprezenta ritratti li juru l-kaxxi miftuha biex jintwera dak li wieħed jistenna li kien hemm gewwa l-kaxxi, ossia s-sigaretti.

Kif gie kkunsidrat fis-sentenza fl-ismijiet 'Il-Pulizija (Sp. Joseph Cordina) vs Roderic Tanti ta' 32 sena, iben John u Carmen nee Friggieri, imwieleq tal-Pieta' fis-7 ta' Awissu, 1968, u li joqghod fl-indirizz 'Earls Court', Flat 5, J. F. Mark Street, San Gwann, detentur tal-karta ta' l-identita' bin-numru 336168 (M) Joseph Fenech ta' 46 sena bin Gregory u Beatrice nee Frendo, imwieleq B'Kara fit-2 ta' Novembru, 1954, u li joqghod fl-indirizz 'Alexandra', Flat 5, Sacred Heart Ave. San Giljan, detentur tal-karta ta' l-identita' bin-numru 823954 (M) Christopher Cutajar ta' 27 sena, bin Paul u Mary nee Caruana, imwieleq tal-Pieta' fil-15 ta' Settembru, 1973 u li joqghod fl-indirizz 'Marpa', Psaila Street, Birkirkara, detentur tal-karta ta' l-identita' numru 494073 (M)⁶⁹, b'referenza ghall-ewwel proviso tal-artikolu 546(1)⁷⁰ tal-Kapitolu 9 tal-Ligijiet ta' Malta:

'Dan il-proviso jagħmilha cara li biex isir procediment kriminali jew il-kontinwazzjoni ta' tali procediment kriminali mhux necessarju li ssir dejjem inkesta Magisterjali. Fil-fatt hu

⁶⁹ Deciza mill-Qorti tal-Magistrati (Malta) Bhala Qorti ta' Gudikatura Kriminali fil-25 ta' Gunju, 2004 (Numru. 98/2001)

⁷⁰ Is-sentenza citata tmizzel l-artikolu 546(2) minflok k l-artikolu 546(1)

ben maghruf u notorju li hafna mill-kawzi jitressqu l- Qorti biss a bazi ta' investigazzjoni tal-Pulizija u ma jkunux soggetti ghal inkesta Magisterjali. F'dan il-kaz l-linkesta saret. F'dan il-kaz ukoll il-Magistrat Inkwirenti ma hassx il-bzonn li jitqabbad espert biex jikkonstata l-kontenut tal-fliexken. Fil-fatt il-bzonn li hass il-Magistrat Inkwirenti kien li jikkonserva dawk l-istess fliexken u għaldaqstant għal dan l-iskop tqabbdu espert tal-fotografija kif ukoll il-Perit Aquilina li kif ga ntqal għamel id-debita nventarju ta' dak kollu li kkonstata. Ma jreggix, fl-opinjoni ta' din il-Qorti l-paragun li għabt id-Difiza bejn it-tipjip tal-haxixa u l-alkohol. '

Għalkemm din il-Qorti bir-ritratti prezentati u mill-provi prodotti tista' tipresumi li dak li hemm fil-kaxxi li jidhru fir-ritratti prezentati kienu fil-fatt sigaretti, prezunzjonijiet ma għandhomx post fi proceduri penali. L-irwol tal-Qorti hija li tiddeciedi jekk hemmx htija o meno bil-provi esebiti fil-process biss u cioe' fuq il-provi li għandha quddiemha u mhux fuq dak li tippresumi li jirrizulta. Għalhekk din il-Qorti qieghda takkolja dan l-aggravju tal-appellant u tiddikjara li l-prosekuzzjoni ma rnexxieliex tiprova l-kontenut tal-kaxxi fuq bazi ta' mingħajr dubju dettagħi mir-raguni.

Din il-Qorti qieghda għalhekk tilqa' t-tielet aggravju mressaq mill-appellant.

Ikkunsidrat;

Illi in vista li l-imputazzjonijiet mahruga fil-konfront tal-appellant Anthony Cremona huma intrinsikament relatati mas-sejbien ta' allegati sigaretti, u stante li din il-Qorti qieghda ssib li ma giex pruvat fuq bazi ta' mingħajr dubju dettagħi mir-raguni li l-kontenut tal-kaxxi kien filfatt sigaretti, ma tistax tikkonferma l-htija tal-imputazzjonijiet kollha migħuba fil-konfront tal-appellant. Filfatt, filwaqt li l-imputazzjonijiet mahruga fuq talba tad-Direttur Generali (Dwana) u tad-Direttur Generali (Taxxa fuq il-Valur Mizjud) jirrigwardaw espressament is-sigaretti, l-ewwel imputazzjoni maqsuma f'zewg partijiet enumerati bhala 1. a) u b) li jirrigwardaw għaqda ta' zewg persuni jew aktar bil-hsieb li jagħmlu reati kriminali li għalihom jiġi jehlu l-piena ta' prigunerija għal zmien erba' (4) snin jew iktar u fejn il-prosekuzzjoni niezlet '(liema reati jinkludu kutrabandu ta' sigaretti) kif ukoll it-tieni parti (b) tal-ewwel imputazzjoni rigwardanti li l-imputati appartjenew għal għaqda

imsemmija fl-artikolu 83A(1) tal-Kapitolu 9 tal-Ligijiet ta' Malta huma intrinsikament relatati mas-sejba tal-allegati sigaretti u ghalhekk gialadarba ma ngabitx l-ahjar prova tal-oggett in mertu, din il-Qorti ma tistax issib htija.

Il-Prosekuzzjoni kienet talbet li l-Qorti tordna l-hlas ta' spejjez li jkollhom x'jaqsmu mal-hatra ta esperti jew periti fil-proceduri kif ikkontemplat fl-artikolu 533 tal-Kapitolu 9 tal-Ligijiet ta' Malta. Din l-Qorti filwaqt illi tikkonferma li l-Ewwel Qorti ma ordnatx hlas rigwardanti dan, tinnota li l-Ewwel Qorti b'lapsus calami iccitat l-artikolu 533 minflokk l-artikolu 533 tal-Kapitolu 9 tal-Ligijiet ta' Malta. Liema lapsus ma għandu l-ebda effett fuq il-proceduri odjerni.

Għaldaqstant din il-Qorti qieghda għar-ragunijiet ikkunsidrati, tilqa' l-appell, tirriforma s-sentenza mogħtija mill-Ewwel Qorti kemm fil-htija u fil-piena u konsegwentement tillibera lill-appellant Anthony Cremona minn kull imputazzjoni u piena. Din il-Qorti, qieghda biss pero' tikkonferma l-ordni tal-konfiska tal-oggetti maqbuda li l-Ewwel Qorti tirreferi għalihom bhala 'sigaretti'.

(ft) Consuelo-Pilar Scerri Herrera

Imħallef

VERA KOPJA

Franklin Calleja

Deputat Registratur